PISICA LUI DALAI LAMA ȘI

Arta de a Toarce

DAVID MICHIE
autor al cărții *Pisica lui Dalai Lama*

Editura ATMAN
privește înăuntru...

David Michie

Pisica lui Dalai Lama și arta de a toarce

Traducere
Mariana Alexandru

ATMAN
2017

THE DALAI LAMA'S CAT AND THE ART OF PURRING
Copyright © 2013 by David Michie
Originally published in 2013 by Hay House Inc. USA

© Copyright 2017, Editura ATMAN

Editura ATMAN
http://www.editura-atman.ro
office@editura-atman.ro
0733.084.450

Corectură: Irina-Magdalena Nuță

ISBN ePub: 978-606-8758-39-8
ISBN Print: 978-606-8758-38-1

Această carte în format digital intră sub incidența drepturilor de autor și a fost creată exclusiv pentru a fi citită utilizând dispozitivul personal pe care a fost descărcată. Oricare alte metode de utilizare, dintre care fac parte împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială a textului, punerea acestuia la dispoziția publicului, inclusiv prin intermediul Internetului sau a rețelelor de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme – altele decât cele pe care a fost descărcată – care permit recuperarea informațiilor, revânzarea sau comercializarea sub orice formă a acestui text, precum și alte fapte similare, săvârșite fără acordul scris al persoanei care deține drepturile de autor, sunt o încălcare a legislației referitoare la proprietatea intelectuală și vor fi pedepsite penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

A greși este omenește, a toarce este felin.
ROBERT BYRNE, AUTOR

PROLOG

A, ce bine, în sfârșit ai ajuns aici, deși ți-a luat ceva timp, dacă îmi permiți s-o spun! Vezi tu, dragă cititorule, am un mesaj pentru tine. Nu unul oarecare, și cu siguranță nu unul de la o persoană obișnuită. În plus, are de-a face cu fericirea ta personală, la nivelul cel mai profund.

Nu e nevoie să te întorci ca să vezi cine e în spatele tău sau chiar lângă tine. Acest mesaj este cu adevărat pentru *tine*.

Nu toată lumea va ajunge să citească aceste cuvinte, ci foarte puțini. Și nici nu ar trebui să crezi că este întâmplător că îți este dat să le citești în acest moment anume din existența ta. Numai cei ca tine cu o karma aparte vor afla ceea ce sunt pe cale să spun – adică cititori care au o legătură deosebită cu mine.

Sau ar trebui să spun cu *noi*.

Vezi tu, sunt Pisica lui Dalai Lama și mesajul meu pentru tine vine de la nimeni altul decât Sfinția Sa. Cum de pot face o asemenea afirmație ridicolă? Mi-am pierdut oare complet mințile? Dacă îmi vei permite să mă încolăcesc în poala ta imaginară, îți voi explica.

***

La un moment dat, aproape că fiecare iubitor de pisici e pus în fața unei dileme: cum să-i spună companionului său felin că va pleca? Și nu doar pentru un weekend prelungit. *Felul* în care dau oamenii vestea absenței lor iminente este un subiect extrem de delicat pentru feline. Unora le place să fie avertizate din timp asupra acestui lucru, ca să se pregătească mental pentru schimbarea rutinei lor. Altele preferă ca veștile să vină ca un trăsnet: până să realizeze ce se petrece, evenimentele au loc deja.

În mod curios, membrii personalului nostru par să aibă un simț înnăscut pentru asta și acționează ca atare, unii vorbindu-le frumos iubitelor lor pisici cu săptămâni înainte de plecare, iar alții scoțând temuta cușcă din dulap pe nepusă masă.

Eu sunt una din cele mai norocoase pisici, pentru că atunci când Dalai Lama pleacă în călătorie rutina treburilor casnice de la Namgyal continuă, în mare, cam în aceeași manieră. Încă îmi petrec o parte din zi pe pervazul de la primul etaj, un loc cu o poziție favorabilă din care pot supraveghea mult cu efort minim, iar o altă parte, în biroul asistenților Sfinției Sale. Și apoi mai este și plimbarea obișnuită la mică distanță către împrejurimile atrăgătoare și ispitele încântătoare de la Himalaya Book Café.

Și cu toate astea, când Sfinția Sa nu e aici, viața nu este aceeași. Cum să descriu faptul de a te afla în prezența lui Dalai Lama? Destul de simplu, este extraordinar. Încă din clipa în care pășește într-o încăpere, toate ființele sunt atinse de energia sa de fericire sinceră. Indiferent ce se petrece în viața ta, indiferent ce tragedie sau pierdere suferi, atunci când te afli lângă Sfinția Sa trăiești senzația că, la nivel profund, totul este bine.

În cazul în care nu ai trăit o asemenea experiență, e ca și cum ai deveni conștient de o dimensiune a sinelui care a existat dintotdeauna acolo, curgând ca un râu subteran care a rămas nedescoperit până în acel moment. Reconectat la această sursă, nu numai că vei resimți liniștea profundă și izvorul nesecat din adâncul ființei tale, ci, pentru o clipă, vei surprinde și o strălucire a propriei tale conștiințe – radiantă, nemărginită și plină de iubire.

Dalai Lama ne vede așa cum suntem de fapt și ne reflectă adevărata natură. De aceea atât de mulți oameni sunt pur și simplu emoționați în prezența sa. Am văzut oameni cu greutate

în costume negre care plâng doar pentru că acesta le-a atins brațul. Lideri ai celor mai mari religii din lume stau la coadă pentru a-l întâlni și apoi stau din nou la coadă pentru a fi încă o dată prezentați acestuia. Am privit oameni în scaune cu rotile vărsând lacrimi de bucurie atunci când el s-a cufundat în mulțime pentru a le strânge mâinile. Sfinția Sa ne amintește cât de buni putem fi. Oare există vreun dar mai prețios?

Așa că vei înțelege, dragă cititorule, că, deși continui să mă bucur de un trai cu privilegii și confort atunci când Dalai Lama pleacă în călătorie, prefer totuși ca el să rămână acasă. Sfinția Sa o știe prea bine, tot așa cum recunoaște faptul că sunt o pisicuță căreia îi place să i se comunice când el urmează să plece. Dacă vreunul din asistenții săi – tânărul Chogyal, călugărul rotofei care îl ajută în treburile monastice, sau Tenzin, diplomatul priceput care îl ajută în chestiunile laice – i se înfățișează cu vreo solicitare de călătorie, el își va ridica privirea și va spune ceva de genul: „Două zile în New Delhi spre sfârșitul săptămânii următoare.”

Ei ar putea crede că astfel își confirmă vizita. În realitate, spune asta în special pentru *mine*. În zilele de dinaintea unei călătorii lungi, îmi va reaminti de asta prin vizualizarea numărului de nopți în care va fi plecat. Și, în seara de dinaintea plecării, se va asigura întotdeauna să petrecem ceva timp de calitate împreună, doar noi doi. În acele câteva minute vom intra într-o comuniune perfectă așa cum numai între pisici și companionii lor umani poate exista.

Ceea ce mă readuce la mesajul pe care Sfinția Sa m-a rugat să ți-l transmit. L-a adus în discuție în seara de dinaintea plecării într-o călătorie de învățare de șapte săptămâni în Statele Unite și Europa – cea mai lungă perioadă în care am stat despărțiți. Pe când amurgul cuprindea Valea Kangra, s-a retras de la birou, s-a îndreptat spre pervazul pe care mă odihneam și

a îngenuncheat lângă mine.

— Trebuie să plec mâine, micul meu Leu de Zăpadă, zise el, uitându-se în adâncul ochilor mei albaștri, în timp ce folosea apelativul său preferat de tandrețe.

Este unul care mă încântă, dat fiind că tibetanii consideră leii de zăpadă ca fiind ființe celeste, care simbolizează frumusețea, curajul și voioșia.

— Șapte săptămâni e mai mult decât de obicei. Știu că preferi să fiu aici, dar și alte ființe au nevoie de mine.

M-am ridicat și, ducând labele în față, m-am întins cât am putut de bine și am căscat larg.

— Ce guriță roz drăguță, zise Sfinția Sa zâmbind. Sunt bucuros să îți văd dinții și gingiile în stare bună.

Apropiindu-mă mai mult, l-am împins afectuoasă cu capul.

— O, mă faci să râd! zise el.

Am rămas acolo frunte în frunte, în timp ce degetele lui îmi mângâiau ceafa.

— Voi fi plecat o vreme, însă fericirea ta nu ar trebui să depindă de prezența mea aici. Poți fi la fel de fericită.

Cu vârful degetelor îmi masă urechile exact așa cum îmi place.

— Probabil ai impresia că fericirea vine de la statul cu mine sau de la mâncarea care ți se dă la cafenea.

Sfinția Sa știa prea bine de ce eram o clientă așa de înfocată la Himalaya Book Café.

— Dar în următoarele șapte săptămâni încearcă să descoperi singură *adevărata* cauză a fericirii. Când mă întorc, poți să-mi spui ce ai aflat.

Cu blândețe și plin de afecțiune, Dalai Lama mă luă în brațe și se așeză în dreptul ferestrei deschise către Valea Kangra. Era o priveliște magnifică: valea înverzită și șerpuită, pădurile de conifere unduitoare. În depărtare, piscurile înghețate ale

munților Himalaya, scânteind în soarele după-amiezii târzii. Vântul lin care adia prin fereastră era înmiresmat de pin, rododendron și stejar, iar aerul era plin de vrajă.

— Îți voi spune care sunt adevăratele cauze ale fericirii, îmi șopti el la ureche. E un mesaj special doar pentru tine și pentru cei cu care ai o legătură karmică.

Am început să torc și în curând torsul meu deveni asemenea zgomotului gutural și constant al unui motor extern în miniatură.

— Da, micul meu Leu de Zăpadă, spuse Dalai Lama. Aș dori să cercetezi arta de a toarce.

CAPITOLUL UNU

Te-ai minunat vreodată, dragă cititorule, cum aparent cea mai banală decizie te poate conduce către evenimente care îți schimbă total viața? Iei ceea ce crezi că este o hotărâre minoră, cotidiană, iar aceasta are urmări incredibile, neașteptate.

Exact asta s-a întâmplat luni după-amiaza când m-am hotărât ca, în loc să merg direct acasă de la Himalaya Book Café, să o iau pe un drum așa-zis pitoresc. Nu era un drum pe care mergeam foarte des, din simplul motiv că nu este chiar pitoresc – și nici măcar un drum adevărat. E mai mult o alee dosnică de la Himalaya Book Café și împrejurimile sale.

Și totuși este un drum mai lung spre casă, așa că știam că avea să-mi ia zece minute, în loc de cinci, ca să mă întorc la Namgyal. Petrecându-mi însă după-amiaza moțăind pe standul cu reviste de la cafenea, am simțit nevoia să-mi dezmorțesc lăbuțele.

Așa că, atunci când am ajuns la ușa de la intrare, în loc să fac la dreapta, am luat-o la stânga. Mergând agale pe lângă ușile laterale ale cafenelei, am făcut din nou stânga și am luat-o pe străduța îngustă folosită pentru tomberoanele de gunoi, înmiresmată de resturile de la bucătărie și de arome ispititoare. Mi-am continuat drumul, oarecum șovăielnic, din cauza labelor din spate șubrede încă de pe vremea când eram pui. M-am oprit o dată să lovesc un obiect curios în nuanțe de maro și argintiu, înțepenit sub poarta din dos a cafenelei, doar ca să descopăr că era un dop de șampanie care se blocase cumva în zăbrele.

Doar atunci când mă pregăteam să o fac din nou la stânga am devenit pentru prima dată conștientă de pericol. La aproape douăzeci de metri distanță, pe strada principală, am zărit doi câini, cei mai mari și înspăimântători pe care i-am văzut vreodată. Străini în zonă, erau o prezență amenințătoare așa cum stăteau cu nările mărite și blana lungă fremătând în adierea după-amiezii târzii.

Și, ce era mai rău, nu aveau lesă.

În lumina înțelegerii ulterioare a eveni-mentelor, ar fi trebuit ca în acel moment să mă retrag pe alee și să ies pe poarta din dos a cafenelei, unde aș fi fost în completă siguranță în spatele zăbrelelor destul de largi să mă strecor printre ele, dar mult prea înguste pentru acești monștri.

În clipa în care mă întrebam dacă mă observaseră, mă zăriră și brusc începură să mă fugărească. Instinctiv, am făcut imediat la dreapta și am luat-o la goană cât de repede puteau labele mele șubrede. Cu inima ieșindu-mi din piept și cu coada zbârlită, am gonit disperată în căutarea unui refugiu. În acele clipe pline de adrenalină mă simțeam capabilă să merg oriunde și să fac orice, fie că trebuia să mă cațăr în cel mai înalt copac sau să mă strecor în cea mai îngustă crăpătură.

Însă nu era nicio cale de scăpare, niciun refugiu sigur. Lătratul ranchiunos al câinilor se întețea pe măsură ce se apropiau de mine. Într-o panică absolută, neavând unde să mă întorc, m-am repezit într-un magazin de condimente, crezând că voi găsi un loc unde să mă cațăr în siguranță sau cel puțin să fiu în stare să îmi pierd urma.

Magazinașul era burdușit cu cutii de lemn pe care erau așezate cu grijă boluri din alamă cu mirodenii. Mai multe femei respectabile, care măcinau prafuri în mojarele din poală, scoaseră strigăte de șoc pe când alergam pe la picioarele lor, urmate de răcnete de furie atunci când câinii, dornici de

vărsare de sânge, se repeziră după mine.

Am auzit zgomotul metalic produs de castroanele răsturnate.

Nori de condimente se împrăștiară în aer. Repezindu-mă în spatele magazinului, am căutat un raft pe care să mă cațăr, însă am găsit doar o ușă închisă de-a binelea. Și totuși mai era o deschizătură între două cutii care era îndeajuns de largă ca să mă strecor acolo. Dincolo de ea, în loc de perete, era doar o folie de plastic sfâșiată și, în spatele acesteia, o străduță pustie.

Îndesându-și capetele mari în deschizătura dintre cutii, câinii se puseră pe un lătrat frenetic. Îngrozită, am cercetat scurt șanțul: ducea într-un punct mort. Singura soluție era să mă întorc la drum.

Dinăuntrul magazinului de condimente se auziră chelălăieli tânguitoare pe când femeile mâniate puneau mâna pe cei doi bătăuși. Cu blana albă de obicei lucioasă, dar pudrată acum de condimente de toate culorile, am mers cât de repede am putut de-a lungul șanțului și am luat-o la goană atât cât mă puteau ține labele mele șubrede. Însă strada era în pantă, ușoară, dar pedepsitoare. Deși mă căzneam, toate eforturile erau de prisos. Zbătându-mă să mă îndepărtez cât de mult se poate de câini, căutam ceva, oriunde, care să-mi ofere protecție. Dar vedeam numai vitrine, ziduri de beton și porți de oțel de nepătruns.

În urma mea lătrăturile furioase continuau, acompaniate acum de strigătele furioase ale femeilor din magazinul de condimente. M-am întors să le văd azvârlind afară câinii și lovindu-i în coaste. Cu ochii holbați și limbile atârnând, cele două bestii băloase loveau cu labele trotuarul, în timp ce eu mă chinuiam să urc colina, sperând ca pânza de trecători și mașini să îmi camufleze urmele.

Dar nu era nicio cale de scăpare.

În câteva clipe, cele două bestii îmi luară mirosul și

continuară vânătoarea. Mârâitul lor amenințător mă umplu de frică.

Aveam un oarecare avantaj, dar nu era suficient. Nu le-ar fi fost dificil celor două bestii să mă ajungă din urmă. Ajungând la o proprietate înconjurată de ziduri albe înalte, am zărit un spalier de lemn care urca pe un zid, în apropierea unei porți negre de oțel. Nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap să fac ceea ce am făcut în continuare, dar ce soluție aveam? În câteva secunde, înainte să fiu înhățată de cei doi, am sărit pe spalier și am luat-o la sănătoasa cât puteau labele mele gri și pufoase să mă țină. Împleticindu-mă, m-am târât în sus, lăbuță cu lăbuță.

Tocmai ajunsesem în vârf, că bestiile se și apropiară. Cu lătrături frenetice, se azvârliră pe spalier. Se auzi un trosnet de lemne atunci când scara cedă, iar jumătatea de sus se depărtă de zid. Dacă aș fi rămas cățărată pe ea, m-aș fi trezit atârnând deasupra boturilor căscate ale celor doi câini.

Stând sus pe zid, am privit în jos la colții lor dezveliți și am tremurat din pricina mârâiturilor lor înfiorătoare. Era ca și cum mă uitam direct la fețele unor creaturi demonice.

Frenezia zgomotoasă continuă până ce câinii fură distrași de un semen de-al lor care lingea ceva mai departe pe trotuar, în josul străzii. Pe când alergau spre acel câine, bestiile fură oprite scurt de un bărbat înalt în jachetă de stofă, care le prinse de zgardă și le puse în lesă. Aplecându-se deasupra lor, am auzit o remarcă de la un trecător:

— Frumoși labradori!

— Golden retrieveri, corectă bărbatul. Tineri și curajoși. Dar animale simpatice, adăugă el, mângâindu-i afectuos.

Animale simpatice? Oare a înnebunit lumea?

***

Trecu ceva timp înainte ca ritmul inimii mele să revină la

normal și abia atunci deveni clară realitatea situației mele. Privind în jur, nu am putut găsi nicio creangă sau vreo ieșitură sau vreo altă rută salvatoare. Zidul pe care mă aflam avea la un capăt o poartă, iar la celălalt, o pantă abruptă. Tocmai mă pregăteam să duc lăbuța la gură ca să îi ofer chipului meu mânjit de condimente un spălat atât de necesar și de reconfortant, când am simțit un miros atât de înțepător, încât m-am oprit brusc. Știam că și numai un lins mi-ar fi făcut gura pungă. Așa se și întâmplă. Iată-mă captivă pe un zid înalt și necunoscut și nici măcar nu puteam să mă dichisesc!

Nu puteam decât să rămân acolo unde eram și să aștept să se întâmple ceva. În contrast puternic cu acea răvășeală, proprietatea de după zid era foarte pitorească, precum Pământurile Pure ale Buddhașilor despre care i-am auzit pe călugări vorbind. Printre copaci puteam vedea o clădire mare, impunătoare, înconjurată de gazoane rulouri și grădini pline de flori. Tânjeam să mă aflu în acele grădini sau să dau târcoale verandei – părea exact locul în care m-aș fi potrivit. Dacă cineva din clădirea aceea frumoasă ar fi zărit leul de zăpadă abandonat pe zid, ar fi avut oare milă să mă salveze?

Însă în ciuda agitației de la poarta principală a clădirii, nimeni nu veni la poarta pietonală din apropierea mea. Și zidul era așa de înalt, că un trecător de pe trotuar de-abia ar fi putut să mă vadă. Puținii care au privit în direcția mea păreau să nu observe. Cu cât trecea timpul și soarele începea să alunece dincolo de orizont, cu atât eram mai convinsă că aveam să rămân acolo toată noaptea dacă nu-mi venea cineva în ajutor. Am scos un mieunat care era tânguitor, dar reținut: știam prea bine că multor oameni nu le plac pisicile și faptul de a fi în atenția lor m-ar fi pus într-o situație și mai dificilă.

Și totuși nu trebuia să îmi fac griji în privința atenției nedorite, căci nu am primit absolut nicio atenție. La Himalaya

Book Café eram adorată ca PSS, Pisica lui Dalai Lama. Dar aici, mânjită de condimente și neștiută de nimeni, eram complet ignorată.

***

Dragă cititorule, te voi scuti de povestitul următoarelor ore pe care le-am petrecut pe zid și de privirile indiferente și zâmbetele lipsite de compasiune pe care a trebuit să le îndur, dimpreună cu pietrele aruncate de doi neisprăviți plictisiți care se întorceau de la școală. Abia după căderea nopții, moartă de oboseală fiind, am observat o femeie pe stradă. Inițial nu am recunoscut-o, dar era ceva la ea care îmi dădea senzația că ea va fi cea care mă va salva.

Am mieunat implorator. A traversat strada. Când s-a apropiat, am văzut că era Serena Trinci, fiica doamnei Trinci, bucătarul șef al oaspeților VIP ai Sfinției Sale și cea mai înfocată admiratoare a mea de la Namgyal. Recent numită manager interimar la Himalaya Book Café, Serena era în vârstă de treizeci și cinci de ani. Zveltă, cu părul închis, până la umeri și prins în coadă, era îmbrăcată în hainele de yoga.

— Rinpoche! exclamă ea înspăimântată. Ce e cu tine aici?

Ne văzuserăm doar de două ori la cafenea, așa că atunci când mă recunoscu ușurarea mi-a fost peste măsură. În câteva clipe trase un tomberon lângă zid și se cățără spre locul în care eram. Luându-mă în brațe, își dădu clar seama de starea deplorabilă a blănii mele pătate de condimente.

— Ce s-a întâmplat, micuțo? întrebă ea, observând petele multicolore și aromele înțepătoare pe când mă strânse și mai aproape de ea. Cred că ai avut ceva belele.

Frecându-mi botul de pieptul ei, m-am simțit învăluită de parfumul cald al pielii și de bătăile liniștitoare ale inimii ei. Pas cu pas, pe când ne îndreptam spre casă, ușurarea mi se adâncea

în ceva și mai puternic: un puternic simț al legăturii dintre noi două.

***

Petrecându-și o mare parte din viață în Europa, Serena se întorsese în McLeod Ganj – zona din Dharamsala unde trăiește Dalai Lama – doar cu câteva săptămâni în urmă. Crescuse aici, într-un cămin devotat mâncării. Așa că după liceu a mers la un colegiu de catering din Italia și apoi a lucrat ca bucătar șef, afirmându-se la cele mai bune restaurante din Europa. Recent, își părăsise postul de bucătar șef de la emblematicul Hotel Danieli din Veneția pentru un job de vârf la un restaurant elegant din Mayfair, o zonă înstărită din Londra.

Știam că Serena era ambițioasă, energică și foarte talentată și o auzisem explicându-i lui Franc, proprietarul de la Himalaya Book Café, cum simțise nevoia de un repaus de la rutina de douăzeci și patru din douăzeci și patru de ore a vieții de restaurant. Era extenuată de la stresul constant și venise vremea să se odihnească și să își încarce bateriile: când avea să se întoarcă peste șase luni la Londra, avea să îmbrățișeze unul din cele mai prestigioase joburi din oraș.

Nici nu bănuia că întoarcerea ei acasă avea să coincidă cu momentul exact în care Franc avea nevoie de cineva să se ocupe de cafenea. El se întorcea la San Francisco ca să aibă grijă de tatăl său, care era grav bolnav. Deși managerierea unei afaceri culinare nu figurase în planurile de vacanță ale Serenei, prin comparație cu ce era obișnuită, să se ocupe de Himalaya Book Café părea un fel de job part-time. Cafeneaua era deschisă pentru cină doar de joi până sâmbătă; și cu șeful de sală, Kusali, care supraveghea serviciile din timpul zilei, pretențiile față de Serena nu ar fi fost așa de mari. Avea să fie distractiv, a asigurat-o Franc, și îi și ocupa timpul.

Și, cel mai important, el avea nevoie de cineva care să se ocupe de cei doi câini ai săi. Marcel, buldogul francez, și Kyi Kyi, din rasa Lhasa Apso, erau ceilalți doi obișnuiți nonumani ai cafenelei, care moțăiau în cea mai mare parte a zilei în coșul lor de răchită de sub tejgheaua de la recepție.

În numai două săptămâni, prezența Serenei la cafenea s-a făcut simțită; când o întâlneau, oamenii erau imediat vrăjiți. Clienții cafenelei nu puteau să nu răspundă vioiciunii ei: părea să știe exact cum să facă o seară de neuitat. Plimbându-se dezinvoltă prin cafenea, căldura și personalitatea ei veselă i-au făcut curând pe chelneri să se întreacă pentru a-i face pe plac. Sam, managerul librăriei, era fățiș captivat de ea, iar Kusali, înalt și inteligent – un Jeeves[1] indian –, a luat-o sub aripile lui paternale.

Mă odihneam la locul meu obișnuit – raftul de sus al standului cu reviste, între *Vogue* și *Vanity Fair* – când Franc mă prezentă Serenei drept Rinpoche. Pronunțat rin-po-șei, înseamnă cel/cea prețioasă în tibetană și este un titlu onorific conferit maeștrilor budiști tibetani. Serena răspunse acestei prezentări prin a-mi mângâia fața.

— Cât de adorabilă este! zise ea.

Ochii mei albaștri ca safirul i-au întâlnit pe ai ei, strălucitor de negri, și atunci a fost un moment de recunoaștere. Am devenit conștientă de ceea ce este extrem de important pentru pisici, ceva ce simțim instinctiv: eram în prezența unei iubitoare de pisici.

***

Acum, ca urmare a disputei mele cu cei doi câini și a fugii prin magazinul de condimente, Serena, cu ajutorul lui Kusali și al câtorva cârpe calde și umede, îmi îndepărta cu tandrețe condimentele care mi se lipiseră de blana deasă. Ne aflam în

spălătoria restaurantului, o cămăruță din spatele bucătăriei.

— Nu e atât de plăcut pentru Rinpoche, remarcă Serena pe când îndepărta cu mare delicatețe o pată întunecată de pe lăbuțele mele gri. Dar îmi place la nebunie mirosul acestor mirodenii. Mă duc cu gândul la bucătăria noastră de acasă, când eram copil: scorțișoară, chimen, nucșoară, cuișoare – aromele minunate de garam masala pe care le foloseam în curry cu pui și alte preparate.

— Ați gătit curry, domnișoară Serena? fu surprins Kusali.

— Așa am început să gătesc, îi zise ea. Acelea erau aromele copilăriei mele. Acum Rinpoche mi le readuce în memorie.

— Distinșii noștri clienți întreabă adesea dacă avem feluri de mâncare indiene în meniu, doamnă.

— Știu. Am avut deja mai multe solicitări.

În Dharamsala nu lipseau chioșcurile, bucătăriile stradale și alte restaurante formale. Dar așa cum observă Kusali:

— Oamenii caută un furnizor de încredere.

— Ai dreptate, încuviință Serena.

Apoi, după o pauză, adăugă:

— Dar Franc a fost destul de clar să ne ținem de meniu.

— Și trebuie să îi respectăm dorința – Kusali era emfatic – în nopțile în care cafeneaua este de obicei deschisă.

Apoi se făcu o pauză în timp ce Serena scotea mai multe boabe de piper din coada mea stufoasă, iar Kusali îmi ștergea o pată țipătoare de paprica de pe piept.

Când Serena vorbi, se simți un zâmbet în vocea ei.

— Kusali, spui ceea ce cred eu că spui?

— Îmi pare rău, doamnă, nu înțeleg.

— Te gândești să deschidem, să spunem într-o miercuri, ca să testăm niște preparate curry?

Kusali îi întâlni privirea cu o expresie de uimire și un zâmbet larg.

— O idee excelentă, doamnă!

Noi pisicile nu ne dăm în vânt după apă, iar o pisică udă este una nefericită. Serena știa asta, așa că, de îndată ce ea și Kusali îmi curățară cât de cât blana, ea mă uscă cu un prosop ales special pentru pufoșenia sa, înainte de a-l ruga pe Kusali să găsească câteva bucățele de piept de pui care să îmi țină de foame până să mă ducă acasă la Jokhang.

Fiind o seară de luni, restaurantul era închis, însă Kusali găsi câteva bucățele delectabile în frigider și le încălzi repede, înainte de a le pune în bolul mic chinezesc, ținut exclusiv pentru mine. Din puterea obișnuinței, îl duse la locul meu uzual din spatele cafenelei, iar Serena îl urmă cu mine în brațe.

***

Deși cafeneaua era în semiîntuneric, se întâmplă ca Sam Goldberg, managerul librăriei, să găzduiască în acea seară o întâlnire a clubului de lectură. Lăsându-mă să savurez cina, asupra căreia m-am repezit cu entuziasm, Serena și Kusali se duseră în sectorul de cărți al cafenelei, unde douăzeci și ceva de oameni stăteau pe scaune așezate în rânduri și urmăreau o prezentare în slide-uri.

— Aceasta este o ilustrare a viitorului dintr-o carte scrisă spre sfârșitul anilor 1950, se auzi o voce de bărbat.

Capul ras al prezentatorului, cu ochelari cu rame de sârmă și barbișon, îi dădea o înfățișare provocatoare, care se adăuga aerului său neastâmpărat. Am recunoscut imediat chipul. Sam agățase un poster cu el în magazin cu câteva săptămâni în urmă, dimpreună cu un citat din *Psychology Today* care îl descria pe bărbat – un binecunoscut psiholog – drept „unul din cei mai mari lideri cugetători ai vremurilor noastre”.

În acel moment l-am observat pe Sam, care stătea în spate pentru a-i întâmpina pe cei întârziați. Tânăr și chipeș, Sam avea

fruntea înaltă, păr cârlionțat, închis la culoare și ochi căprui care, în spatele ochelarilor oarecum de tocilar, îi dădeau un aer de inteligență luminoasă, dimpreună cu o bizară lipsă de încredere în sine. Precum Serena, Sam lucra la Himalaya Book Café doar de puțin timp, deși jobul său era permanent.

Sam devenise un client obișnuit al cafenelei cu câteva luni în urmă și, atunci când Franc îl întrebase despre cărți și downloadări care păreau să-l preocupe constant, Sam explicase că lucrase într-o librărie importantă din Los Angeles până în momentul în care aceasta fusese închisă. Asta îi atrase instantaneu atenția lui Franc, care se gândea să își transforme spațiul mai puțin folosit de la Café Franc, așa cum era cunoscută cafeneaua pe atunci, într-o librărie, dar avea nevoie de cineva cu experiență care să facă asta. Sam era persoana potrivită, la locul potrivit și momentul potrivit.

Dar a fost nevoie de ceva muncă de convingere. Sam încerca să-și revină după ce fusese disponibilizat atunci când librăria din Los Angeles se închisese și nu credea că este demn de acest job. Franc a trebuit să-și folosească tot farmecul – ajutat și de puterile de convingere deosebite ale gurului său, Geshe Wangpo – pentru a-l îndupleca pe Sam și a-l face să înființeze secția de librărie de la Himalaya Book Café.

— Având în vedere că, din perspectiva anilor 1950, viitorul *este* astăzi – continuă oaspetele lui Sam –, cine s-ar încumeta să comenteze acuratețea viziunii autorului?

Se auziră chicote în public. Imaginea de pe ecran înfățișa o casnică ștergând de praf mobila, în timp ce afară soțul ei își parca mașina antigravitațională, coborând dintr-un cer plin de mașini zburătoare și oameni cu jet pack-uri în spate.

— Coafura tip Lucille Ball nu e foarte futuristă, remarcă una din femeile din public, stârnind și mai multe zâmbete.

— Hainele, zise altcineva, spre și mai mare amuzament.

Femeia în fustă bufantă și soțul ei în pantaloni mulați până la glezne nu arătau în mod clar precum cineva din ziua de azi.

— Și ce e cu acele jet pack-uri? întrebă un altul.

— Corect, încuviință oratorul. Încă le așteptăm.

Frunzări prin mai multe imagini.

— Acestea arată cum vedeau oamenii viitorul în 1950. Și ceea ce face aceste imagini atât de minunat și de fermecător de anacronice nu este doar ceea ce se află în ele. Ci și ceea ce *nu* se află. Spuneți-mi ce lipsește din asta, zise el, oprindu-se la o reprezentare artistică a unei străzi din anul 2020, cu benzi transportatoare ca trotuare, mișcând repede trecătorii.

Absorbită cum eram de cina mea cu pui, chiar și mie mi se părea suprarealistă imaginea de pe ecran din motive pe care nu mi le puteam desluși. Se făcu o pauză înainte ca o persoană din public să observe:

— Fără telefoane mobile.

— Fără femei manageri, sugeră altul.

— Fără oameni de culoare, zise cineva.

— Fără tatuaje, adăugă altul, pe când publicul începea să observe și mai multe.

Oratorul lăsă răgaz câteva momente pentru ca imaginile să poată fi înțelese.

— Putem spune că diferența între felul în care mergeau lucrurile în 1950 și felul în care oamenii și-au imaginat viitorul s-a rezumat la ceea ce îi interesa – mașini antigravitaționale sau trotuare cu benzi transportatoare. Și-au imaginat că orice altceva va rămâne la fel.

Se făcu o pauză în timp ce publicul digera ceea ce tocmai spusese.

— Prieteni, acesta este unul din motivele pentru care nu ne pricepem așa de bine să ghicim ce vom simți despre anumite lucruri din viitor – mai ales despre ceea ce ne-ar putea face

fericiți. De aceea ne imaginăm că totul din viața noastră va rămâne la fel, cu excepția singurului lucru asupra căruia ne concentrăm atenția. Unii numesc asta *prezentism*, adică tendința de a crede că viitorul va fi exact ca prezentul, cu o singură deosebire însă. Atunci când ne gândim la viitor, mințile noastre se pricep să își imagineze orice altceva, în afară de acea diferență. Și materialul pe care îl folosim este azi așa cum arată aceste imagini.

Oratorul continuă:

— Cercetările arată că, atunci când facem predicții despre ce vom simți față de evenimentele din viitor, nu ne dăm seama că mințile noastre trec prin acest tertip al „imaginației”. De aceea credem că obținerea unui job cu birou în colț ne va da o senzație de succes și realizare sau că condusul unei mașini scumpe va fi o sursă de bucurie pură. Credem că viețile noastre vor fi exact ca acum, cu o singură deosebire. Însă realitatea pe care am văzut-o – oratorul gesticulă spre ecran – este mult mai complicată. Nu ne imaginăm, de exemplu, marea schimbare din echilibrul muncă – viață care vine odată cu jobul cu birou pe colț sau anxietatea pe care o simțim atunci când mașina nouă ne e zgâriată, nemaipomenind suferința ratelor lunare de leasing.

Aș mai fi rămas să-l ascult, dar Serena voia să meargă acasă și să mă ducă în siguranță înapoi la Jokhang. Luându-mă în brațe, se strecură pe ușa din spate a cafenelei și porni la drum. La Namgyal ne-am îndreptat prin curte către reședința Sfinției Sale, unde Serena făcu o plecăciune și mă lăsă, precum o piesă delicată de porțelan, pe treptele de la intrarea principală.

— Sper că te simți mai bine, micuță Rinpoche, murmură ea, strecurându-și degetele prin blana mea, care acum aproape că se uscase. Îmi plăcea felul în care unghiile ei lungi îmi masau pielea. Întinzându-mă, i-am lins piciorul cu limba mea aspră.

Zâmbi.

— O, fetița mea, și eu te iubesc!

***

Chogyal, unul din asistenții Sfinției Sale, îmi lăsase cina sus, la locul obișnuit, însă mâncând deja la cafenea nu-mi era cu adevărat foame. După ce am lipăit ceva lapte fără lactoză, m-am dus în camerele private pe care le împărțeam cu Sfinția Sa. Camera în care își petrecea cea mai mare parte a zilei era silențioasă și luminată doar de razele lunii. Deși Dalai Lama era la mii de kilometri depărtare, în America, îi simțeam prezența ca și cum era chiar lângă mine. Poate că era vraja lunii care învăluia totul din cameră într-o lumină eterică, însă indiferent de motiv aveam o senzație de profundă liniște. Aceeași senzație de stare de bine o aveam când eram cu el. Cred că ceea ce mi-a spus când a plecat în călătorie a fost că la acest flux de seninătate și bunăvoință ne putem conecta toți. Trebuie doar să fim calmi.

Pentru prima dată de la grozăviile din acea după-amiază am început să-mi ling labele și să-mi spăl fața. Încă puteam să-i văd pe cei doi câini apropiindu-se de mine, însă acum era ca și cum îmi închipuiam evenimente care li se petrecuseră altor pisici. Ceea ce părea la acel moment atât de copleșitor și traumatizant se redusese la o simplă amintire în liniștea de la Namgyal.

Mi-am amintit de psihologul de la cafenea care descria cum oamenii au rar idee despre ce îi va face fericiți. Ilustrațiile lui erau fascinante și, pe când vorbea, mi-a atras atenția și altceva la mesajul său: îmi era prea binecunoscut, pentru că Dalai Lama obișnuia să spună același lucru. Nu folosea cuvinte precum *prezentism*, însă sensul era același. Sfinția Sa a observat și cum ne spunem nouă înșine că fericirea noastră depinde de

anumite situații, relații sau realizări. Cum credem că vom fi nefericiți dacă nu obținem exact ce ne dorim. Și a subliniat și paradoxul că, deși *obținem* ceea ce ne dorim, nu avem fericirea la care ne-am așteptat.

Culcată pe pervaz, am privit lung în noapte. Scânteieri de lumină străpungeau întunericul de la reședința călugărilor. Prin ferestrele de la primul etaj răzbăteau arome care lăsau să se înțeleagă că se pregătea cina în bucătăriile mănăstirii. Am ascultat cânturile intonate cu voce joasă în templu, pe când călugării seniori își încheiau meditațiile de seară. În ciuda traumei din acea după-amiază și a revenirii la un cămin gol și neluminat, stând acolo pe pervaz cu labele răsucite sub mine, simțeam o mulțumire mai profundă decât mi-aș fi imaginat vreodată.

***

În următoarele zile a fost un freamăt la Himalaya Book Café. Pe lângă obișnuita rutină, Serena își punea în aplicare ideile ei despre o seară curry. Îi consultă pe bucătarii cafenelei, pe frații nepalezi Jigme și Ngawang Dragpa, care erau foarte entuziasmați să pregătească preparatele preferate ale familiei lor. Cercetă și pe internet pentru a găsi noi idei, pe lângă cele deja existente în cartea ei de rețete preferate.

Într-o luni seara, Serena își invită câțiva prieteni pe care și-i făcuse în McLeod Ganj pentru a testa câteva preparate curry pe care le redescoperise sau reinventase. Din bucătărie venea un amestec de condimente ispititoare care nu mai fuseseră vreodată combinate la cafenea cu o asemenea generozitate măreață – coriandru și ghimbir proaspăt, paprica dulce și chili iute, garam masala, semințe de muștar galben și nucșoară.

Lucrând în bucătărie pentru prima oară de când se întorsese din Europa, Serena era în elementul ei pregătind

samosa vegetariană crocantă, scoțând din cuptor porții generoase de naan – turtă indiană – și decorând cu spirale de iaurt boluri din alamă cu curry de Madras. Și-a reamintit bucuria absolută de a crea, pasiunea care o făcuse să se specializeze ca bucătar profesionist. Experimentarea cu o paletă largă de arome era ceva ce nu îndrăznise să facă în cincisprezece ani.

Prietenii ei au fost critici recunoscători, dar constructivi. Atât de mare le-a fost entuziasmul, încât, atunci când a fost savurat ultimul *kulfi* cu fistic și cardamom și a fost băut ultimul pahar de ceai, ideea unei seri curry se extinse la ceva mult mai extravagant: un ospăț indian.

***

În mai puțin de două săptămâni aveam să fiu martora de pe raftul de sus la ospățul inaugural. Fiind o prezență constantă la Himalaya Book Café, de ce nu aș fi fost? În plus, Serena îmi promisese o masă generoasă din deliciosul ei curry Malabar cu pește.

Niciodată nu mai fuseseră atâția clienți la un loc în restaurant. Evenimentul se dovedi așa de popular, că se adăugară mese în spațiul librăriei și se angajară încă doi chelneri pentru acea noapte. Localnicilor care erau clienți obișnuiți ai cafenelei li se alăturară rude și prieteni de-ai Serenei, mulți dintre aceștia cunoscând-o pe Serena încă de când era copil. Mama Serenei era o prezență teatrală și impunătoare în șalul indian multicolor, brățările de aur zăngănindu-i la încheieturi și ochii scăpărându-i de mândrie pe când își privea fiica orchestrând seara.

Pentru a compensa vivacitatea italiană, la masa de lângă cea a doamnei Trinci erau și alte figuri mai grave din personalul Sfinției Sale, printre care cei doi asistenți, Chogyal și

Tenzin, soția lui Tenzin, Susan, și translatorul Sfinției Sale, Lobsang.

Chogyal, cu suflet blând și mâini moi, era călugărul meu preferat după Dalai Lama. Rezolvând chestiuni mănăstirești adesea complicate cu o înțelepciune mult peste anii săi, îi era de mare ajutor Sfinției Sale. Tot el avea responsabilitatea să mă hrănească atunci când Dalai Lama era plecat, o sarcină pe care o îndeplinea scrupulos.

Chogyal a fost cel care, cu un an în urmă, se oferise voluntar să mă ia acasă la el atunci când apartamentul lui Dalai Lama a fost redecorat. După ce l-am dojenit pentru că a avut curajul să mă îndepărteze de tot ce îmi era familiar, mi-am petrecut trei zile îmbufnată sub pătură, doar pentru a descoperi de fapt că mă privasem de o lume nouă și incitantă, locuită de un motan splendid care avea să devină tatăl pisoilor mei. Pe durata tuturor acestor aventuri Chogyal a rămas prietenul meu devotat și răbdător.

La biroul de vizavi de el stătea Tenzin, un diplomat profesionist și agreabil ale cărui mâini aveau iz de săpun cu fenol. Își făcuse studiile în Anglia, așa că majoritatea lucrurilor pe care le știam despre cultura europeană le-am aflat în camera de prim ajutor, la masa de prânz, ascultând postul de radio BBC World Service dimpreună cu el.

Nu o cunoșteam pe soția lui Tenzin, Susan, însă eram familiară cu translatorul Sfinției Sale, Lobsang, un tânăr călugăr foarte senin. Lobsang și Serena se cunoșteau de multă vreme, crescând împreună în McLeod Ganj. Rudă a familiei regale din Bhutan, Lobsang fusese un călugăr novice care studia la Namgyal atunci când doamna Trinci a avut nevoie și de alte ajutoare la bucătărie. El și Serena au ajuns să lucreze împreună și astfel s-a legat o prietenie fermecătoare, motiv pentru care Lobsang a fost și el prezent la ospățul indian.

În seara ospățului, Serena transformase cafeneaua într-o sufragerie somptuoasă cu fețe de masă bogat brodate și cu paiete pe care așezase vase splendid sculptate, pline cu mirodenii. În dreptul fiecărui tacâm erau mănunchiuri de lumânări licăritoare în suporturi de bronz, cu formă de floare de lotus.

O muzică indiană captivantă creștea și scădea hipnotic ca intensitate în fundal, pe când o paradă de preparate apărea din bucătărie. De la *pakora* vegetală la pui cu mango, fiecare din ele făcea o impresie minunată. Cât despre curry Malabar cu pește, puteam să garantez personal pentru el. Peștele era moale și suculent, sosul delicios de cremos, cu destul coriandru, ghimbir și chimen pentru a te face să simți o energie încântătoare. În câteva clipe, nu numai că îmi mâncasem porția, ci și linsesem tot sosul.

În centrul evenimentului, Serena era la comandă ca o maestră. Avea o ținută specială – un sari stacojiu, se fardase, purta cercei lungi și un colier din pietre prețioase care străluceau. Pe tot parcursul serii a mers de la o masă la alta și nu am putut să nu observ cât de mișcați erau oamenii de sufletul ei călduros. În timpul petrecut cu ei, îi făcea să se simtă centrul universului ei. Iar ea era mișcată de revărsarea de afecțiune pe care o primea.

— E minunat că te-ai întors, draga mea, îi spuse o femeie în vârstă, prietenă de familie. Ne plac toate ideile și energia ta.

— Aveam nevoie de cineva ca tine în Dharamsala, zise o veche colegă de școală. Mai toți oamenii talentați par să plece, așa că atunci când cineva se întoarce îl prețuim mai mult decât îți poți imagina.

De mai multe ori în acea seară i-am văzut buzele tremurând de emoție, pe când își ducea o batistă la colțul ochilor. Se petrecea ceva deosebit la Himalaya Book Café, ceva ce depășea

somptuosul ospăț indian, ceva de o importanță personală mult mai mare.

Răspunsul avea să vină câteva seri mai târziu.

***

În ultimele săptămâni, între Serena și Sam se închegase o relație de muncă interesantă. Vioiciunea Serenei completa perfect timiditatea lui Sam. Lumea lui cerebrală era echilibrată de lumea de aici și acum a preparatelor culinare și a vinurilor în care ea sălășluia. Faptul că era în interimat și că urma să se întoarcă în Europa peste câteva luni oferea un aer dulce-amărui timpului pe care îl petreceau împreună.

Își făcuseră obiceiul să-și încheie într-un colț al librăriei fiecare seară în care cafeneaua era deschisă. Două canapele care străjuiau măsuța de cafea constituiau punctul perfect din care puteau observa ultimii clienți și puteau vorbi despre orice le trecea prin minte.

Ospătarul șef Kusali nu mai aștepta să i se ceară să le aducă comanda. Curând după ce se așezau, le aducea o tăviță cu două ciocolate calde belgiene, una cu bezea pentru Serena și cealaltă cu biscuiți pentru Sam. Pe tăviță se mai aflau o farfurioară cu patru biscuiți pentru câini și, dacă mă mai aflam încă la cafenea, o căniță cu lapte fără lactoză.

Zăngănitul ușor al farfurioarei de pe măsuța de cafea era semnalul pentru Marcel și Kyi Kyi, care rămâneau obedienți în coșul de sub tejghea pe toată durata servirii cinei. Cei doi se buluceau din coș, goneau prin restaurant și urcau scările, apoi se așezau la măsuță cu capetele ridicate și ochi rugători. Pofta lor aducea mereu un zâmbet pe chipurile celor doi companioni umani, care îi urmăreau devorându-și biscuiții și aspirând orice firimitură de pe jos.

Eu îmi făceam drum într-un stil mai tacticos, întinzându-mă

timp de câteva clipe fremătătoare, înainte de a coborî de pe raftul superior al standului cu reviste pentru a mă alătura celorlalți.

După ce înfulecau biscuiții, câinii săreau pe canapea, străjuindu-l de o parte și de alta pe Sam pe când se lăsau pe spate, într-o anticipare nerăbdătoare a unui frecat pe burtică. Eu mă așezam în poala Serenei, frământând orice rochie purta, în timp ce îi ofeream un tors apreciativ.

— Există deja o mulțime de comenzi pentru următorul nostru ospăț, îi spuse Serena lui Sam în acea seară, după ce toți cinci ne-am liniștit.

— E minunat! zise el, sorbindu-și ciocolata caldă gânditor. A-ai decis când îi vei spune lui Franc?

Serena nu o făcuse. Aflat încă la San Francisco, Franc nu știa nimic despre experimentul ospățului indian de miercurea trecută. Serena considera că este înțelept ca uneori să îți ceri iertare decât să ceri permisiunea.

— Cred că îi voi face o surpriză plăcută când va vedea situațiile lunare, zise ea.

— Cu siguranță va avea o surpriză, încuviință Sam. Cel mai mare câștig pentru o noapte de când s-a deschis cafeneaua. Și s-a schimbat totul. Locul a devenit mai vibrant. E mai mult zumzet.

— Și eu am gândit asta, zise Serena. Dar m-am întrebat dacă sunt singura.

— Nu, locul s-a schimbat, insistă Sam, fixând privirea ei timp de două secunde, înainte de a-și coborî ochii. Și tu te-ai schimbat.

— Da? zise ea zâmbind. Cum anume?

— Ai această... energie. Această b-bucurie de a t-trăi.

Serena dădu din cap.

— Mă simt diferit. M-am și gândit că în toți acei ani de

manageriere a celor mai elegante restaurante din Europa nu m-am simțit atât de bine așa cum am făcut-o miercurea trecută. Nu aș fi crezut niciodată că poate fi atât de satisfăcător!

Sam reflectă pentru o clipă înainte de a face următoarea observație:

— Așa cum a spus zilele trecute acel psiholog, uneori este dificil să anticipăm ce ne va face fericiți.

— Întocmai. Încep să mă întreb dacă postul de bucătar șef la unul din restaurantele de vârf din Londra *este* cu adevărat ceea ce vreau să fac în continuare.

M-am uitat la Sam pe când ea spunea asta și i-am observat schimbarea din privire. Ochii îi scânteiară.

— Dacă mă întorc ca să fac același lucru, continuă Serena, va fi probabil același rezultat.

— Mai mult stres și s-surmenaj?

Ea dădu din cap afirmativ.

— Bineînțeles că sunt și avantaje. Însă diferite de cele de aici.

— Crezi că gătitul pentru familie și prieteni face diferența? sugeră Sam.

Apoi, cu o privire neastâmpărată, adăugă:

— Sau poate diferența a fost că ai gătit din nou rețete indiene?

Serena chicoti.

— Ambele lucruri. Dintotdeauna am adorat curry. Deși nu va face parte niciodată din meniurile alese, îmi place să-l gătesc datorită variatelor arome și este și hrănitor. Dar în aceeași măsură miercurea trecută a fost cu adevărat una dedicată oamenilor.

— Sunt de acord, spuse Sam. Locul fremăta la propriu.

— Simți multă satisfacție atunci când faci ceva ce îți place și mai este și apreciat de ceilalți.

Sam privi gânditor înainte de a-și pune jos cana, de a se ridica de pe canapea și de a se îndrepta spre un raft de cărți. Se întoarse cu un exemplar din volumul *Omul în căutarea sensului vieții*, scris de psihologul austriac și supraviețuitor al Holocaustului, Viktor Frankl.

— Ceea ce tocmai ai zis mi-a amintit de ceva, zise el, deschizând cartea la prefață. „Nu ținti succesul", citi el. „Cu cât ții mai mult asta, cu atât mai mult vei eșua. Succesul, ca și fericirea, nu poate fi urmărit, el trebuie să rezulte... ca efectele secundare neintenționate ale dedicării cuiva pentru un mers al lucrurilor mult mai măreț decât al său."

Serena încuviință din cap.

— La o scară mai mică, cred că asta și descopăr.

Pentru o clipă se priviră în ochi.

— Și în modul cel mai ciudat.

Sam era curios.

— Ce vrei să spui?

— Păi, ideea unui ospăț indian a prins contur datorită unei discuții întâmplătoare pe care am avut-o cu Kusali. Și *asta* s-a petrecut doar pentru că am găsit-o pe micuța Rinpoche abandonată.

Sam știa despre după-amiaza în care rămăsesem captivă pe zid. Se făcuseră multe speculații despre cum am ajuns acolo, niciuna dintre ele nefiind corectă.

— Poți să spui că totul s-a petrecut din cauza lui Rinpoche, zise ea, privind adorator în jos și mângâindu-mă.

— Rinpoche, catalizatoarea! observă Sam.

Pe când cei doi chicoteau, m-am gândit cum nimeni, cu atât mai puțin eu, nu ar fi ghicit vreodată că lanțul de evenimente ar fi putut fi provocat de hotărârea mea din acea după-amiază de luni să fac la stânga, și nu la dreapta, atunci când am părăsit cafeneaua. Și nici ce avea să se mai petreacă. Acele întâmplări

s-au dovedit doar începutul unei povești mult mai mari – una în care aveau să țâșnească mai multe fațete ale fericirii, precum și efectele secundare neintenționate, și totuși pline de satisfacții.

Imprevizibil? Cu siguranță. Lămuritor? Fără îndoială!

---

[1] Reginald Jeeves – personaj fictiv al unei serii de povestiri scurte și nuvele umoristice aparținând lui P. G. Wodehouse (1881-1975), care întruchipează valetul extrem de competent al unui londonez indolent pe nume Bertie Wooster. (*n. trad.*)

CAPITOLUL DOI

Ce ne face să toarcem?

Dintre toate întrebările din lume, aceasta este cea mai importantă. Totodată, este și punctul de referință. Pentru că, indiferent dacă ești un puiuț jucăuș sau o pisică adultă sedentară, un motan vagabond sfrijit sau o pisică de rasă cu blana lucioasă și indiferent de contextul în care te afli, tot ceea ce îți dorești este să ai fericire. Nu mă refer la acel gen de fericire trecătoare, care vine și pleacă precum o conservă de ton, ci la o fericire care dăinuie. Acea fericire profundă care te face să torci din inimă.

La numai câteva zile după ospățul indian, am mai descoperit ceva interesant despre fericire. Pe la mijlocul unei glorioase dimineți himalayene – cu cer albastru, ciripit de păsărele și miros revigorant de pin – am auzit niște sunete neobișnuite din dormitor. Dându-mă jos de pe pervaz, m-am dus să văd despre ce este vorba.

Chogyal superviza curățenia de primăvară în absența lui Dalai Lama. Călugărul meu preferat, după Dalai Lama, era în mijlocul camerei și supraveghea un muncitor urcat pe o scară, care dădea jos draperiile, în timp ce un altul era cocoțat pe un scaun, ștergând galeria de praf.

Relația mea cu Chogyal suferea o ușoară schimbare atunci când Sfinția Sa era plecat în călătorii. Diminețile, atunci când ajungea la muncă, obișnuia să vină în apartamentul lui Dalai Lama special ca să mă vadă și, timp de câteva minute, mă peria

cu un pieptene special și îmi vorbea despre evenimentele zilei, lucru pe care îl apreciam după o noapte petrecută singură.

La fel, înainte de a pleca de la serviciu la sfârșitul zilei, se asigura că aveam bobițe și apă în castron, apoi își făcea timp să mă mângâie și îmi reamintea cât de mult eram iubită, nu numai de către Sfinția Sa, ci și de către toți cei din casă. Știam că Chogyal încerca să compenseze lipsa lui Dalai Lama, ceea ce mă făcea să țin la el și mai mult.

Dar în acea dimineață mă îngrijora ceea ce făcea în dormitor. Unul dintre subalterni tocmai aduna rufe pentru spălat, când Chogyal arătă spre pătura mea bej, aflată pe podea, sub un scaun.

— Aceea, spuse el. Nu a mai fost spălată de luni de zile.

Nu, nu mai fusese – intenționat! Și nici nu ar fi, dacă depindea de Sfinția Sa.

Am miorlăit tânguitor.

Chogyal se întoarse ca să mă vadă stând în ușă cu o expresie rugătoare în ochi. În ciuda inimii sale mărinimoase, Chogyal nu era foarte perspicace atunci când venea vorba de pisici. Spre deosebire de Dalai Lama, care și-ar fi dat seama de ce eram nefericită, îmi înțelese greșit mieunatul, punându-l pe seama unei stări generale de nefericire.

Aplecându-se, mă luă în brațe și începu să mă mângâie.

— Nu-ți face griji, PSS, spuse el pe un ton liniștitor, folosind titulatura mea oficială PSS, acronimul de la Pisica Sfinției Sale, chiar în clipa în care cel care se ocupa de hainele pentru spălat văzu pătura și o luă cu el să o ducă la spălătorie. O vei avea înapoi într-o clipită, perfect curată.

Nu-și dădea seama că exact asta era problema? M-am zbătut în brațele sale, scoțându-mi ghearele, ca să își dea seama că eram serioasă. După câteva momente neplăcute, mă lăsă jos.

— Pisicile, spuse el, dând din cap cu un zâmbet buimac, de

parcă îi refuzasem mângâierile fără vreun motiv anume.

Reluându-mi locul pe pervaz, cu coada atârnând a deprimare, am observat cum ziua devenise neplăcut de luminoasă. Afară, păsările erau zgomotoase, iar mirosul înțepător de pin era la fel de puternic ca dezinfectantul de baie. Cum de nu-și dădea seama Chogyal de ceea ce făcea? Cum de nu realiza că tocmai ceruse distrugerea ultimei legături pe care o mai aveam cu cea mai drăguță pisicuță care a trăit vreodată, dragul meu Pui de Zăpadă?

***

Cu patru luni în urmă, ca rezultat al unui flirt cu un arătos, dar nepotrivit motan vagabond, adusesem pe lume patru pui superbi. Primii trei arătau exact ca tatăl lor: băieți de culoare închisă și robuști. De fapt, a fost spre uimirea tuturor să vadă cum asemenea specimene viguroase de pisici, a căror blăniță avea să devină curând vărgată, și-au făcut apariția pe lume din corpul meu micuț și delicat, încântător de pufos. Cu toate acestea, al patrulea pisoi, și ultimul, era în toate cele ca mama lui. Născută într-o dimineață devreme, pe pătura din blană de iac de pe patul Sfinției Sale, era atât de mică, încât ar fi avut loc cu ușurință într-o lingură. La început, tuturor ne-a fost teamă că nu va supraviețui, și până în ziua de astăzi sunt convinsă că trăiește numai datorită lui Dalai Lama.

Budiștii tibetani îl consideră pe Sfinția Sa drept o emanație a lui Chenrezig, Buddha al Compasiunii. Cu toate că trăiesc în prezența compasiunii sale tot timpul, nu am simțit-o niciodată atât de puternic îndreptată spre noi ca în acele momente de grea cumpănă. Pe când micuța mea – o fărâmă minusculă zbârcită, rozalie, cu câteva smocuri albe – se zbătea să trăiască, Sfinția Sa a stat de veghe tot timpul, recitând mantre în șoaptă. Având toată atenția îndreptată asupra noastră până când

micuța și-a revenit după naștere, am simțit de parcă nu ni se putea întâmpla nimic rău. Eram scăldate în iubirea și bunăstarea tuturor Buddhașilor. Când în cele din urmă și-a găsit drumul către sursa de lapte și a început să sugă, era de parcă supraviețuiserăm unei furtuni. Totul avea să fie bine, și asta datorită Sfinției Sale.

Timp de câteva săptămâni la rând înainte ca puișorii să se nască, pe măsură ce vestea sarcinii mele se răspândea, în biroul Sfinției Sale ajungeau solicitări urgente din partea călugărilor de la mănăstirea Namgyal, de la prieteni și adepți din India și Himalaya, și chiar de foarte departe, din Madrid, Los Angeles și chiar Sydney. Dacă aș fi adus pe lume îndeajuns de mulți pui pentru toți, aceștia ar trăi acum pe fiecare continent al lumii.

În primele câteva săptămâni puișorii au fost fragili și au depins în totalitate de mine. După o lună de zile, cei trei fii ai mei de nestăpânit au trecut deja pe hrană solidă, însă tot mai trebuia să o alăptez pe fetița mea, care era cu mult mai mică decât ceilalți. La opt săptămâni, băieții alergau liberi – urcându-se în fugă pe draperii, dând buzna în apartamentul Sfinției Sale, sărind la atac atunci când li se iveau în cale gleznele celor care treceau pe-acolo.

Înainte de sosirea vreunui VIP nu mai trebuia să fie niciun pisoi în apartament. Chogyal, deși extrem de inteligent, dar care nu era printre cei mai bine organizați oameni, obișnuia să se pună în patru labe și să bâjbâie după fiii mei, împiedicându-se de propriile robe în încercarea de a-i prinde când pe unul, când pe altul. Tenzin – mai în vârstă, mai înalt și de o înțelepciune nețărmurită – își scotea ceremonios sacoul înainte de a gândi în mod strategic cum să se apropie, creând o diversiune pentru a-i scoate pe puișori din ascunzătorile lor și pentru a-i prinde atunci când aceștia se așteptau mai puțin.

Lucrurile au luat o altă întorsătură atunci când a venit în

vizită cineva anume. În calitate de Pisica Sfinției Sale, am învățat să fiu un exemplu perfect de discreție atunci când vine vorba de celebrități. Desigur că nu aș spune numele vreunui astfel de VIP. Este de ajuns să menționez că acest oaspete este binecunoscut, un actor celebru, un culturist de origine austriacă, faimos la Hollywood, care a ajuns și guvernatorul statului California.

Gata. Doar atât pot să îți dezvălui. Nu aș putea spune mai mult, căci l-aș da în vileag.

În după-amiaza în care a sosit, într-un jeep lucios, Chogyal și Tenzin începuseră ceea ce era deja rutină, căutându-i pe cei trei pisoiași, apoi închizându-i în camera personalului. Sau cel puțin așa au crezut.

Încearcă să-ți imaginezi următoarea scenă. Distinsul oaspete a sosit – chipeș, charismatic, dominându-l pe Dalai Lama. Așa cum cere tradiția tibetană atunci când un oaspete se întâlnește cu un lama de rang înalt, musafirul a făcut o plecăciune și s-a prezentat în fața Sfinției Sale cu o eșarfă albă, o *kata*, pe care Sfinția Sa i-a înfășurat-o în jurul gâtului. Totul era numai zâmbet și seninătate – așa cum este de așteptat când vine vorba de Dalai Lama. Apoi oaspetele VIP s-a așezat lângă gazda sa pentru poza oficială.

Chiar cu o clipă înainte ca fotograful să facă poza, cei trei fii ai mei s-au lansat în ceea ce poate fi descris ca un atac frontal în toată regula. Doi dintre ei au sărit din spatele unui fotoliu și s-au repezit direct la picioarele oaspetelui. Al treilea și-a înfipt gheruțele și colții în glezna lui stângă. Oaspetele s-a îndoit de durere și șoc. Fotograful a țipat. Pentru câteva momente, timpul s-a oprit în loc. Apoi, primii doi pisoiași s-au dat jos de pe picioarele VIP-ului, iar al treilea a zbughit-o fără măcar un „*Hasta la vista, baby*”.

Sfinția Sa, singurul care părea să nu fie surprins de apariția

lor, și-a cerut în mod profund scuze. Recăpătându-și postura, oaspetelui VIP i s-a părut amuzantă toată această situație.

Nu cred că voi uita vreodată ceea ce a urmat: Dalai Lama arăta în direcția pisoiașilor năbădăioși, în timp ce unul dintre cei mai faimoși eroi de acțiune era întins pe burtă, încercând să-i scoată pe pungași de unde se ascunseseră sub canapea.

Da, toată lumea a fost de acord că motăneii aveau nevoie de un alt cămin. Dar micuța, delicată și docilă, versiunea miniaturală a mamei ei himalayene? Nu cred că voia cineva cu adevărat să se gândească să o dea. Pentru moment era în siguranță.

Ca și alte feline, am multe nume. La Himalaya Book Café mi se spunea Rinpoche. În cercurile oficiale de la Jokhang, unde Sfinției Sale Dalai Lama i se spune SSDL, am titulatura oficială de PSS, adică Pisica Sfinției Sale. Urma ca micuței mele să i se dea numele oficial de Pisicuța Sfinției Sale. Dar numele care avea cea mai mare importanță pentru mine era cel pe care avea să i-l dea însuși Sfinția Sa.

La o zi sau două după ce băieții au fost dați, mi-a ridicat puiuțul în mână și a privit-o în ochi cu acea dragoste pură care îți face întreaga ființă să strălucească.

— Ești atât de frumoasă, exact ca mama ta! murmură el, mângâindu-i fața micuță cu degetul arătător. Nu-i așa, Pui de Zăpadă?

Următoarele câteva săptămâni am fost numai noi trei: Sfinția Sa; eu, Leu de Zăpadă; și fetița mea, Pui de Zăpadă. Când mă trezeam dimineața devreme și mă ghemuiam lângă Sfinția Sa în timp ce medita, micul Pui de Zăpadă se trezea la rândul său, cuibărindu-se în căldura corpului meu. Atunci când mă duceam în biroul asistenților, venea și ea cu mine, plângând să fie ridicată și pusă pe biroul lor, unde îi plăcea la nebunie să le împingă cu lăbuța pixurile până la margine, apoi, încântată, le

trântea jos la pământ. Odată, Tenzin, care avea biroul vizavi de cel al lui Chogyal și care era un mare iubitor de ceai verde, s-a ridicat de la birou, lăsându-și pe el paharul de ceai. Când s-a întors, a găsit-o pe Pisicuța Sfinției Sale lipăind din pahar. Nu s-a oprit atunci când el a venit mai aproape, și nici când s-a așezat pe scaun și și-a pus coatele pe birou, uitându-se atent la ea.

— Nu cred că am norocul să beau și eu puțin, nu-i așa, Pisicuța Sfinției Sale? întrebă el sec.

Pisicuța Sfinției Sale îl privi uimită. Oare la Jokhang nu era totul pus special la dispoziția ei?

Apoi veni și ziua în care Lobsang, translatorul Sfinției Sale, îi reaminti lui Dalai Lama de o promisiune pe care o făcuse.

— Regina Bhutanului vă salută călduros, Sfinția Voastră, îi spuse el lui Dalai Lama într-o după-amiază, după ce terminaseră de lucrat la un manuscris.

Sfinția Sa zâmbi.

— Foarte bine. Mi-a plăcut mult vizita ei. Te rog să îi transmiți toate urările mele de bine.

Lobsang dădu din cap.

— A întrebat și de PSS.

— O, da. Îmi aduc aminte că Leu de Zăpadă a stat la ea pe genunchi. Un lucru neașteptat.

Se întoarse să mă privească unde eram ghemuită cu Pui de Zăpadă, pe pătura din lână pe care o pusese pe pervaz după sosirea pe lume a puiuților.

— Vă aduceți aminte, Sfinția Voastră, de rugămintea ei de a adopta un puiuț dacă PSS va avea vreodată, spuse Lobsang.

Dalai Lama se opri pentru o clipă înainte de a-l privi pe Lobsang.

— Așa este. Cred că voia un pisoi care să aibă… cum se spune?

— Pedigree? sugeră Lobsang.

Sfinția Sa încuviință din cap.

— Nu am reușit să aflăm de unde este PSS. Familia din Delhi la care se afla mama ei s-a mutat. Cât despre tatăl pisoilor…

Cei doi își zâmbiră unul altuia.

— Dar – continuă Sfinția Sa încet, uitându-se în aceeași direcție în care se uita și Lobsang, spre mica formă de lângă mine –, micul Pui de Zăpadă aduce foarte bine cu mama sa. În plus, o promisiune trebuie întotdeauna ținută.

Pui de Zăpadă a fost dată într-o săptămână. Lobsang, care s-a întors în Bhutan să își petreacă concediul, a luat-o cu el. În ceea ce mă privește, bucuria de a ști că a fost dusă la una dintre cele mai bune case cu putință era mai importantă decât tristețea plecării ei, de realitatea că eram din nou singură pe pervaz.

Din obișnuita sa milă, Sfinția Sa a mutat pătura bej sub un scaun din dormitorul nostru, astfel încât să nu îmi aduc mereu aminte de pierderea suferită de fiecare dată când săream pe pervaz. Dar tot mă puteam culcuși pe ea sub scaun, simțind mirosul Puiului de Zăpadă și al fraților ei, și tot puteam să văd smocuri din blana lor – firicele micuțe de alb amestecate cu maro. Uneori, în loc să mă așez lângă Sfinția Sa ca să meditez, mă duceam la pătura din lână și mă așezam pe ea, cufundându-mă în gânduri din trecut. Și mai erau momente în timpul zilei când, neavând nicio altă preocupare, mă întorceam pe pătură și mă lăsam în voia amintirilor dulci-amărui.

Acum, curățenia de primăvară fiind în toi, mi-au luat până și pătura.

***

La o zi sau două după curățenia de primăvară din apartamentul nostru, m-am hotărât să merg după Serena atunci

când a plecat de la Himalaya Book Café. Făcea zilnic același traseu. La 17.30 intra în biroul managerului, o cameră mică de lângă bucătărie, și ieșea zece minute mai târziu îmbrăcată în haine de yoga – din bumbac negru organic –, cu părul prins în coadă de cal. În loc să iasă pe ușa din față a restaurantului, se strecura prin bucătărie, pe ușa din spate, mergând pe aleea din spatele restaurantului și apoi pe strada care cotea și pe care o știam prea bine.

Uneori, Serena vorbea cu multă reverență despre faptul că se ducea la yoga, ceea ce arăta cât de importantă era pentru ea; prezența ei în fiecare seară era obligatorie. De când revenise în India, își propusese să ducă o viață mult mai echilibrată, așa că pornise în călătoria descoperirii de sine, ceea ce nu însemna numai organizări de ospățuri indiene, ci și întrebări mai importante despre ceea ce voia să facă în viață și unde voia să rămână. Fiind curioasă, așa cum sunt pisicile, și având mult timp la dispoziție acum că Sfinția Sa era plecat, m-am întrebat ce anume era atât de deosebit la yoga. Nu era cumva *yoga* un nume dat de oameni diverselor mișcări și poziții ale corpului pe care ei le încercau într-o manieră cu mult inferioară celei în care noi, pisicile, le realizam fără vreun efort?

Să țin pasul cu Serena, pe când ea se apropia de vârful dealului, nu era un lucru ușor pentru o pisică cu labe șubrede. Dar compensam lipsa forței fizice prin voință. Am urmat-o la puțin timp după ce a ajuns la o căsuță simplă, cu stegulețe de rugăciune sub streașină.

Ușa principală, care era întredeschisă, ducea către un hol mic cu un pantofar mare, aproape gol. Puteam simți un miros puternic de piele de pantofi, transpirație și parfum de tămâie.

Sala de yoga era separată de hol printr-o perdea de mărgele. Deasupra, cu caractere șterse, era scris Școala de Yoga Downward Dog. Făcându-mi loc printre șirurile de mărgele, m-

am trezit într-o sală foarte mare. În capătul ei se afla un bărbat într-o poziție despre care am aflat mai târziu că se numește *Virabhadrasana II*, sau postura războinicului. Avea o alură regală, cu brațele întinse la nivelul umărului, pe fundalul priveliștii panoramice a munților Himalaya care se profilau în spatele lui, priveliște vizibilă prin ușile deschise, înalte până la tavan. Piscurile acoperite de gheață reflectau soarele care apunea, învelindu-le în aur.

— Se pare că avem un oaspete, spuse cu un ușor accent nemțesc bărbatul aflat în postura războinicului.

Avea părul alb și un corp suplu, flexibil. Ochii îi erau de un albastru vibrant, iar pe chipul bronzat nu i se putea citi vârsta. Mă întreb cum de știa că mă aflam acolo, dar apoi am văzut că un perete al sălii era complet îmbrăcat în oglinzi, prin urmare am presupus că mă văzuse atunci când trecusem de perdeaua de mărgele.

Serena mă văzu de afară, de pe balcon.

— O, Rinpoche, ai venit după mine! Micuța asta își petrece mult timp la cafenea, spuse ea venind spre mine. Putem lăsa pisici în sală?

El răspunse după un scurt moment de tăcere:

— De obicei, nu. Dar am impresia că prietena ta este specială.

Nu știu cum de și-a dat seama, dar eram fericită că îmi era permis să rămân. Fără zgomot, am sărit pe un scăunel din lemn, care se afla lângă un raft de pături în spatele sălii. Era un loc perfect de unde puteam urmări ce se întâmplă fără să fiu văzută. Privind în jur, am observat pe perete o fotografie alb-negru înrămată, ce înfățișa un câine. Era din rasa Lhasa Apso, ca și Kyi Kyi. O rasă des întâlnită la tibetani, câinii din rasa Lhasa Apso îi anunțau pe călugări atunci când simțeau prezența străinilor. Să fie oare Școala de Yoga Downward Dog

denumită după acest câine?

Au început să sosească și alți oameni la curs. Majoritatea expatriați, cu origini indiene, amestecul de bărbați și femei părea să fie de la 30 de ani în sus. Transmiteau o anume conștientizare și aveau o alură imposibil de definit. Întinzând saltele de yoga și pături, stăteau întinși pe spate cu ochii închiși și cu picioarele apropiate, ca puii pe care îi vedeam la piață.

După un timp, instructorul, căruia oamenii îi spuneau *Ludo*, se ridică și, cu o voce blândă, dar fermă, le spuse celor douăzeci și ceva de cursanți:

— Yoga este *vidya*, ceea ce în sanscrită înseamnă să iei viața așa cum este ea, și nu așa cum ai vrea să fie. Nu viața în care îți spui *dacă lucrurile ar fi stat altfel* sau *dacă aș fi putut face asta*. Așadar, cum se începe yoga? Lăsând gândurile și trăind în prezent. Singurul moment care există cu adevărat este cel prezent.

Prin ușile deschise se putea auzi un tăvălug de zgomote și sunete ce se înălțau și se prăvăleau cu viteză în după-amiaza târzie. Strune hoinare pe acorduri indiene și trăncănit de oale se puteau auzi din casele de la poalele colinei, îmbinându-se cu arome de mâncare gătită pentru masa de seară.

— Angajându-ne în prezent, continuă Ludo, realizăm că, în fiecare moment în desfășurare, totul este complet. Totul se leagă. Dar nu putem experimenta asta decât dacă renunțăm la gânduri și ne relaxăm, până când conștientizăm că am ajuns în acest moment, aici și acum, doar pentru că lucrurile sunt așa cum sunt. Relaxați-vă conștient, le spuse Ludo cursanților. Unificarea vieții. Asta este yoga.

***

Apoi Ludo ținu ora cu o succesiune de *asane*, sau posturi, unele în picioare și altele stând jos, unele dinamice și altele de

relaxare.

Mi-am dat seama că yoga nu înseamnă doar dezvoltarea flexibilității corpului. Este mai mult decât atât.

Pe lângă instrucțiuni legate de cum să te apleci sau să te întinzi, Ludo rostea vorbe înțelepte care indicau un țel mai înalt.

— Nu ne putem antrena trupul dacă nu ne antrenăm și mintea. Atunci când ne lovim de constrângeri – obstacole în antrenamentul fizic –, descoperim că fiziologia este oglinda psihologiei. Mintea și trupul se pot împotmoli, lucru care duce la disconfort, stres, încordare.

Atunci când unul dintre bărbați spuse că nu se putea apleca și nu își putea pune palmele pe podea din cauza tendoanelor de la genunchi care erau prea încordate, Ludo explică:

— Tendoanele, da. Pentru unii sunt o provocare. Pentru alții sunt esențiale în mișcarea de întoarcere sau în statul cu picioarele încrucișate. Nemulțumirile din viață se manifestă sub diferite forme. Modul în care se manifestă pentru fiecare persoană în parte este unic. Dar yoga ne oferă spațiul în care să devenim liberi.

În timp ce trecea printre rândurile de cursanți, corectându-le posturile, continuă:

— În loc să vă tot învârtiți în cerc, adâncind aceleași obiceiuri subconștiente ale trupului și minții, folosiți-vă conștientul. Nu încercați să evitați încordarea compromițându-vă postura; în schimb, respirați! Nu cu putere, ci cu înțelepciune. Respirați ca să vă deschideți. Cu fiecare respirație, schimbarea este posibilă. Fiecare respirație este un pas spre transformare.

Am urmărit ora cu interes de pe scaunul meu din spate, mulțumită să rămân neobservată. Dar atunci când Ludo le ceru cursanților să se răsucească din poziție șezută, m-am trezit

deodată cu douăzeci de capete întoarse spre mine. Apărură imediat zâmbete și se auziră câteva chicoteli.

— A, da, oaspetele de seamă al zilei, spuse Ludo.

— Uite ce blană albă are! exclamă cineva.

— Și ce ochi albaștri, spuse un altul.

Apoi, pe când toate privirile erau ațintite asupra mea, cineva remarcă:

— Cu siguranță este Swami[2].

Asta îi făcu să râdă, căci și-au adus aminte de înțeleptul al cărui chip apărea pe toate posterele din oraș.

M-am simțit ușurată când s-au răsucit, dar m-am trezit imediat în centrul atenției încă o dată atunci când s-au întors spre mine din sensul opus.

La sfârșitul orei, pe când stăteau pe salteluțe în postura Shavasana, postura cadavrului, Ludo le spuse cursanților:

— Într-un fel, aceasta este cea mai grea postură dintre toate. Calmați-vă trupul și mintea. Încercați să nu vă lăsați absorbiți de gânduri. Pur și simplu, conștientizați-le, acceptați-le, apoi eliberați-vă de ele. Putem descoperi mult mai mult în spațiul creat între gânduri decât atunci când suntem absorbiți în analiza lor conceptuală. În tăcere putem afla că sunt și alte modalități de a învăța lucruri decât prin intelect.

***

După ce se termină ora, în timp ce cursanții își puneau la loc păturile, suporturile și pernele, câțiva se opriră să îmi vorbească. Pe când unii se duseră în hol ca să se încalțe, cei mai mulți ieșiră pe ușile glisante și se strânseră pe balcon. Pe un covor indian șters, de la un cap la altul al balconului, se aflau așezate în rând scaune cu perne viu colorate și câteva fotolii-pară. La o masă pe care se aflau căni și pahare, cineva turna apă și ceai verde, în timp ce cursanții urmau ceea ce era în mod

clar o rutină confortabilă de după ore.

Noi pisicile nu suntem mari amatoare de zgomot puternic și mișcare, așa că am așteptat până când s-au așezat cu toții, iar apoi m-am dat jos de pe scaun și am ieșit pe balcon lângă Serena. Ultimele raze de soare îmbrăcau munții într-un roșu-corai strălucitor.

— Să încercăm să respirăm atunci când ne aflăm într-o poziție dificilă la yoga este un aspect, spuse o femeie cu voce aspră, pe nume Merrilee.

Venise la oră când era aproape pe terminate, de parcă adevăratul motiv era să socializeze. Oare mi s-a părut mie sau chiar și-a turnat în pahar ceva dintr-o butelcuță pe care o ținea la coapsă?

— Dar cum rămâne cu problemele cărora trebuie să le facem față? întrebă ea.

— Totul se rezumă la yoga, îi spuse Ludo. De obicei, reacționăm la probleme într-un mod obișnuit, cu furie sau încercând să le evităm. Respirând într-un astfel de moment, putem avea o reacție mult mai utilă.

— Furia sau evitarea nu sunt oare reacții utile în unele cazuri? întrebă Ewing, un american în vârstă care locuia de mult timp în McLeod Ganj. Uneori venea la Himalaya Book Café, unde oamenii vorbeau că ar fi fugit în India după ce avusese loc o tragedie la el acasă. Mulți ani cântase la pian în holul din Grand Hotel din New Delhi.

— O reacție este automată, obișnuită, spuse Ludo. Un răspuns este gândit. Asta este diferența. Important este să creăm spațiu, să ne deschidem către posibilitățile care apar dincolo de obișnuință, obișnuință care nu ne este utilă. Furia nu este niciodată bună. Putem fi furioși – vorbind pe un ton răstit pentru a împiedica un copil să se apropie de foc, de exemplu –, dar asta este cu totul diferit de mânia adevărată.

— Problema, observă un indian înalt care stătea lângă Serena, este că rămânem în zona noastră de confort, chiar și atunci când ea nu este foarte confortabilă.

— Să te agăți de ceea ce îți este familiar, fu de acord Serena. Să te agăți de lucruri care înainte te făceau fericit, dar nu și acum.

M-am uitat surprinsă la ea atunci când a spus asta. Mă gândeam la pătura din lână bej din dormitor și la cum amintirile atâtor momente fericite pe care le trăisem cu micul Pui de Zăpadă, culcușite amândouă pe ea, erau acum umbrite de tristețe.

— Shantideva, înțeleptul budist indian, vorbește despre mierea mâncată de pe tăișul sabiei, spuse Ludo. Oricât ar fi de dulce mierea, prețul pe care îl plătim este prea mare.

— Atunci, cum știm, întrebă Serena, când anume ceva care a fost bun în trecut și-a pierdut utilitatea?

Ludo se uită la ea cu ochi atât de clari, că păreau de argint.

— Atunci când ne provoacă suferință, răspunse el simplu. *A suferi* provine dintr-un cuvânt latin cu sensul de *a purta, a duce*. Durerea este uneori inevitabilă, dar nu și suferința. De exemplu, putem avea o relație foarte fericită cu cineva, dar apoi pierdem persoana respectivă. Simțim durere, desigur; este normal. Dar atunci când continuăm să ducem în noi înșine acea durere, simțindu-ne în mod constant nefericiți, asta se cheamă suferință.

Se lăsă un moment de tăcere, toți reflectând la cele spuse. În amurg, munții se întrezăreau în depărtare, iar umbre sumbre cu nuanțe de roz puternic precum crema de pe prăjiturelele doamnei Trinci pluteau peste oraș.

— Cred că trecutul este un loc periculos în care să ne căutăm fericirea, spuse indianul care era așezat lângă Serena.

— Ai dreptate, Sid, spuse Ludo. Singurul moment în care

putem trăi fericirea este momentul prezent.

***

Ceva mai târziu, cursanții începură să se împrăștie. Serena plecă cu câțiva dintre ei, iar eu am urmat-o în hol.

— Văd că mica Swami este cu tine, observă una dintre femei în timp ce se încălța.

— Da. Ne știm bine. Stă mult pe la cafenea. Acum o duc înapoi, spuse Serena ridicându-mă în brațe.

— Cum o cheamă? întrebă o altă femeie.

— O, e o pisică cu multe nume. Oriunde se duce, primește un altul.

— Păi nici azi nu e o excepție, spuse Sid.

Luând o margaretă galbenă dintr-o vază de pe hol, făcu o ghirlandă și mi-o puse la gât.

— Mă plec în fața ta, mică Swami, spuse el, împreunându-și mâinile fine, cu unghii îngrijite, în dreptul inimii.

Atunci când m-am uitat în ochii lui, am văzut multă tandrețe. Apoi îi deschise ușa Serenei și ne-am îndreptat spre colină.

— Suntem atât de norocoși să avem un profesor atât de minunat, spuse Serena.

— Da, încuviință Sid. Ludvig – Ludo – este excepțional.

— Mama spune că este în McLeod de când mă știu.

Sid încuviință din cap.

— Încă de la începutul anilor ’60. A venit la cererea lui Heinrich Harrer.

— Din „Șapte ani în Tibet”? întrebă Serena. Ghidul lui Dalai Lama?

— Exact. Heinrich i l-a prezentat lui Dalai Lama la puțin timp după ce Ludo a venit în McLeod Ganj. Se spune că sunt prieteni buni. De fapt, chiar Dalai Lama l-a încurajat pe Ludo să

deschidă sala de yoga.

— Nu știam, spuse Serena.

Aruncându-i o privire lui Sid, deveni brusc conștientă de câte știa el despre ce se întâmpla în oraș. După câteva momente, decise să îl testeze și mai mult.

— Este cineva în spatele nostru, poartă o haină închisă la culoare și o pălărie din postav, spuse ea încet. Cineva a spus că este Maharajahul din Himachal Pradesh. Așa este?

Au coborât un timp colina înainte ca Sid să privească discret peste umăr.

— Și eu am auzit același lucru, spuse el.

— L-am tot văzut pe-aici, zise Serena.

— Și eu, menționă Sid. Poate că obișnuiește să se plimbe la ora asta?

— Probabil, reflectă Serena.

***

A doua zi mergeam pe holul din aripa executivă, când deodată mă strigă Lobsang.

— PSS! Vino aici, micuțo! Vreau să îți arăt ceva.

L-am ignorat, desigur. Noi pisicile nu plecăm urechea la fiecare rugăminte, dulcegărie sau cerere umilă pe care o fac oamenii. La ce bun? Sunteți cu mult mai recunoscători atunci când vă aruncăm câte un os – scuzați expresia cu referire la rasa canină.

Lobsang nu se lăsă însă cu una cu două, așa că, în câteva clipe, mă luă în brațe, mă duse în biroul lui și mă puse pe masa de lucru.

— Comunic cu Bhutanul prin Skype, îmi zise el. Și am zărit pe cineva pe care te-ai bucura să-l vezi.

Ecranul computerului arătă o cameră somptuos mobilată, iar într-o parte, un loc la fereastră pe care zăcea întinsă cu

burtica la soare o pisică himalayană. Avea capul dat pe spate, ochii închiși, iar picioarele și coada stufoasă îi erau întinse în ceea ce Ludo ar fi putut numi „postura steaua de mare”. Pentru pisici, este cea mai vulnerabilă și satisfăcătoare postură a corpului, arătând cea mai mare încredere.

Mi-a luat câteva momente până să realizez… Era oare cu putință? Da, era! Dar cât de mare crescuse!

— Titlul ei oficial este PASR, îmi spuse Lobsang. Pisica Alteței Sale Regale. Deci, cu o literă în plus decât PSS. Și mi-au spus că este la fel de adorată acolo, la palat, așa cum ești tu adorată aici, la Namgyal.

Am urmărit cum burtica îi urca și îi cobora în timp ce moțăia la soare și mi-am adus aminte cât de nefericită fusesem cu doar câteva zile în urmă, când Chogyal luase pătura din lână bej din dormitor și, odată cu ea, și amintirea dragă a fetiței mele.

Sau cel puțin așa simțisem atunci.

De atunci, am ajuns să descopăr că nu Chogyal fusese cauza nefericirii mele, ci, în mod neintenționat, eu însămi. Cufundându-mă în propriile mele amintiri nostalgice și petrecându-mi atât de mult timp gândindu-mă la o relație care evoluase, purtam în mine durerea, fără niciun sens. Sufeream.

Între timp, Pui de Zăpadă avea o viață nouă la palatul reginei Bhutanului, unde era iubită de toată lumea. Și-ar putea o mamă dori mai mult?

Întorcându-mă, m-am apropiat mai mult de locul unde se așezase Lobsang la birou și m-am aplecat să-i mângâi degetele cu fața.

— PSS! exclamă el. Nu ai mai făcut asta până acum!

Pe când mă scărpina pe ceafă, am închis ochii și am început să torc. Ludo avea dreptate: fericirea nu e în trecut. Nu o găsești încercând să trăiești din amintiri, oricât de ademenitoare ar fi

acestea.

Fericirea o găsești numai trăind în prezent, aici și acum.

---

[2] Termen de reverență față de un sfânt sau învățător religios hindus. *(n. trad.)*

CAPITOLUL TREI

Ce-ar fi, dragă cititorule, dacă ți s-ar îndeplini cel mai mare vis? Dacă ai reușit în ceea ce ți-ai propus, dincolo de cele mai nebunești speranțe?

Nu este nimic rău în a te gândi la această perspectivă fericită, nu-i așa? Imaginează-ți, de exemplu, că deschizi ușa unei case frumoase și îți găsești acolo propria familie – o imagine ca dintr-o carte cu ilustrate care zugrăvește fericirea familială și atmosfera plăcută, cu arome îmbietoare venind dinspre bucătărie și fără sfadă asupra telecomenzii tv.

Sau, în cazul meu, aventurarea în camera rece de depozitare a bucătăriei de la parter pentru a descoperi 10.000 de porții din ficatul de pui tăiat cubulețe, pregătit de doamna Trinci, păstrat în condiții adecvate și rezervat delectării mele personale. Ce perspectivă încântătoare! Ce imagine fermecătoare!

Nimeni de la Himalaya Book Café nu bănuia că cineva care înfăptuise ceva la fel de uimitor avea să ni se alăture.

La început abia l-am observat. Sosirea lui coincise cu una din aparițiile mele dimineața târziu. Era puțin după ora 11.00 când am plecat de la Jokhang, exact în clipa în care se întâmplă ca el să se îndrepte spre cafenea. Era un bărbat între două vârste, cu înfățișare masivă, păr castaniu încărunțit pe la tâmple, față aspră, sprâncene proeminente și ochi iscoditori. Era un contrast puternic între chipul său brăzdat și banal și îmbrăcămintea scumpă – cămașă de in crem, pantaloni crem și

ceas de aur strălucitor. Avea pasul mai alert decât cel al majorității turiștilor și căra câteva ghiduri despre atracțiile turistice din partea de nord-vest a Indiei.

Am intrat în cafenea, oprindu-mă să-mi ating boticul cu Marcel și Kyi Kyi aflați în coșul lor de sub tejghea. Cu plecarea lui Franc și sosirea Serenei și a lui Sam, era ca și cum un fir invizibil ne apropiase și mai mult pe noi obișnuiții nonumani de la cafenea. Trecând împreună prin acele schimbări, aveam o experiență, o legătură comună. Asta nu înseamnă că am mers mai departe decât un atins de boticuri și politețe formală. Doar nu te aștepți să sar în coșul lor! Nu sunt genul ăla de pisică și, dragă cititorule, cu siguranță acesta nu este genul ăla de carte!

Luându-mi poziția obișnuită pe standul cu reviste, l-am observat pe vizitatorul nostru fercheș pe când se făcea comod pe una din banchetele din apropiere. Chemând un chelner cu o mână imperioasă, atunci când vorbi, se auzi un huruit scoțian:

— Se poate servi prânzul?

Sanjay, un chelner tânăr în uniformă albă, curată, încuviință din cap.

— Aș dori un pahar de Sémillon Sauvignon Blanc, îi spuse vizitatorul.

Răsfirând ghidurile turistice pe masa din fața lui și scoțându-și mobilul din buzunar, începu să analizeze planurile de călătorie, să verifice detaliile de la un ghid la altul și să le tasteze în telefon.

Când îi veni paharul de Sémillon Sauvignon Blanc, luă mai întâi o sorbitură, plimbând lichidul prin gură cu o expresie iscoditoare. Apoi nu că bău vinul, ci îl înghiți pe nerăsuflate. Patru înghițituri și, după câteva clipe, paharul fu gol.

Acest lucru nu îi scăpă șefului de sală Kusali, a cărui atotcunoaștere era legendară. Îl trimise pe Sanjay cu o sticlă de SSB pentru a umple din nou paharul vizitatorului. Un al treilea

pahar, apoi curând al patrulea, până când vizitatorul ceru nota, își strânse cărțile și plecă.

Abia o jumătate de oră mai târziu lucrurile au luat o întorsătură neașteptată. Ridicându-mi privirea din propria masă de prânz – o porție delicioasă de somon afumat, tăiat în fâșii gustoase –, l-am văzut la intrarea cafenelei pe nimeni altul decât pe același bărbat, de data asta însoțit de soția sa.

Femeie respectabilă cu un chip amabil și încălțăminte practică, aceasta privea prin cafenea cu o expresie de apreciere – una cu care chiar eram obișnuiți. Când mulți occidentali au venit din Delhi la McLeod Ganj, au fost copleșiți de India, cu haosul, agitația, sărăcia și vibrația ei șocantă. Și totuși, atunci când intrau în Himalaya Book Café, se trezeau într-un peisaj cu totul diferit. La dreapta unei tejghele bogat ornamentate, cafeneaua avea o calitate delicată, clasică – fețe de masă albe, scaune de ratan și un mare expresor din alamă. Pereții erau din belșug împodobiți cu ornamente budiste tibetane sau *thangka*-uri. La stânga tejghelei și câteva trepte mai sus se afla librăria, rafturile ei bine aprovizionate fiind presărate cu o colecție prețioasă de felicitări extravagante, artefacte himalayene și alte cadouri. Era o fuziune exotică de farmec european destins și misticism budist. Mulți vizitatori care o văd pentru prima dată au o senzație de ușurare vizibilă.

***

Soția vizitatorului nu era atât de categorică. Privindu-și anxioasă soțul, părea să spere ca această cafenea să fie pe gustul său, ceea ce se și întâmplă. Fără doar și poate!

Pășind înainte pentru a-i întâmpina, Kusali le arătă o masă la fereastră, unde soțul studie deopotrivă meniul și lista de vinuri ca și cum o făcea pentru prima dată, apoi comandă exact aceeași sticlă de vin. De data aceasta își sorbi vinul cu mai

multă reținere, însă în timpul mesei făcu slalom fără niciun efort printre mai multe sticle de vin, cu puțin ajutor din partea soției sale.

Privindu-i pe cei doi de la distanță, am avut o senzație ciudată în privința felului în care se comportau unul cu altul. Erau pauze lungi în conversație, pe durata cărora se uitau în altă parte, și nu unul la celălalt, urmate de replici care se împuținau.

***

Cei mai mulți vizitatori occidentali aveau multe drumuri de făcut, așa că veneau la cafenea doar o dată sau de două ori pe durata unei șederi scurte. Nu însă și prietenul nostru spilcuit și soția sa. Următoarea dimineață, la ora 11.00, momentul sacru în care se servea alcoolul, el sosi la cafenea, se îndreptă spre banchetă și comandă un pahar de SSB. Întrevăzând o reluare a evenimentelor din ziua anterioară, Kusali își făcu o apariție grațioasă, vărsându-i personal vin în pahar vizitatorului, înainte de a-i sugera:

— Doriți să vă aduc o frapieră la masă, domnule?

Vizitatorul decise, una peste alta, că da, ar dori. Servindu-se singur pe când răsfoia paginile unei broșuri turistice, oarecum cu mai puțin interes decât în ziua anterioară, goli curând conținutul sticlei.

Din nou, la jumătate de oră după ce părăsi cafeneaua, reveni cu soția sa, spunându-i de data asta lui Kusali, care era la biroul de recepție, că le plăcuse atât de mult vizita anterioară, că deciseseră să se întoarcă. Mereu diplomat, Kusali zâmbi politicos, ca și cum această versiune oficială, oarecum editată, era deja stabilită.

Dragă cititorule, m-ai crede dacă ți-aș spune că exact aceeași reproducere a zilei cârtiței a avut loc în dimineața următoare?

Bine, poate că nu chiar la fel. În cea de-a treia zi, vizitatorul intră direct pe ușă și se îndreptă spre bancheta „sa” la ora 11.00 și imediat după aceea Kusali trimise un chelner să-l servească cu vinul preferat într-o frapieră cu gheață. Serena, care fusese timp de două zile în vizită la Delhi pentru a comanda echipament nou de bucătărie, văzu asta și îl abordă pe Kusali puțin mai târziu, cu sprâncenele ridicate. În timpul discuției lor între patru ochi, atunci când vizitatorul se uită prelung la mobil cu o expresie oarecum abătută, Kusali îi făcu semn Serenei că era în siguranță să se uite în acea direcție.

De îndată ce făcu asta, ea încremeni. Apoi își încheie brusc discuția cu Kusali și se îndreptă spre librărie. Câteva clipe mai târziu era lângă Sam, care stătea în spatele tejghelei la calculator.

— Pot să mă uit o clipă în calculator? întrebă ea presată.

— Desigur.

Pe când el se retrăgea de pe scaun, ea deschise repede un motor de căutare.

Gordon Finlay. Sam citi numele în timp ce ea îl scria în câmpul de căutare.

— Știi cine este? șopti ea.

El dădu din cap.

— Cred că este acolo, zise ea, dând din cap în direcția banchetei. Burgerii Bagpipe.

Fața lui Sam se lumină.

— El este?

Amândoi se holbau la articolul din Wikipedia, care înfățișa o fotografie a fondatorului Burgerilor Bagpipe.

— A început ca un simplu stand de burgeri în Inverness, Scoția, citea Sam.

Uitându-se în josul paginii, citi informațiile mai importante: „evaluată la o jumătate de miliard de dolari”; „prezența pe toate

piețele importante”; „faimoasele uniforme de ecosez”; „creatorii burgerului gourmet”; „angajament față de calitate”.

— El este? sugeră Serena.

Sam studie fotografia din fața lor înainte de a se întoarce să-l privească pe clientul din restaurant.

— Tipul nostru nu are... obrajii atât de lăsați.

Serena pocni din degete.

— Doctorul Cuțit.

— Ai aflat ce băutură a consumat în aceste ultime două zile? o întrebă Sam.

— Un hazard ocupațional în munca noastră.

Sam o privi atent în ochi:

— Dar ce face în McLeod Ganj?

— Asta încerc să...

Se întinse peste el la tastatură și scrise altceva, dând din cap pe când se deschidea o nouă pagină pe ecran.

— Mda. Asta se întâmpla pe când părăseam Londra. A făcut un profit de cinci sute de milioane de dolari.

— Tipul de acolo? șopti Sam, cu ochii larg deschiși.

— Exact.

Serena îl strânse de braț înainte de a se îndepărta de tejghea pentru o altă uitătură discretă. Dădu din cap.

— La Londra nu se puteau abține să nu vorbească despre el. Este visul fiecărui antreprenor, iar în ceea ce privește afacerea de restaurant, este o sumă de bani inimaginabilă. Oamenii fie îl iubesc, fie îl urăsc.

— Tu de care parte ești?

— Desigur că îl admir! Ceea ce a făcut este uimitor. A început într-un sector asociat cu calitatea scăzută și a creat ceva cu adevărat deosebit. Oamenilor le-a plăcut asta și afacerea a luat avânt. A făcut un morman de bani, dar i-a luat douăzeci de ani de muncă incredibil de grea.

— E totuși un tip ciudat, zise Sam, dând din cap.

— Te referi la vizitele lui nenumărate?

— Nu numai asta. Știi, își petrece ore întregi în internet café-ul din josul străzii.

Acum era rândul Serenei să fie surprinsă.

Internet café-ul, care atrăgea o clientelă exclusiv locală, era murdar, suprapopulat și prost luminat.

— Îl văd mergând acolo în fiecare dimineață.

Sam locuia într-un apartament de deasupra cafenelei, cu ferestre care dădeau în stradă.

— E acolo de la opt dimineața. Apoi, vine aici.

***

În următoarea săptămână, Gordon Finlay deveni un client obișnuit la Himalaya Book Café. Lipsi vreo două zile, răstimp în care bancheta din spate rămase în mod curios neocupată. Într-una din zile, el și soția sa fură văzuți urcându-se în spatele unei furgonete turistice care îi transporta pe turiști în excursiile de o zi prin împrejurimile provinciei. Iar în cealaltă zi, un chelner spuse că îi văzuse discutând cu Amrit, unul din vânzătorii care făceau negoț sub haosul încâlcit de fire de telefon de-a lungul străzii.

Dintre toți vânzătorii, Amrit cel jerpelit era cel mai tânăr și cel mai puțin popular, zbătându-se să atragă interesul trecătorilor pentru găluștile prăjite pe care le scotea dintr-o tigaie ce părea murdară. Ceea ce Gordon Finlay găsise interesant la Amrit cel neconsolat era greu de înțeles. Însă atunci când Finlay rată și sticla de vin aperitiv, și prânzul, Kusali se uită pe fereastră și observă că Amrit nu se mai afla la ghereta sa.

Misterul fu deslușit în următoarele zile, când Amrit fu văzut din nou la locul său, purtând o salopetă galben cu roșu și șapcă,

tigaia înnegrită fiind înlocuită de una argintie pentru barbecue și fiind multă agitație veselă în jurul unei reclame *Happy Chicken*. În timp ce întorcea pe o parte și pe alta piept de pui, pentru un șir de clienți care tot creștea, Gordon Finlay stătea în spatele lui, în haina sa crem, și dădea instrucțiuni.

Fix la ora 11.00, Finlay era din nou la cafenea.

***

Ce făcea mai exact Gordon Finlay în McLeod Ganj deveni un subiect de mare interes. Doar nu alesese acest orășel modest de la poalele Himalayei ca punct de pornire pentru un nou lanț global de fast food? De ce se mai deranja să vină aici, doar ca să petreacă atât de mult timp bând? Nu ar fi fost mai agreabil în Italia sau în sudul Franței? Și ce era cu tot acel timp petrecut la internet café, când ar fi putut să navigheze online mult mai comod de la hotel?

Sunt încântată, dragă cititorule, să pretind a avea o mare importanță în descoperirea răspunsului la toate aceste întrebări. Precum multe din evoluțiile cele mai surprinzătoare ale vieții, asta nu s-a petrecut din cauza vreunei acțiuni deliberate din partea mea. Prezența mea simplă, dar irezistibilă, a fost tot ceea ce era nevoie pentru a elibera cel mai neașteptat izvor de emoție reținută.

Ocupându-mi locul obișnuit de la cafenea, am adoptat ceea ce Ludo ar fi numit *poziția lui Mae West*, într-o rână, cu capul proptit pe laba dreaptă din față. Se apropia momentul în care Gordon Finlay își făcea în mod obișnuit prima din cele două apariții zilnice. Însă atunci când am privit de acolo de unde începusem să îmi ferchezuiesc blana albă și pufoasă de pe burtică, apăru la ușă nimeni alta decât doamna Finlay. Se uită îngrijorată în restaurant înainte de a se îndrepta spre librărie. Nu se aventurase niciodată atât de departe; ea și soțul ei ocupau

de obicei aceeași masă, mai aproape de ușa de la intrare. Aproape că ajunsese la standul cu reviste, când o abordă Serena.

— Îl caut pe soțul meu, îi spuse doamna Finlay Serenei. Am fost aici de câteva ori.

Serena dădu din cap zâmbind.

— A devenit locul său preferat din Dharamsala și speram...

Buza de sus îi tremură și respiră adânc pentru a-și veni în fire.

— Speram să-l găsesc aici.

— Nu l-am văzut azi, zise Serena. Dar sunteți binevenită să-l așteptați.

Gesticulă către bancheta din spate, cea pe care Gordon Finlay își savura sticla de vin de dimineață, când pentru prima dată doamna Finlay se uită la raftul pe care mă dichiseam.

Simțind că sunt privită, m-am uitat direct la ea.

— O, Dumnezeule!

Calmul deja fragil al doamnei Finlay era din nou amenințat.

— Exact ca mica noastră Sapphire.

Pășind spre mine, se întinse să mă mângâie pe ceafă.

Am privit în ochii ei înroșiți și am tors.

— Aceasta este Rinpoche, îi spuse Serena, însă doamna Finlay nu asculta.

Mai întâi o lacrimă, apoi alta începură să-i curgă pe obraji. Mușcându-și buza ca să-și înăbușe torentul de lacrimi, se opri din mângâiat și se întinse spre geantă după un șervețel. Dar era mult prea mult. În câteva clipe o podidi un hohot de emoție. Serena își puse un braț după umerii ei și o conduse cu blândețe spre banchetă.

Pentru o vreme, doamna Finlay plânse tăcut în șervețel. Serena îi făcu semn lui Kusali pentru un pahar cu apă.

— Îmi pare rău, se scuză ea după o vreme. Sunt atât de...

Serena îi făcu semn să se liniștească.

— Am avut o micuță exact ca ea, zise doamna Finlay, gesticulând către mine. M-a făcut să mă întorc în trecut. În toți acei ani în Scoția, Sapphire a fost atât de specială pentru noi. Obișnuia să doarmă în patul nostru în fiecare noapte.

Își înghiți lacrimile.

— Lucrurile stăteau altfel atunci.

Sosi un chelner cu paharul cu apă. Doamna Finlay luă o înghițitură.

— *Sunt* foarte speciale, încuviință Serena, privindu-mă.

Dar doamna Finlay nu asculta, holbându-se la masă în timp ce punea jos paharul. Părea încremenită. Până când începu să se confeseze:

— Gordon, soțul meu, *urăște* să fie aici.

O spuse ca și cum se despovăra de o recunoaștere teribilă.

Serena lăsă să treacă o clipă înainte să-i spună:

— Știți, nu e o reacție neobișnuită. Pentru vizitatorii occidentali care vin aici neștiind la ce să se aștepte, India poate fi cu adevărat un șoc.

Doamna Finlay dădu din cap.

— Nu. Nu e asta. Amândoi cunoaștem India prea bine.

Pentru prima dată se uită în ochii Serenei.

— Gordon a fost aici de multe ori de-a lungul timpului. De aceea a ales acest loc pentru a ne petrece prima lună de pensie. Doar că... asta nu funcționează.

Părea să capete putere din prezența plină de compasiune a Serenei, căci vocea părea să fie mai puțin distrusă atunci când continuă:

— Vedeți, a avut mare succes vânzând afacerea după douăzeci de ani de la înființare. Gordon este o persoană foarte muncitoare. Hotărâtă. Nu vă puteți imagina sacrificiile pe care le-a făcut. Ani și ani, cu optsprezece ore zilnic. Fără concedii.

Întotdeauna a trebuit să plece devreme de la petreceri aniversare, cine și sărbători familiale. „Va merita”, zicea mereu. „Mă voi retrage devreme și vom avea timp de viața noastră.” Întotdeauna credea asta. Și eu la fel. Nu conta la cât de multe trebuia să renunțăm. Aveam să fim fericiți când...

Pentru o vreme păru gânditoare, apoi reîncepu:

— A fost în regulă pentru primele două săptămâni. Era un bărbat schimbat, liber să facă ce dorea. Însă asta n-a durat. Brusc nu mai erau telefoane, mesaje sau întâlniri. Nici decizii de luat. Nimeni nu voia să știe ce gândește. Era ca și cum o bandă elastică, întinsă la maximum, fusese brusc eliberată. Atunci când lucra atât de frenetic – continuă ea –, ideea tot timpului din lume părea divină. În schimb, a descoperit că este o povară teribilă. Nu și-a adus laptopul cu el. Era o parte a vieții sale anterioare. Dar atunci când pleacă dimineața – el spune că pentru o plimbare –, sunt sigură că se duce la un internet café.

Doamna Finlay o privea pe Serena, a cărei expresie calmă nu trăda deloc că știa că bănuielile doamnei Finlay erau corecte.

— Și bea. Nu a făcut niciodată așa, să bea în timpul zilei. Știu că o face din cauză că e plictisit și nefericit și nu știe cum să procedeze în privința sa. A transmis toate astea în dimineața asta, înainte să plece de la hotel. Nu l-am văzut niciodată atât de nefericit.

Când îi dădură din nou lacrimile, Serena se întinse și o strânse de braț.

— Va trece și asta, murmură ea.

Neîndrăznind să vorbească, doamna Finlay dădu din cap.

***

Puțin mai târziu părăsi cafeneaua; cuplul nu își mai făcu apariția la prânz în acea zi. Doar timpul putea spune cum ea și

soțul ei aveau să rezolve această dezamăgire neașteptată, deși subiectul milionarului nefericit reveni la cafenea târziu în acea seară.

Era aproape ora 11.00 p.m. și la cele vreo șase mese încă ocupate clienții erau la cafea și desert. Serena privi spre locul în care Sam stătea pe scaunul său, în spatele tejghelei cu cărți, și îi atrase privirea cu un gest întrebător. El îi răspunse printr-un semn că totul este în regulă. Doar un client se mai afla în magazin: pe unul din culoarele librăriei se zăreau o pereche de glezne și poala unei robe roșii de călugăr.

Serena se îndreptă spre librărie pentru ritualul de sfârșit de zi. Două capete se iviră din coșul de răchită de sub tejghea; Marcel și Kyi Kyi se concentrau pe direcția promițătoare a pașilor Serenei. Ea ajunse la treptele librăriei în același timp în care ultimul client pleca.

— Lobsang!

Îl întâmpină călduros, pășind înainte ca să-l îmbrățișeze. Lobsang devenise un vizitator frecvent al librăriei, pe ale cărei rafturi găsea o serie de titluri budiste și ultimele cărți de nonficțiune care erau fascinante prin comparație cu ceea ce se găsea înainte în Dharamsala. Și datorită faptului că el și Serena se cunoșteau de multă vreme, ea insistase să i se dea cel mai generos discount.

Încă din adolescență, când ajunseseră să lucreze ca ajutoare în bucătăria doamnei Trinci, viețile lor urmaseră căi diferite. În timp ce Serena plecase în Europa, Lobsang, al cărui intelect incisiv și ale cărui abilități lingvistice remarcabile erau evidente de timpuriu, câștigase o bursă la Yale pentru a studia semiotica. Întors în India ca să lucreze ca translator pentru Dalai Lama, evoluase și în alte direcții. Avea în special o prezență calmă la care ceilalți răspundeau invariabil, uneori lăsându-se pe spate în scaunele lor și relaxându-și umerii sau

zâmbind.

— Eu și Sam ne pregătim să bem ciocolată caldă. Ai vrea să ni te alături? întrebă Serena.

Cu tot calmul lui Lobsang, am observat că ceva din Serena aduse o schimbare în el. Părea să considere compania ei un motiv de mare încântare.

— Ar fi minunat, replică el entuziast, pe când o urma spre cele două canapele.

Un pic mai târziu, Kusali sosi cu ciocolata caldă pentru companionii umani și cu o farfuriuță cu biscuiți canini, pe care o ținu o clipă deasupra măsuței de cafea, incitând așteptarea disperată a câinilor, înainte de a o așeza jos cu un *clinchet* pavlovian, care îi făcu să se bulucească spre librărie.

Cât despre mine, am sărit de pe raft și mi-am întins labele din spate, mai întâi una, apoi cealaltă, am străbătut camera și am sărit vioaie pe sofa, aterizând între Serena și Lobsang, care stăteau în fața lui Sam.

— PSS este foarte norocoasă cu tine, observă Lobsang, pe când Serena se apleca înainte pentru a-mi vărsa lapte în farfurioară. Mai ales că Sfinția Sa este plecat.

— Suntem norocoși s-o avem, zise Serena, mângâindu-mă. Nu-i așa, Rinpoche?

Nu puse bine farfuriuța pe podea, că am și sărit pe măsuța de cafea și am început să lipăi laptele.

— Le permiți pisicilor să urce pe masă? întrebă Lobsang, amuzat de curajul meu.

— Nu în mod obișnuit, răspunse Serena, privindu-mă cu un zâmbet indulgent.

Pentru o vreme, toate cele trei ființe umane au privit în tăcere cum lipăiam laptele cu un torcăit viguros. Era oare telepatie felină sau doar imaginația mea că Sam nu era încântat că Lobsang li se alăturase la ritualul de încheiere a unei zile de

muncă?

Sam îl întrebă pe Lobsang despre proiectul la care lucra în mod curent, iar acesta menționă comentariul asupra unui text ezoteric al lui Pabongka Rinpoche la a cărui traducere colabora. Apoi conversația se mută la ceea ce se petrecuse în timpul zilei. Serena le spuse despre întâlnirea ei cu doamna Finlay și cum viziunea foarte conservatoare a domnului Finlay de a se pensiona devreme se dovedise foarte dezamăgitoare.

Lobsang ascultă povestea, simpatia luând locul calmului, înainte de a spune:

— Cred că sunt puțini care nu fac aceeași greșeală. Crezând că „voi fi fericit când mă voi pensiona. Când voi avea o asemenea sumă de bani. Când voi atinge acest țel anume."

Făcu o pauză, zâmbind la absurditatea acestui gând.

— Ne creăm propriile superstiții și apoi ne convingem pe noi înșine să credem în ele.

— Superstiții? întrebă Sam.

Lobsang dădu din cap.

— Să inventezi o relație între două lucruri care nu au legătură, precum între o oglindă spartă și ghinion sau între trifoi și noroc.

Ridicându-mi boticul din farfurioară, l-am privit chiar în acel moment. Toți trei izbucniră în râs.

— Sau între o pisică himalayană și un noroc *extraordinar*, sugeră Serena.

Mi-am reluat lipăitul.

Lobsang continuă:

— Începem să credem că fericirea noastră depinde de un anume venit sau de o anume persoană sau de un anume stil de viață. Asta este superstiția.

— Dar am rafturi-rafturi acolo – gesticulă Sam în spatele său – pline de cărți despre stabilirea de țeluri, gândire pozitivă

și abundență. Spui că sunt toate greșite?

Lobsang chicoti.

— O, nu, nu asta vreau să spun. Se poate dovedi util să avem țeluri. Dar nu ar trebui vreodată să credem că *fericirea* noastră depinde de atingerea lor. Cele două sunt chiar separate.

Se făcu liniște în timp ce Sam și Serena rumegau asta, o liniște întreruptă doar de zgomotul lipăitului meu și al fornăitului câinilor după firimiturile de sub masă.

— Dacă orice obiect, orice realizare sau orice relație ar fi un motiv adevărat de fericire, atunci oricine ar avea asta ar trebui să fie fericit. Dar nu s-a descoperit vreodată acest lucru. Cel mai trist este că, având convingerea că fericirea noastră depinde de ceva ce nu avem în prezent, atunci nu putem fi fericiți aici și acum. Și totuși doar aici și acum *putem* fi fericiți. Nu putem fi fericiți în viitor; el nu există încă.

— Și atunci când viitorul vine – reflectă Serena –, descoperim că ceea ce am crezut că ne aduce fericire nu ne face atât de fericiți pe cât am crezut. Gândiți-vă la Gordon Finlay.

— Exact, zise Lobsang.

Sam se foia în scaun.

— Acum nu multă vreme era un studiu neuroștiințific despre asta. Cred că se numea „Deziluzia succesului”. Se referea la opoziția dintre împlinirea anterioară țelului și împlinirea de după atingerea țelului. Cea anterioară – simțămintele pozitive ale oamenilor în atingerea țelurilor lor – este mai intensă și mai persistentă în termeni de activitate cerebrală decât cea post atingerii țelului, cu scânteieri de trăire efemeră a eliberării.

— Urmată de întrebarea „Asta e totul?”, sugeră Serena.

— Călătoria este mai importantă decât destinația, confirmă Lobsang.

— Ceea ce mă face să mă întreb și mai mult asupra întoarcerii mele în Europa, zise Serena.

— Ai putea să rămâi? întrebă Lobsang, cu un glas plin de speranță. Când ea îl privi, el îi susținu această privire, nu pentru una-două secunde, ci până ea se uită în altă parte.

— Noaptea în care a avut loc ospățul indian a fost începutul, explică Serena. M-a făcut să realizez cât de satisfăcător este să muncești pentru oameni care apreciază cu adevărat ceea ce faci, și nu pentru cei care ies în oraș doar pentru a fi văzuți în anumite locuri. De ce să trec prin tot acel stres? Uite ce s-a întâmplat cu Gordon Finlay. Este una din cele mai de succes povești din lumea restaurantelor din ultimul deceniu. Succesul său este ceea ce aspiră zeci de mii de oameni. Dar l-a făcut un workaholic care nu s-a putut opri. Care e rostul să ai tot succesul din lume dacă nu ai pace interioară?

În spatele vorbelor Serenei am surprins o altă îngrijorare nerostită. În ultimele săptămâni, o privisem întâmpinând vechi prieteni de școală care veniseră în vizită cu familiile lor. De fiecare dată mi se părea că era atrasă într-o direcție cu totul diferită.

***

În următoarea dimineață, Gordon Finlay sosi la 10.30. Din clipa în care intră în cafenea păru un bărbat despovărat. Îndreptându-se spre banchetă, comandă un expresso și alese din standul cu noutăți un exemplar al ziarului *The Times of India*.

După ce răsfoi ziarul și își termină cafeaua, se ridică și se apropie de Serena la tejghea.

— Soția îmi spune că a venit ieri aici și că ați fost foarte amabilă cu ea, începu el, cu huruitul său scoțian. Am vrut doar să vă spun că apreciez asta. Așa cum apreciez și... discreția dumneavoastră.

— A! Cu plăcere.

— Acest loc a fost o oază pentru mine, continuă el, privind la *thangka*-urile de pe pereți. Am decis să ne întoarcem acasă. Nu am nicio idee ce voi face în continuare, însă nu pot doar să stau și să beau două sticle de vin pe zi. Ficatul meu nu ar rezista.

— Îmi pare rău că lucrurile nu au ieșit așa cum plănuiați, zise Serena.

Apoi adăugă:

— Sper că v-a plăcut totuși ceva în India?

Gordon Finlay privi gânditor pentru o clipă înainte de a da din cap.

— E amuzant, lucrul care îmi vine brusc în minte este ajutorul acordat acelui copil din josul străzii pentru a se organiza mai bine.

Serena râse.

— „Happy Chicken”?

— Are o afacere răcnet, zise Finlay.

— Sunteți cumva vreun acționar?

— Nu. Dar am fost foarte fericit să îl ajut. Mi-a amintit atât de mult de mine când am început afacerea: lihnit după capital, înconjurat de competitori și nicio deosebire în produse. A fost nevoie de două sute de lire și puțin training. Acum este as!

Pe când vorbea, Gordon Finlay părea să fie mai înalt și să stea mai drept. Pentru prima dată era o scânteie de șef la comandă, funcție pe care o avusese până de curând.

— Poate, sugeră Serena, că tocmai ați descris ceea ce ați putea face în continuare.

— Nu pot să salvez orice vânzător stradal din lume! protestă el.

— Nu. Dar ați schimba viețile celor pentru care ați face asta. Evident că aveți multă satisfacție ajutând mai mult de unul. Imaginați-vă satisfacția de a ajuta mai mulți!

Gordon Finlay se holbă la ea mult timp, ochii săi întunecați și iscoditori scăpărând pentru o clipă, înainte de a spune:

— Știți, s-ar putea să aveți dreptate.

CAPITOLUL PATRU

Plictiseala. Ce lucru teribil, nu-i așa, dragă cititorule? Și, din câte îmi dau seama, unul universal. Zilnic există plictiseală indiferent unde te afli, ce faci, dacă ești un director cu o mulțime de rapoarte de întocmit până la sfârșitul lunii sau o pisică pe un dulap de acte, având la dispoziție o dimineață întreagă în care să moțăi, până când este timpul delicioaselor *gujoane* de păstrăv – poate cu puțină smântână după aceea –, servite la masa de prânz de la cafenea.

Deseori aud turiști spunând: „De-abia aștept să mă întorc în civilizație” – aceiași turiști care, cu câteva luni în urmă, își numărau cu nerăbdare zilele din calendar până la plecarea în India pentru o experiență unică în viață. „Aș vrea să fie vineri” este o altă frază des auzită, de parcă ar trebui să îndurăm cinci zile de tărăgăneală insuportabilă până să ajungem să avem parte de cele două zile în care ne putem bucura cu adevărat.

Iar problema este încă și mai serioasă. Când ne ridicăm privirea din grămada de rapoarte de sfârșit de lună sau din diminețile pustii petrecute pe dulapul de acte, ne gândim la cele care urmează, iar plictiseala capătă profunzimea unei disperări existențiale. *Care este scopul?* Ne trezim întrebându-ne: *De ce mă mai obosesc? Cui îi pasă?* Viața poate părea un exercițiu sumbru și nesfârșit de zădărnicie.

Pentru cei care au o perspectivă mai largă asupra planetei Pământ, plictiseala vine la pachet cu ceva și mai rău – vina. Știm că, în comparație cu viețile multor altora, ale noastre sunt

chiar confortabile. Nu trăim în război sau în sărăcie; nu trebuie să ne ascundem din pricina apartenenței la un anume sex sau a convingerilor religioase. Suntem liberi să mâncăm, să ne îmbrăcăm, să trăim și să mergem așa cum vrem. Cu toate astea, ne plictisim teribil.

În ceea ce mă privește, dacă îmi pot căuta scuze, Dalai Lama *era* plecat de mai multe zile. Nu era vreo activitate intensă, iar doamna Trinci nu venea în vizită să mă răsfețe cu mâncare și să-și reverse dragostea asupra mea. Mai mult decât orice, lipseau energia și iubirea pe care le simțeam pur și simplu doar fiind în prezența Sfinției Sale.

Așa că iată-mă într-o dimineață pornind la drum spre cafenea cu inima tristă și pasul lent. Timpul pe care îl pierdeam de pomană de obicei era acum petrecut încă și mai fără rost; mi se părea un efort herculean chiar și simpla mișcare a picioarelor. *De ce mai făceam asta până la urmă?*, m-am întrebat. Chiar dacă prânzul era extrem de delicios, îmi lua cinci minute să termin de mâncat, apoi nu făceam decât să rămân cu lunga așteptare a mesei de seară.

Nici nu știam că ceea ce avea să se întâmple mă va scutura de toată această letargie. Totul a început cu Sam, care era neobișnuit de agitat, sărind de pe scaunul lui din librărie și grăbindu-se să coboare treptele cafenelei.

— Serena! șopti el într-un fel care îi atrase atenția. E Franc!

Arătă în spatele lui, spre ecranul computerului. Franc obișnuia să intre pe Skype ca să se pună la curent cu ultimele noutăți, dar suna întotdeauna lunea de dimineață, pe la 10.00, atunci când nu era activitate în cafenea, și nu după-amiaza devreme, atunci când era cea mai mare aglomerație. Serena se grăbi să ajungă la tejghea. Sam mări volumul și deschise o fereastră pe ecranul computerului care îl arăta pe Franc într-un living. În spatele lui se aflau mai mulți oameni așezați pe o

canapea și în fotolii. Avea o expresie încordată.

— Tata a murit în noaptea asta, spuse Franc fără alte introduceri. Am vrut să știți înainte să auziți de la altcineva.

Serena și Sam îi transmiseră condoleanțe.

— Chiar dacă era de așteptat, tot este un șoc pentru mine, spuse el.

O femeie se ridică de pe canapeaua din spatele lui Franc și veni spre monitor.

— Nu știu ce o să facem fără el, se văicări ea.

— Ea este sora mea, Beryle, spuse Franc.

— L-am iubit cu toții atât de mult, suspină Beryle. Pierderea lui este atât de grea!

Murmure aprobatoare se auziră din spatele lor.

— Ce bine că am putut fi lângă el la sfârșit, spuse Franc, încercând să preia controlul conversației.

Chiar dacă relația cu tatăl lui fusese una dificilă, se întorsese acasă la insistențele lui Geshe Wangpo. Unul dintre cei mai în vârstă lama de la mănăstirea Namgyal, Geshe Wangpo insista cu fermitate asupra faptului că faptele sunt mai importante decât cuvintele, iar ceilalți, mai importanți decât propria persoană.

— Mă bucur că Geshe Wangpo m-a convins, continuă Franc. Tata și cu mine am putut să…

— Va fi o ceremonie mare, întrerupse un bărbat în vârstă din spatele lui Franc.

— *Foarte* mare, se amestecă altcineva în discuție, în mod evident impresionat de funeralii.

— Peste două sute de oameni vor veni să-și ia adio, adăugă Beryle, apărând din nou pe ecran. Este cel mai important lucru acum, nu-i așa? Cu toții avem nevoie să închidem cercul.

— Să închidem cercul, repetară în grup cei din spatele ei.

— Tata voia ceva simplu la crematoriu, spuse Franc.

Beryle nici nu voia să audă de așa ceva.

— Funeraliile sunt pentru noi, cei care rămânem, declară ea. Noi suntem catolici. Cel puțin – se uită ea la Franc – cei mai mulți dintre noi sunt.

— Nu va fi una dintre acele ceremonii tibetane în care mortul este lăsat să fie mâncat de vulturi, se auzi aceeași voce hârâită din spate.

Franc dădea negativ din cap.

— Niciodată nu am sugerat…

— În asta credeți voi, budiștii, nu-i așa? spuse un om cu chip ridat, păr alb, ochi roșii și dinți lipsă, care apăru pe ecran. Tăiați oamenii în bucățele și hrăniți vulturii cu ele? Sub nicio formă!

— Acesta este unchiul Mick, spuse Franc.

Unchiul Mick analiză ecranul computerului pentru câteva momente înainte de a-i spune lui Franc:

— Nu sunt indieni!

— Niciodată nu am spus că sunt, protestă Franc cu blândețe, dar Mick se întorsese deja cu spatele, îndepărtându-se.

Franc își ridică sprâncenele înainte de a spune:

— Sper ca mâine să ies în parc să hrănesc păsările.

Budiștii cred că gesturile de generozitate îi ajută pe cei care au murit, atunci când acestea sunt făcute de oamenii care au o strânsă legătură karmică cu cei decedați.

— *Păsările*? întrebă Beryle, nevenindu-i să creadă. Dar cum rămâne cu *noi*? Cu cei care suntem sânge din sângele tău? Ai o groază de timp pentru prostiile alea după înmormântare.

— Mai bine închid, spuse Franc repede. O să sun din nou când sunt singur.

Pe când Serena și Sam își luau la revedere, vocea unchiului Mick crescu în volum.

— Păsări? Știam eu! Nu o să fie nicio înmormântare tibetană atât timp cât o să fiu eu prezent!

***

După încheierea apelului, Sam și Serena se întoarseră unul către celălalt.

— Se pare că nu îi este prea ușor, spuse Serena.

Sam încuviință din cap.

— Cel puțin știe că a luat decizia corectă ducându-se acasă. Deși cred că se va întoarce mult mai repede, adăugă Sam gânditor.

— Cine știe? Serena își trecu degetele prin păr. Dacă trebuie rezolvată problema averii lăsate ca moștenire, e posibil să mai rămână o vreme.

Simțind mișcare, privi în jos și îl văzu pe Marcel, buldogul francez al lui Franc, la picioarele ei.

— Cum de a știut? se miră ea, zâmbindu-i lui Sam.

— I-a auzit vocea?

— De sub tejghea?

Se uită la coșul câinelui. Părea puțin probabil ca vocea lui Franc să se fi făcut auzită de la o distanță așa de mare.

— Nu, spuse ea, îngenunchind ca să îl mângâie. Cred că pur și simplu câinii simt lucrurile astea. Nu-i așa, micuțul meu prieten?

***

La puțin timp după aceea sosiră vești alarmante care loviră chiar în inima Namgyalului – mai exact, biroul unde supervizam activitățile asistenților șefi ai lui Dalai Lama. De obicei se întâmpla câte un lucru pe care îl observam de pe dulapul de acte din spatele lui Tenzin, de unde aveam o priveliște nu numai asupra întregului birou, ci și asupra oricui venea și pleca din apartamentul Sfinției Sale. Prin urmare, atunci când Dalai Lama era plecat din oraș, îmi petreceam multe zile în birou, urmărind toată activitatea de du-te-vino de

la Jokhang.

Chogyal și Tenzin făceau în așa fel încât să își ia zilele de concediu în timpul absențelor îndelungate ale Sfinției Sale, iar acum fusese rândul lui Chogyal. Plecase cu câteva zile înainte pentru a-și vizita familia în Ladakh. În urmă cu două zile, Chogyal îl sunase pe Tenzin ca să îi transmită un mesaj urgent lui Geshe Wangpo. Cu eficiența lui obișnuită, Tenzin îi chemase imediat pe cei doi călugări novici care se ocupau de curățenie în hol. Îi știam pe Tashi și pe Sashi încă din primele mele zile de viață, când se purtaseră urât cu mine. De atunci, făcuseră mari eforturi să se revanșeze, iar acum se preocupau foarte mult de bunăstarea mea.

— Am un mesaj urgent pe care vreau să îl transmiteți, le spuse Tenzin atunci când intrară în birou.

— Da, domnule! răspunseră ei la unison.

— Este extrem de important să îi dați asta lui Geshe Wangpo personal, spuse Tenzin și îi înmână un plic sigilat lui Tashi, care avea zece ani, fiind cel mai mare dintre cei doi.

— Da, domnule, repetă Tashi.

— Fără întârzieri, fără distracții, spuse Tenzin cu severitate, chiar dacă sunteți chemați de un călugăr senior. Aceasta este o treabă oficială din biroul Sfinției Sale.

— Da, domnule, răspunseră băieții în cor, cu chipurile strălucind de importanța acestei misiuni neașteptate.

— Duceți-vă. Acum, ordonă Tenzin.

Se întoarseră unul către celălalt, înainte ca Tashi să spună pe o voce ascuțită:

— O singură întrebare, domnule.

Tenzin ridică din sprâncene.

— Ce face PSS, domnule?

Tenzin se întoarse spre locul unde stăteam întinsă pe dulapul de acte. Am clipit o dată, doar o singură dată.

— După cum vezi, bine.

Tonul lui era nostim.

— Și-acum grăbiți-vă.

***

Imediat ce m-am întors de la cafenea în după-amiaza aceea și m-am suit pe dulapul de acte, spălându-mi urechile negre, de cealaltă parte a biroului își făcu apariția însuși Geshe Wangpo. Nu numai că era unul dintre cei mai respectați lama de la mănăstirea Namgyal, ci și unul dintre cei mai impunători. Un Geshe de școală veche – titlul se referă la cel mai înalt grad academic pentru călugării budiști –, era trecut de șaptezeci de ani și studiase în Tibet înainte de invazia Chinei. Avea construcția rotundă și musculară tipică tibetanilor, intelect fin și puțină toleranță pentru lenea trupului sau a minții. Era în același timp un călugăr foarte milos, a cărui dragoste pentru studenții săi nu era niciodată pusă la îndoială.

Prezența fizică a lui Geshe Wangpo era atât de impunătoare, încât Tenzin se ridică din scaun în momentul în care acesta apăru la ușă și îl întâmpină:

— Geshe-la!

Lama îi făcu semn să se așeze.

— Îți mulțumesc pentru mesajul de acum două zile, spuse Geshe Wangpo cu o expresie serioasă. Chogyal era grav bolnav.

— Am auzit, spuse Tenzin. Era bine când a plecat de-aici. Oare s-a molipsit cu ceva pe drum, în autobuz?

Geshe Wangpo dădu din cap negativ.

— Probleme cu inima.

Nu spuse mai multe.

— Starea lui s-a agravat peste noapte. Era foarte slăbit, dar conștient. Când l-am sunat din nou dimineață devreme, nu putea să vorbească și de-abia dacă mai trăia. Din nefericire

pentru noi, îi sosise ceasul. Nu se putea mișca, dar îmi putea auzi vocea. A murit la ora 9.00, dar a rămas în lumină pură încă cinci ore după aceea.

Mie și lui Tenzin ne-a luat mult să digerăm vestea. Chogyal, Chogyal al nostru, mort? Era bine, trebăluind prin birou, cu numai trei zile în urmă. Și atât de tânăr; nu avea mai mult de 35 de ani.

— A avut o moarte bună, spuse Geshe Wangpo. Suntem siguri că drumul lui este într-o direcție bună. Chiar și așa, diseară se vor face rugăciuni speciale în templu, iar tu poți aduce ofrande.

Tenzin încuviință.

— Desigur.

Pe când Geshe Wangpo privea de la Tenzin la mine și invers, chipul său de obicei sever deveni tandru.

— Este normal să fim triști și îndureraţi atunci când pierdem pe cineva la care ținem. Iar Chogyal era o persoană foarte, foarte blândă. Dar nu trebuie să îți pară rău pentru Chogyal. A trăit bine. Chiar dacă moartea a venit pe neașteptate, nu avea de ce să se teamă. De asemenea, a murit bine. A fost un exemplu bun pentru noi toți.

Spunând acestea, Geshe Wangpo se întoarse și ieși din birou. Tenzin se aplecă în scaun și închise ochii pentru un timp, apoi se ridică și veni spre dulapul de acte. Întinse mâna și mă mângâie.

— E greu de crezut, nu-i așa, PSS?

Ochii i se umplură de lacrimi.

— Dragul, bunul Chogyal.

Ceva mai târziu apăru și Lobsang. Traversă camera, îndreptându-se spre locul unde Tenzin mă mângâia.

— Geshe-la tocmai mi-a spus. Îmi pare atât de rău.

Cei doi se îmbrățișară, Lobsang în hainele sale de călugăr,

iar Tenzin în costumul său închis la culoare. Când și-au dat drumul din îmbrățișare, Lobsang spuse:

— Cinci ore în lumină pură!

— Da, așa a spus Geshe-la.

Procesul morții presupune pregătiri minuțioase în budismul tibetan. Deseori l-am auzit pe Sfinția Sa vorbind despre lumina pură ca fiind starea naturală a minții atunci când este liberă de orice gând. Având în vedere că este o stare nonconceptuală, cuvintele nu pot decât să încerce să descrie experiența. Dar cuvintele folosite uneori pentru a sugera această stare sunt *fără margini*, *radiantă*, *fericită*. Este o stare de iubire și compasiune.

Cei cu experiență în meditație pot experimenta lumina pură când încă sunt în viață, astfel încât odată cu moartea, în loc să se teamă că își pierd identitatea, sunt capabili să rămână în această stare de nondualitate fericită. Cu un control de un asemenea nivel, este posibil ca mintea să fie direcționată către ceea ce urmează, nelăsându-se propulsată de forța activității mentale obișnuite, de karmă.

Chiar dacă cineva este declarat mort din punct de vedere medical, atunci când se află în starea de lumină pură, trupul rămâne flexibil, iar culoarea naturală încă se păstrează. Corpul nu intră în putrefacție, iar lichidele nu se elimină. Cel care a murit arată pur și simplu ca un om care doarme. După ce au murit, marii yoghini au rămas în această stare zile, chiar săptămâni întregi.

Faptul că Chogyal a putut să rămână în starea de lumină pură a fost, prin urmare, o veste de importanță maximă. Deși a avut o viață scurtă, a fost uimitor ce a făcut pe parcursul ei: era capabil să își exercite oarecum controlul asupra destinului său. Tenzin deschise sertarul de unde își scoase telefonul mobil pe care îl puse în buzunar – lucru pe care îl făcea întotdeauna

înainte de a ieși din birou.

— Mă duc să dau de mâncare la păsărele, îi spuse lui Lobsang.

— Bună idee, spuse celălalt călugăr. Vin și eu cu tine, dacă se poate.

Cei doi se îndreptară spre ușă.

— Asta este ceea ce contează acum, nu-i așa? observă Lobsang. Să facem tot ce ne stă în putință și să îi ajutăm pe cei decedați.

Tenzin încuviință din cap.

— Și chiar dacă nu are neapărată nevoie de ajutorul nostru, este un lucru bun să ne concentrăm pe ceva pozitiv.

— Exact, fu Lobsang de acord. Pe altceva, în afară de noi înșine.

Vocile li se pierdură pe măsură ce se îndreptau spre capătul holului. Am rămas singură pe dulapul de acte, gândindu-mă că nu îl voi mai vedea niciodată pe Chogyal. Nu va mai intra niciodată pe ușă, nu se va mai așeza vizavi de Tenzin și nu își va mai lua markerul galben pe care îl considera un pix cu care să marcheze documente, dar care în realitate era o jucărie care putea fi trântită pe covor. M-am gândit de asemenea și la momentul în care Chogyal mă ținuse în brațe, iar eu îmi înfipsesem ghearele în brațul său. Supărată pe el că mi-a luat pătura bej și, odată cu ea, ultima dovadă a fetiței mele, am fost rea și nefericită. Nu voiam să fie ultima amintire pe care să o aibă despre mine, dar era prea târziu acum ca să mai schimb ceva. Puteam doar să mă consolez cu ideea că cea mai mare parte din timpul nostru petrecut împreună a fost bine. Atunci când karma ne va aduce împreună într-o viață viitoare, așa cum ne-a adus împreună în această viață, energiile dintre noi vor fi pozitive.

***

În acea seară i-am privit de pe pervaz pe călugării Namgyal cum mergeau prin curte făcându-și loc printre oamenii din oraș care treceau valuri-valuri de porțile mănăstirii. Nu știam că putea veni oricine să se roage pentru Chogyal și nici nu bănuiam că fusese atât de cunoscut și de iubit de întreaga comunitate.

Pe măsură ce veneau din ce în ce mai mulți oameni, am hotărât să particip și eu. După ce am coborât pe scări și am traversat curtea, iată-mă urcând pe treptele templului alături de un grup de călugărițe ceva mai în vârstă.

Templul are ceva magic noaptea. Iar în noaptea aceea, statuile lui Buddha din fața templului, cu chipurile lor frumoase și aurite, erau luminate de o mare de lumânări, fiecare din ele pentru Chogyal și toate ființele vii. Alte ofrande tradiționale – mâncare, tămâie, parfum, flori – făceau și ele parte din aceeași desfătare a simțurilor care-mi făcea mustățile să tremure de plăcere.

M-am uitat în jurul meu la *thangka*-urile de pe pereți, cu picturile vii ale unor zeități precum Maitreya, Buddha al viitorului; Manjushri, Buddha al înțelepciunii; Tara cea Verde; Mahakhala, protectorul Dharmei; Buddha al Medicinei; venerabilul maestru Lama Tsongkhapa. În lumina difuză a nopții, chipurile lor păreau cumva mai aproape de mine acum decât ziua, dându-mi impresia unor prezențe care privesc în jos de pe tronurile lor de lotus.

Rareori am văzut atâția oameni în templu precum în acea noapte. Toți – de la călugării mai vârstnici și mult stimați care erau așezați în față, la ceilalți călugări și călugărițe și oamenii din oraș care stăteau în spate –, absolut toți ocupau fiecare locușor disponibil din templu. Una dintre călugărițele cu care venisem îmi găsi un loc pe un suport din spatele templului, loc de unde puteam vedea tot ce se întâmpla. Oamenii aprindeau

candele, își împreunau mâinile în semn de rugăciune, își șopteau unii altora, seara căpătând în acest fel un aer de celebrare. Desigur, era un sentiment de pierdere, o tristețe profundă, însă era și un alt fel de simțământ. Se dusese vestea că Chogyal rămăsese în lumină pură, prin urmare alături de tristețe mai exista și un sentiment tăcut de mândrie, chiar de sărbătorire a faptului că avusese parte de o moarte bună.

Când ajunse Geshe Wangpo, se lăsă imediat o tăcere copleșitoare. Se așeză pe scaunul său de unde își ținea predicile – locul ridicat din fața templului – și cântă, înainte de a ne ghida într-o scurtă meditație. În templu se lăsă liniște, dar nu și tăcere. Ci, mai degrabă, o energie surprinzătoare părea să cuprindă acel loc. Să fie oare numai simțul meu felin care să depisteze puterea a sute de minți îndreptate spre bunăstarea lui Chogyal? Să fie capabilă acea intenție colectivă a atâtor meditatori de succes care l-au cunoscut bine pe Chogyal să îi fie de folos chiar în momentul de față?

Geshe Wangpo încheie sesiunea de meditație dând ușor din clopoțel. După citirea unui scurt mesaj de la Dalai Lama, care își exprima părerea de rău și își transmitea binecuvântările din America, Geshe Wangpo vorbi din perspectiva tradiției tibetane despre Chogyal, menționându-i familia din Kham, o provincie din estul Tibetului, și studiile monastice pe care le începuse de la o vârstă fragedă, apoi recită niște învățături de maximă importanță pe care le primise Chogyal.

Geshe Wangpo a respectat dintotdeauna tradițiile. Dar știa de asemenea și cum să ajungă la sufletul unei audiențe formate nu din fețe monastice, ci din oameni obișnuiți.

— Chogyal avea numai 35 de ani când a murit, spuse el încet. Dacă ar fi să învățăm ceva din moartea lui, și sunt ferm convins că el ar vrea acest lucru, ar trebui să devenim conștienți de faptul că moartea poate sosi în orice clipă. În cea

mai mare parte a timpului, nu vrem să ne gândim la asta. Acceptăm că vom muri, desigur, dar ne gândim la moarte ca la ceva ce se va întâmpla în viitorul foarte îndepărtat. Acest mod de a vedea lucrurile – Geshe Wangpo se opri pentru a sublinia mai bine – nu este unul care se vrea dorit. Însuși Buddha a spus că cea mai importantă meditație dintre toate este cea asupra morții. Nu este nici morbid, nici depresiv să contempli asupra propriei morți. Dimpotrivă! Numai atunci când ne contemplăm moartea și acceptăm realitatea ei știm cu adevărat cum să trăim. Dacă trăim ca și cum am avea viață veșnică, atunci o irosim zadarnic, trist. Unul dintre cursanții mei, o doamnă care avea cancer în stadiul patru, a fost anul trecut la un pas de moarte. Când am fost să o văd la spital, era doar o umbră, conectată la tot felul de tuburi și aparate. Din fericire, a reușit să învingă boala. Și chiar de curând mi-a spus ceva foarte interesant: boala a fost cel mai mare dar pe care l-a primit vreodată, căci a fost pentru prima dată cu adevărat față-n față cu propria ei moarte – și doar atunci a realizat ce înseamnă să trăiești pur și simplu și cât de minunat este acest lucru.

Geshe Wangpo se opri pentru a lăsa timp ca mesajul să fie digerat.

— Acum se trezește în fiecare zi profund recunoscătoare că este aici și acum, că este sănătoasă. Pentru ea, fiecare zi este un dar. Este mai mulțumită și mai împăcată cu ea însăși. Nu își mai face atâtea griji în privința lucrurilor materiale, știind că acestea sunt limitate și nu au valoare reală. A devenit o meditatoare împătimită deoarece știe din experiență proprie că, indiferent de ceea ce se întâmplă cu corpul ei, conștiința rămâne. Exercițiile Dharma ne ajută să preluăm controlul asupra conștiinței noastre. În loc să cădem pradă agitației mentale și modului obișnuit de gândire, avem o minunată ocazie de a ne elibera și de a realiza adevărata natură a minții.

Pe aceasta o putem lua cu noi. Nu ne putem lua prietenii, nu îi putem lua pe cei dragi, nu ne putem lua cu noi nici averile. Dar dându-ne seama că realitatea conștiinței este fără margini, radiantă și depășind moartea, este o mare realizare. Și cu această conștientizare realizăm că nu avem de ce să ne temem de moarte.

Un zâmbet neastâmpărat îi apăru pe chip.

— Descoperim că moartea, ca și viața însăși, este doar un concept.

Geshe Wangpo își duse o mână la inimă.

— Îmi doresc ca toți cursanții mei să aibă o asemenea experiență. Nu există un semnal de alarmă mai bun despre cum să trăim. Poate că unii cursanți, cum este cazul lui Chogyal, nu au nevoie de asta. El a fost un practicant extrem de conștiincios, cu o inimă bună și o karmă pozitivă, astfel încât a putut lucra cu Sfinția Sa timp de câțiva ani. Cei dintre noi care avem ocazia de a intra în contact cu Sfinția Sa ar trebui să nu subestimăm acest lucru.

M-am întrebat dacă nu cumva acest ultim comentariu al lui Geshe Wangpo îmi era adresat chiar mie. Uneori, când îl auzeam vorbind în *gompa*, în mănăstire, părea că o mare parte din ceea ce spunea îmi era direct adresat mie. Fiind cea care își petrece cel mai mult timp cu Dalai Lama, mai mult decât oricine altcineva, oare ce spune asta despre karma *mea*?

— Ne vom gândi la Chogyal în rugăciunile și meditațiile noastre, mai ales pentru următoarele șapte săptămâni, continuă Geshe Wangpo, referindu-se la perioada maximă despre care se crede că poate conștiința să rămână în bardo, starea dintre sfârșitul unei existențe și începutul alteia. Și ar trebui să-i mulțumim, în inimile noastre, pentru că ne reamintește că viața este fragilă și se poate termina oricând, sublinie el. În Dharma se vorbește despre conștientizare.

Conștientizarea apare atunci când înțelegerea pe care o avem asupra unui lucru se aprofundează într-atât, încât ne schimbă comportamentul. Sper că moartea lui Chogyal ne ajută pe toți să conștientizăm că și noi vom muri. O astfel de conștientizare ne ajută să ne relaxăm puțin, să apreciem mai mult, să fim surprinși chiar că suntem pur și simplu în viață. Nu ne putem împotrivi practicii noastre Dharma: timpul este prețios și trebuie să îl folosim cu înțelepciune. Cei dintre noi aflați azi aici sunt printre cei mai norocoși din lume, deoarece cunoaștem practicile care ne pot ajuta să ne transformăm conștiința și experiența morții însăși. Dacă suntem la fel de dedicați așa cum a fost Chogyal, nu vom avea de ce să ne temem în clipa morții. Iar cât suntem încă în viață… ce minunat!

***

A doua zi dimineață, în timp ce stăteam pe pervaz, l-am observat pe Tenzin traversând curtea cu o jumătate de oră mai devreme decât de obicei. În loc să vină direct spre birou, așa cum obișnuia de fiecare dată, s-a dus la templu, unde și-a început ziua cu o sesiune de meditație.

Au mai urmat și alte schimbări. Într-o altă zi, a venit la serviciu cu o servietă ciudată, pe care a rezemat-o de peretele din spate, unde obișnuia să stea Chogyal. Am mirosit-o curioasă, întrebându-mă ce ar putea conține. Era mai mare decât o geantă de laptop, dar mai îngustă decât o servietă, cu o umflătură într-o parte.

La prânz, Tenzin se retrase în camera de prim ajutor, unde de obicei mânca un sandviș în timp ce ascultam BBC. În acea zi, totuși, am auzit niște sunete bolborosite și scârțâite, extrem de neobișnuite, venind de după ușa închisă, alături de multe pufăieli stridente. L-am auzit mai târziu spunându-i lui Lobsang:

— Am saxofonul ăsta acasă de douăzeci de ani. Întotdeauna am vrut să învăț să cânt la el. Un lucru am învățat de la Chogyal…

Arătă spre scaunul în care obișnuia să stea Chogyal.

— Nu este un moment mai bun decât prezentul, fu Lobsang de acord. *Carpe diem!* Trăiește clipa!

***

Și eu, dragă cititorule? Neavând dorința de a cânta la saxofon sau la pianină, nu am avut de gând să renunț la vizitele mele de la ora prânzului la Himalaya Book Café. Dar moartea lui Chogyal m-a făcut să realizez și să îmi reamintesc un lucru: viața este scurtă; fiecare zi este prețioasă. Și să te trezești sănătos este cu adevărat o binecuvântare, căci boala și moartea te pot lovi în orice moment.

Deși știam acest lucru dinainte – Sfinția Sa vorbea adesea despre asta –, este o diferență mare între a accepta o idee și a-ți schimba comportamentul. Am fost mulțumită și înainte, dar acum am realizat că fiecare zi în care suntem sănătoși și liberi este încă o zi în care putem să creăm cauzele și condițiile unui viitor și mai fericit.

Plictiseală? Letargie? Par atât de irelevante atunci când ne amintim cât de repede trece timpul. Am înțeles cu foarte mare claritate că pentru o viață fericită și plină de înțeles trebuie mai întâi să înfruntăm moartea. Nu doar ca idee. Pentru că altfel cerul nu mai este atât de minunat, fumul de tămâie, atât de fermecător, iar bucățelele de somon afumat garnisite cu sos *Dijon* de la cafenea, atât de minunat de gustoase.

CAPITOLUL CINCI

În a treizeci și cincea noapte din cele patruzeci și nouă în care Sfinția Sa era plecat am realizat că ceva lipsea din viața mea. Ceva ce dispăruse treptat, încât nici nu mi-am dat seama de absența sa până când a dispărut aproape complet: încetasem să mai torc.

***

Am mai tors atunci când Tenzin și-a abătut atenția de la corespondența importantă cu liderii mondiali, adăpostită în dulapul cu documente, asupra celei mai importante ființe care se afla în vârful acestuia. Și nu uitam niciodată să-mi arăt aprecierea față de mesele delicioase servite la Himalaya Book Café.

Însă în afara acestui tors întâmplător, am rămas mută în următoarele săptămâni. Și asta nu îmi făcea bine. Ceea ce mă readuce la subiectul important al cercetărilor mele: *De ce torc pisicile?*

Adevărul poate părea destul de evident, însă, ca mai toate activitățile feline, este mai complex decât pare. Da, toarcem pentru că suntem mulțumite. Căldura unui cămin, intimitatea unei poale, promisiunea unei farfurioare cu lapte – toate acestea ne pot face mușchii laringieni să vibreze cu o forță impresionantă.

Dar mulțumirea nu este singura cauză. Tot așa cum o ființă omenească zâmbește atunci când este agitată sau când vrea să

facă apel la firea ta bună, așa și pisicile torc. O vizită la veterinar sau o călătorie cu mașina ne pot face să toarcem doar pentru a ne liniști. Și dacă pașii tăi în bucătărie te conduc către dulapul de cel mai mare interes felin, vei putea auzi un tors gutural, în timp ce ne răsucim sugestiv coada în jurul picioarelor tale sau pledăm cu o șuierătură imperativă în jurul gleznelor tale.

Cercetătorii bioacustici îți vor spune un alt lucru fascinant: frecvența unui tors felin este o terapie ideală pentru alinarea durerii, vindecarea rănilor și creșterea oaselor. Noi pisicile emitem unde sonore terapeutice, tot așa cum este folosită în medicină stimularea electrică, cu excepția faptului că noi o facem natural și spontan pentru beneficiul propriu. (Important de reținut pentru iubitorii de pisici: în cazul în care companionul vostru felin pare să toarcă mai mult decât e normal, poate că e timpul să faceți o vizită la veterinar. Pisica voastră ar putea ști ceva despre sănătatea ei ceea ce voi nu știți.)

Însă pe lângă aceste motive, mai este unul – fără îndoială cel mai important dintre toate. Nu i-am sesizat importanța decât atunci când Sam Goldberg și-a lăsat ușa deschisă din greșeală.

***

Puține lucruri sunt mai intrigante pentru o pisică decât descoperirea unei uși, până într-un anume moment închisă cu desăvârșire, care apoi este lăsată întredeschisă. Oportunitatea de a explora necunoscutul, teritoriul interzis este una căreia nu îi putem rezista – din acest motiv am fost atrasă în această cursă într-o după-amiază când mă întorceam la Jokhang.

Sărind jos de pe standul cu reviste, am observat că ușa din spatele tejghelei librăriei era deschisă și mi-am revizuit

planurile. Știam că ușa duce sus spre apartamentul lui Sam. Când Franc îl angajase pe Sam pentru a manageria librăria, afacerea pe care au încheiat-o a inclus și folosirea apartamentului de către Sam, căci acesta funcționase până atunci doar ca zonă de depozitare.

Fără ezitare, m-am strecurat prin crăpătura ușii și am dat imediat peste un șir de trepte. Erau abrupte și înguste, acoperite cu un covor învechit, ceea ce mi-a luat ceva timp să le urc. Dar ignorând rigiditatea din coapsele mele, m-am grăbit să mă îndrept spre lumina care venea de la o a doua ușă din capul scărilor. Și aceasta, întredeschisă, ducea la apartamentul lui Sam.

M-am întrebat adesea ce făcea Sam acolo sus, pentru că din poziția mea de supraveghere viața lui profesională părea mai degrabă searbădă. Petrecându-și o parte din zi fie discutând cu clienții, fie deschizând pachete de la editori, fie rearanjând cărți în vitrină, era în majoritatea timpului în spatele tejghelei, lipit de computer. Ce lucra mai exact rămânea un mare mister. Când vorbea cu Serena, folosea uneori termeni ca *program de inventar*, *catalogul editorilor* și *soft contabil*. Și glumea adesea că era un tocilar, simțindu-se degajat în clipa în care se așeza la tastatură.

Dar pe durata tuturor acelor ore? În fiecare zi? Asta m-a făcut și mai curioasă să descopăr ce se afla în capul scărilor.

Era indiscutabil că Sam avea o minte interesantă. Oamenii îl declarau un gânditor uimitor după o conversație în care discutau subiecte precum manifestarea spontană a simbolurilor tibetane pe pereții peșterilor sau similaritățile dintre biografiile și învățăturile lui Iisus și Buddha. M-am întrebat dacă apartamentul său va fi la fel de atrăgător.

Încă rumegam asupra posibilităților când am ajuns într-un final în capul scărilor. Realizând că apariția mea va fi

surprinzătoare, am înaintat cu grijă. Strecurându-mă prin crăpătura ușii, m-am trezit într-o cameră mare, sărac mobilată. Pereții albi și dezolanți erau goi, fără tablouri. În partea stângă a camerei era un pat dublu, acoperit cu o pătură de un albastru pal. Pe pereții din dreapta erau două ferestre cu obloane venețiene din lemn. La peretele față-n față cu ușa se afla un birou cu trei mari monitoare de calculator. Sam stătea la birou cu spatele la mine. Podeaua din jurul lui era acoperită cu o încurcătură de cabluri și echipament de calculator.

Deci *așa* își petrecea Sam serile? Schimbând scaunul din fața monitorului de la parter cu unul din fața altui monitor? Într-un colț al apartamentului era un fotoliu-pară. Însă după cum se părea, Sam își petrecea marea majoritate a timpului la calculator. Chiar în acel moment era implicat într-o videoconferință și pe monitor apăreau imagini ale altor participanți. Îl auzisem explicându-i Serenei că asta era o modalitate de a ține legătura cu autorii, reușind uneori să-i convingă pe cei care călătoreau prin India să viziteze magazinul pentru vreo prelegere sau pentru autografe.

Cu Sam absorbit în videoconferință, am aruncat o privire prin cameră. Atenția mi-a fost atrasă de o grămăjoară de obiecte mici, rotunde, de culoarea galben-neon pe care le-am recunoscut imediat din știrile sportive de la televizor: mingi de golf! Lângă ele, sprijinite de ușă, era o crosă.

M-am furișat tiptil spre mingi. Când am fost la mică distanță de ele, m-am ghemuit în poziția unei sălbăticiuni din junglă și am sărit asupra lor, proiectând pe podea, cu cea mai mare viteză, un skateboard. Acesta lovi plinta de pe peretele de vizavi cu un pocnet scurt.

Sam se întoarse și mă surprinse cu labele înșfăcând altă bilă și cu gura deschisă ca și cum mă pregăteam să iau o gustare.

— Rinpoche! strigă el, mutându-și privirea de la mine la ușa

deschisă.

Am lăsat mingea și am alergat în jurul camerei cu o frenezie nebună, înainte de a sări pe patul său. Făcu o grimasă.

— Ce s-a întâmplat? se auzi o voce de la una din boxe.

Sam îndreptă pentru o clipă camera spre mine.

— Un musafir neașteptat.

Din toată lumea se auzi un cor de „o”-uri și „a”-uri.

— Nu știam că îți plac pisicile, spuse un bărbat cu accent american.

Sam dădu din cap.

— Nu neapărat, dar aceasta este una specială. Vedeți, este Pisica lui Dalai Lama.

— Și *te* vizitează în casa *ta*? întrebă cineva neîncrezător.

— E nemaipomenită! exclamă altul.

— E adorabilă, gânguri altcineva.

Pentru câteva clipe a fost un mare entuziasm, toți având nevoie de timp pentru a digera această știre de importanță globală. Odată ce se reînnodă conversația normală, m-am întors la mingile de golf. Nu îmi dădusem seama cât de rezistente erau. Și o asemenea greutate! Acum știu de ce jucătorii de golf le pot face să zboare pe distanțe așa de mari.

Am trimis o altă minge spre o ceașcă de plastic neagră. Rată ținta, lovi plinta și se întoarse repede spre mine. Uimită, am sărit în lateral la timp. Se pare că golful poate fi imprevizibil și periculos în feluri pe care nu mi le-am imaginat vreodată.

Plictisită de golf, am rătăcit de-a lungul coridorului pentru a găsi bucătăria. Spre deosebire de bucătăriile de la Jokhang, care erau constant folosite și în care se putea simți întotdeauna un amestec ispititor de arome, bucătăria lui Sam era searbădă și neinteresantă, probabil pentru că lua masa de cele mai multe ori la parter. Am observat la coșul de gunoi câteva cutii de bere și o cutie de înghețată golite. Nimic interesant.

Rătăceam în căutarea altor camere – dar nu mai erau! – atunci când cineva de la videoconferință spuse:

— Psihologia e totuși o știință tânără. Acum peste o sută de ani Freud a inventat termenul de *psihanaliză*. De atunci atenția s-a concentrat pe ajutorarea persoanelor cu probleme mentale grave. Doar de curând am văzut trenduri ca psihologia pozitivă, în care focusarea nu merge de la minus la zero, ci de la zero la plus zece.

— Maximalizarea potențialului nostru, se amestecă altcineva în discuție.

— O stare foarte înfloritoare, adăugă un altul.

— Ceea ce nu înțeleg, spunea Sam, este de ce, după toate cercetările din ultimele decenii, tot nu pare să fie o formulă a fericirii.

M-am oprit. *Formulă a fericirii?* Asta era tipic pentru Sam, cu programele, codurile și algoritmii săi. Ca și cum fericirea s-ar putea reduce la o colecție de date științifice.

— *Există* o ecuație, spunea bărbatul de pe monitorul lui Sam. Dar ca toate formulele, trebuie să fie explicată.

Cu adevărat? Nu eram sigură dacă Dalai Lama știa despre o asemenea formulă, dar numai simpla idee că ar exista un asemenea lucru m-a făcut să-mi ciulesc urechile.

— Formula este F egal cu VR plus CV plus AV, zise bărbatul, pe când tasta și asta apăru pe ecran. Fericirea este egală cu ceea ce se numește *valoarea ta de referință biologică* sau VR, plus condițiile tale de viață, adică CV, plus AV, adică activitățile tale voluntare. Potrivit acestei teorii, fiecare individ are o valoare de referință sau un nivel mediu de fericire. Unele persoane sunt de la natură veseli și entuziaști, situându-se la un capăt al curbei normale. Alții sunt temperamental deprimați și cad la cealaltă extremă. Majoritatea dintre noi ne situăm undeva la mijloc. Această valoare de referință este standardul nostru personal,

nivelul de bază al stării de bine subiective la care tindem să ne întoarcem după triumfuri și tragedii, după urcușuri și coborâșuri ale vieții noastre. Câștigarea la loterie ne poate face mai fericiți pentru o vreme, dar cercetările arată că, în cele din urmă, este foarte probabil să ne întoarcem la valoarea noastră de referință.

— Există vreo modalitate de a schimba valoarea de referință? întrebă bărbatul tânăr cu accent britanic. Sau rămânem de gât cu ea?

Am sărit de pe podea pe pat și din pat pe birou, ca să pot urmări mai bine discuția.

— Meditația, spuse un bărbat cu cap chel și piele îmbujorată. Are un impact puternic. Studiile au arătat că valorile de referință ale meditatorilor experimentați depășesc norma.

Da, am gândit eu, *Sfinția Sa știe cu siguranță de asta!*

— Întorcându-ne la condiții, la CV – continuă bărbatul care explicase teoria valorii de referință –, sunt câteva lucruri pe care nu le putem controla la condițiile noastre, de exemplu, sexul, vârsta, rasa, orientarea sexuală. În funcție de unde ne naștem în lume, acești factori pot sau nu avea un impact uriaș asupra nivelului nostru de fericire. Cât despre AV, variabilele voluntare, acestea includ activități pe care alegi să le desfășori, precum exersarea, meditația, învățarea cântatului la pian, implicarea într-o anume cauză. Asemenea activități necesită o atenție neîntreruptă, ceea ce înseamnă că nu te obișnuiești cu ele în felul în care te-ai obișnui, să spunem, cu o mașină nouă sau cu o iubită nouă și îți pierzi interesul atunci când noutatea dispare.

Această frază stârni chicoteli în rândul celorlalți. Bărbatul continuă:

— Atunci când întorci formula fericirii pe toate părțile, poți

să îți dai seama că sunt anumite lucruri care nu pot fi schimbate, iar altele, da. Atenția absolută ar trebui să fie asupra lucrurilor pe care le putem schimba, ceea ce va avea un impact pozitiv asupra trăirilor noastre în privința stării de bine.

Un sunet îndepărtat de talgere și corn tibetan îmi aminti de ceremonia din acea zi de la Mănăstirea Namgyal. Toți călugării erau invitați la masa festivă în onoarea mai multor noi absolvenți Geshe care își încheiaseră cu succes cei 14 ani de studiu. În trecut, aflasem că, în asemenea ocazii, petrecutul timpului în apropierea bucătăriilor mănăstirii se dovedea a fi foarte satisfăcător.

Sărind jos de pe biroul lui Sam și luând-o spre scări, am reflectat la formula fericirii. Era o perspectivă interesantă, și nu atât de diferită de ceea ce obișnuia să spună Sfinția Sa. Cercetările occidentale contemporane și înțelepciunea orientală antică păreau să ducă în aceeași direcție.

***

Câteva zile mai târziu, Bronnie Wellenksy veni la cafenea cu un nou flaier care să fie postat la avizier. Bronnie, coordonatoarea canadiană a unei instituții educaționale filantropice, în vârstă de douăzeci și ceva de ani, folosea avizierul cafenelei pentru a expune afișe pentru turiști, anunțând activități precum vizite la centre meșteșugărești și concerte ale artiștilor locali. Era zgomotoasă, jovială și tot timpul activă, cu părul până la umeri mereu ciufulit. Deși se afla în Dharamsala doar de șase luni, avea deja remarcabil de multe legături.

— Asta e perfect pentru tine, îi strigă lui Sam, pe când fixa un flaier la avizier.

Sam își ridică privirea de la monitor.

— Ce anume?

— Avem nevoie de profesori voluntari care să le predea adolescenților bazele lucrului la calculator. Asta le va crește șansele de angajare.

— Am deja un job, răspunse Sam.

— Este *foarte* part-time, zise Bronnie. Vreo două seri pe săptămână. Chiar și una ar fi grozav.

Punând flaierul într-o poziție avantajoasă, se îndreptă către tejgheaua librăriei.

— Nu am învățat pe nimeni n-niciodată, îi spuse Sam. Adică nu sunt calificat. Nu aș ști de unde să încep.

— Cu începutul, replică ea, răspunzând expresiei lui nesigure cu un zâmbet orbitor. Nu contează dacă nu ai mai predat înainte. Acești copii nu știu nimic. Nu vin din familii cu calculator acasă. Cu *orice* i-ai putea ajuta, ar fi grozav. Scuze, nu îți știu numele, zise ea, întinzând mâna pe deasupra tejghelei. Eu sunt Bronnie.

— Și eu Sam.

Strângându-i mâna, părea s-o observe pentru prima oară.

— Te-am văzut lucrând la calculator, îi zise ea.

El ridică din umeri a derâdere.

— Un tocilar.

— Nu asta am vrut să spun, zise ea veselă.

— Dar e adevărat, contracară el, cu o ridicare din umeri.

Uitându-se în ochii lui, ea spuse:

— Nu ai idee cât de mult îi poți ajuta pe copiii ăștia. Chiar și lucrurile pe care le consideri simple vor fi o revelație.

Știam cauza probabilă a rezistenței lui Sam. În trecut le spusese și lui Franc, și lui Geshe Wangpo că nu este o persoană „sociabilă”. Și acum Bronnie îi cerea să stea în fața unui grup și să predea.

Bronnie nu-și dezlipise privirea de la el și încă zâmbea călduros.

— Dintre toate activitățile voluntare aceasta îți va valorifica la maximum abilitățile.

Sintagma *activități voluntare* a fost cea care l-a convins. Dacă ar fi știut Bronnie că atinsese una din variabilele cheie ale formulei fericirii...

— Sigur că aș vrea să ajut, se oferi el.

Oare rezistența lui începea să cedeze?

— Cei de la internet café-ul de peste stradă își donează echipamentul, explică Bronnie. Ar fi doar o oră seara. Cunoștințe elementare de Word, de calcul tabelar – genul ăsta de lucruri.

Sam dădea din cap.

— Hai, *te rog*, spune că o s-o faci! izbucni ea.

Lui Sam îi apăru un zâmbet în colțul gurii.

— Bine, bine! zise el, uitându-se în jos la tejghea. O voi face.

***

Sam își luă responsabilitățile profesorale foarte în serios.

Descărcă în curând câteva tutoriale pentru începători, se uită la câteva filmulețe de pe youtube, de pe site-ul Teaching 101 și începu să-și ia notițe. De mai multe ori în răstimpul momentelor liniștite de la cafenea l-am auzit întrebându-i pe chelneri despre un cuvânt sau un concept: oare aveau să le înțeleagă tinerii indieni?

Nu știu când au avut loc primele ore ale lui Sam. Poate că într-o după-amiază după ce mă duceam deja acasă la Jokhang. Dar în curând se petrecu o schimbare vizibilă la el. Stătea mai puțin timp la tejgheaua librăriei și discuta mai mult cu clienții. Și ceva din postura lui se schimbase. Părea oarecum mai înalt.

Primele lui ore merseră destul de bine pentru a continua. Știam asta dintr-o remarcă pe care Bronnie o făcuse atunci când venise în vizită la cafenea într-o dimineață.

— Ai fost *uimitor* noaptea trecută, îi spuse ea, cu ochii sclipind.

— Eh, a fost doar…

— Două ore de întrebări! zise ea zâmbind. Nu s-a mai pomenit așa ceva.

— Toată lumea părea să se simtă bine.

— Inclusiv tocilarul care nu poate preda?

— Chiar și el.

— Mai ales el, aș zice.

Aplecându-se deasupra tejghelei, îi luă mâna și îi spuse ceva ce-l făcu să izbucnească în râs. Da, Sam, râzând cu toată inima. Nu aș fi crezut-o nici eu dacă nu l-aș fi auzit cu propriile urechi de culoarea cărbunelui.

Ceva se petrecea, dragă cititorule. Ceva ce începea cu AV, dar care nu se oprea acolo. Nu și dacă mă luam după intuiția mea felină.

***

Instinctele mi s-au confirmat la sesiunea de ciocolată caldă de la sfârșitul zilei. Lobsang era și el în librărie în acea seară. Serena îi ceruse să li se alăture, invitație pe care el o acceptă. Privindu-i pe Lobsang și Serena stând alături pe canapea, Sam deschise ușa care ducea la apartamentul său. Pe când urca, se auzi un tunet pe scară. Și glasuri stinse de deasupra. Apoi sunetul pașilor săi coborând, urmați de cei ai altcuiva.

M-am holbat fascinată la Bronnie. Era pentru prima oară când o vedeam cu părul îndreptat și lucitor și fața transformată de machiaj. Era îmbrăcată în jeanși mulați și un maiou drăguț.

— Ea este Bronnie, zise Sam, prezentându-i-o lui Lobsang.

Nu era nevoie de nicio prezentare față de Serena, pentru că se întâlniseră deja.

— Prietena mea, adăugă el.

Bronnie îl privi cu o expresie de adorare.

Sam radia.

Lobsang își împreună mâinile la inimă și se aplecă.

Serena chicoti.

— Sunt foarte fericită pentru amândoi!

După ce se așezară, Kusali reluă ritualul cafelei calde, al biscuiților canini și al farfurioarei mele cu lapte.

Lobsang privea de la Bronnie la Sam cu un zâmbet senin.

— Așadar, unde v-ați întâlnit?

— Aveam nevoie de voluntari pentru un program de training în lucrul la calculator, răspunse Bronnie. Încercăm să pregătim pentru job câțiva copii de pe aici, iar Sam a pus și el umărul la treabă.

Sam rânji:

— Ăsta e un fel de a spune. Ea nu a acceptat vreun refuz din partea mea.

— Te poți opri când vrei, îl tachină ea.

Apoi, uitându-se la Serena și Lobsang, spuse:

— Nu are intenția asta. Este un profesor minunat, iar copiii pur și simplu îl iubesc.

Sam se uită în podea.

— Chiar i-au pus un nume.

— Oprește-te! zise Sam.

— A doua sau a treia seară când a fost acolo…

— Bronnie!

— … au decis că ar trebui să i se spună *Super-tocilarul*. Desigur, cu cea mai mare afecțiune.

Serena râse:

— Desigur.

Bronnie era neobosită.

— Are un fel minunat de a explica lucrurile. Ai imediat o revelație, zise ea, pocnind din degete.

— Urmăresc doar notele online de pe marginea cursului, protestă Sam.

Simțea nevoia să-i tempereze entuziasmul, deși, pe când se așeza pe sofa, părea să se bucure de atenție.

— Și, mai important decât chestiile tehnice – continuă Bronnie, întinzându-se să îi atingă mâna –, le dai încredere. Senzația că, indiferent ce nu știu, pot învăța cu ușurință. Asta e ceva neprețuit.

— Atunci ți-ai descoperit o adevărată vocație, observă Lobsang.

Sam dădu din cap.

— Da, așa e. Adică îmi plac cărțile, dar descopăr că îmi place să și predau. E ca și cum s-a deschis o nouă dimensiune, mulțumită lui Bronnie.

— Vrei să spui mulțumită Formulei, zise ea cu umor.

— Formulă? întrebă Serena.

— Sam spune că și-a făcut debutul doar pentru că am fost atât de insistentă, zise Bronnie. Însă apoi a admis că activitatea voluntară este o parte dintr-o formulă a fericirii.

— Este foarte interesant, spuse Lobsang. Te rog, povestește-ne despre asta, Sam.

Sam începu să explice despre valorile de referință, condiții și variabile voluntare. Mi-am terminat laptele, m-am spălat pe față și am sărit în poala Serenei, frământând-o de câteva ori înainte de a mă așeza.

După ce Sam termină de explicat – cu mult mai multă autoritate decât explicase lucrurile în trecut –, Lobsang spuse:

— Așadar, AV-ul tău, activitatea voluntară, este să îi ajuți pe elevi să-și găsească un job?

Sam dădu din cap aprobator.

— Exact.

— Deja avem o companie care spune că va lua trei elevi

fruntași de-ai noștri, spuse Bronnie.

— E un exemplu minunat! spuse Lobsang, bătând din palme a încântare. Ceea ce îmi place este că, ajutându-i pe alții – gesticulă către Sam și Bronnie ca spre un cuplu –, ați beneficiat și voi! Știu un vers care pare relevant. Este un exemplu vizibil despre transformarea muncii în iubire.

Începu să recite:

„Țese pânza cu fire trase din inima ta,
Ca și cum persoana iubită ar trebui să poarte acea pânză.
Construiește o casă cu afecțiune,
Ca și cum persoana iubită ar trebui să sălășluiască acolo.
Plantează semințe cu tandrețe și culege recolta cu bucurie,
Ca și cum persoana iubită ar trebui să mănânce roadele.”

— E foarte frumos, Lobsang, spuse Serena, privindu-l cu afecțiune. Milarepa? întrebă ea, menționând un înțelept budist faimos pentru versurile sale.

Lobsang dădu din cap.

— Kahlil Gibran. Îmi place poezia lui.

Ochii lui trădau o privire pierdută, pe când medita la vorbele sublime pe care tocmai le recitase.

— Este și preferatul meu, încuviință Sam. O alegere interesantă pentru un călugăr budist.

Răspunzând chipurilor întrebătoare din jurul mesei, adăugă:

— O mare parte din opera lui Gibran este romantică, senzuală.

— Da, privi gânditor Lobsang.

După o pauză, spuse:

— Uneori mă pierd în poezia sa și uit că sunt cutare sau cutare lucru. Ajung să cred că poate nu e necesar să fiu călugăr.

Vorbele sale fură rostite cu o acceptare neașteptată. Pentru prima dată părea straniu de vulnerabil. Serena se întinse și îl

strânse de mână. Din poala ei, l-am privit pe Lobsang și am început să torc.

***

Da, dragă cititorule, acesta este celălalt motiv pentru care noi pisicile toarcem. Fără îndoială că este și cel mai puternic: să te facem fericit. Torsul este AV-ul nostru – felul nostru de a-ți reaminti că ești iubit și special și că ar trebui să nu uiți niciodată ce simțim față de tine, mai ales atunci când ești vulnerabil.

În plus, torsul este felul nostru de a-ți asigura sănătate. Studiile arată că existența unui companion felin reduce stresul și scade tensiunea arterială la oameni. Stăpânii de pisici sunt mai puțin expuși riscului de infarct decât cei care trăiesc într-o lume fără pisici. Dacă vrei, poți numi asta *știința* de a toarce. Deși știința și arta nu par întotdeauna să aibă de-a face una cu alta, în acest caz ele converg în cel mai binefăcător fel.

Stând în poala Serenei și torcând și mai tare, mi-am amintit de versurile lui Kahlil Gibran. Oare marele poet a avut vreodată vreun companion felin?, m-am întrebat eu. Dacă da, oare ce ar fi scris despre cel mai important motiv pentru care pisicile torc? Oare se ascunde ceva în următoarele versuri?

Vindecă trupul, alină mintea și oferă bucurie inimii,
Pentru că stai în poala persoanei iubite.

CAPITOLUL ȘASE

Am fost trezită din siesta de după masa de prânz de o voce cunoscută și de acompaniamentul ei obișnuit, sunetul a douăsprezece brățări. Doamna Trinci venise în vizită la cafenea cu niște vești îmbucurătoare:

— Și-a terminat perioada de izolare!

Ea și Serena nu se aflau foarte departe de locul unde eram, lângă un stand de reviste.

— După zece ani?

Expresia de pe chipul Serenei era un amestec de uimire și încântare.

— *Doisprezece*, o corectă mama ei.

— Ultima oară când l-am văzut a fost – Serena privi în sus, încercând să-și aducă aminte – înainte să plec în Europa.

— *Sí*, fu de acord mama ei.

— Cine ți-a spus? întrebă Serena.

— Dorothy Cartwright. Am trecut pe la ea de dimineață. Este ocupată până peste cap cu pregătirile.

— Deci, stă la…?

— *Sí*, la familia Cartwright!

Ochii doamnei Trinci străluciră.

— Și când va…?

— Astăzi!

Obrajii doamnei Trinci erau îmbujorați.

— A plecat din Manali și se îndreaptă încoace chiar acum!

Persoana care reprezenta motivul unei asemenea agitații –

am descoperit eu mai târziu – era Yoghinul Tarchin. *Yoghin* nu este o titulatură oficială, ci una informală pe care o căpătase de-a lungul anilor pe măsură ce puterea sa ca maestru meditator fusese confirmată, apoi respectată. Înclinația sa spre o viață contemplativă fusese evidentă încă de când era un copil de numai cinci sau șase ani, crescând în regiunea Amdo din Tibet. În loc să alerge pe câmp împreună cu alți copii de vârsta lui ori să se joace cu jucăriile din lemn pe care i le sculpta tatăl lui, se ducea la o peșteră mică aflată în muntele din spatele casei și se așeza pe o piatră, recitând mantre.

S-a retras pentru prima dată pe la vreo douăzeci de ani, când s-a izolat de lume pentru tradiționala perioadă de trei ani, trei luni și trei zile. De atunci, s-a retras de mai multe alte ori. A trecut de asemenea printr-o perioadă foarte grea, pe la vârsta de aproape 30 de ani, când și-a pierdut soția și cei doi copii, aceștia aflându-se într-un autobuz care s-a prăbușit de pe munte, ucigându-i pe toți cei care se aflau în el.

Cei care l-au ajutat pe Yoghinul Tarchin în perioadele lui de izolare au fost cei din familia Cartwright din McLeod Ganj, a căror fiică, Helen, era prietenă cu Serena. Serena îl cunoscuse pe Yoghinul Tarchin atunci când ea avea numai zece ani și a fost imediat atrasă de omul incredibil de modest. Chiar dacă pe-atunci el nu vorbea aproape deloc limba engleză, prezența lui era cea de care se simțea atrasă, așa cum se întâmpla și în cazul multor altor persoane, atrase și ele de yoghin. Nu era vorba numai de căldura din ochii săi căprui, ci și de o senzație de atemporalitate, greu de exprimat în cuvinte. În prezența lui, aveai senzația că lumea așa cum o știm este iluzorie, ca norii trecători de pe cer, și că în spatele acestei aparențe se află o realitate atât de minunat de vastă, încât te lasă cu respirația tăiată. Către această realitate îți deschidea Yoghinul Tarchin drumul.

Deoarece familiile Cartwright și Trinci se înțelegeau foarte bine, Yoghinul Tarchin era primit ca oaspete în casa familiei Trinci. La întoarcerea sa din îndelungi perioade petrecute în Ladakh, Bhutan ori Mongolia își făcea întotdeauna timp să îi vadă și pe membrii familiei Trinci, chiar dacă poziția sa de maestru meditator avansa din ce în ce mai mult și mulți oameni se așezau la ușa lui la coadă, călugări și practicanți din cele patru colțuri ale lumii cerând sfaturi sau binecuvântări.

Despre Yoghinul Tarchin circulau povești legendare. Odată i-a apărut în vis unuia dintre discipoli, iar prezența sa în acel vis a fost atât de puternică, încât călugărul și-a vizitat mama bătrână imediat, începându-și călătoria de două zile spre Assam chiar de-a doua zi. Ajungând acasă, nu a descoperit nimic nelalocul său – mama lui era sănătoasă și își vedea liniștită de treburile ei obișnuite. Dar chiar în a doua sa zi de vizită, o furtună mare a cuprins întreaga regiune, cauzând inundații care, la rândul lor, au dus la alunecări masive de teren. Aflată pe un deal, casa mamei sale, veche de mai bine de cincizeci de ani, s-a desprins brusc și a început să alunece spre dezastru. Dacă acel călugăr nu ar fi fost acolo să își ajute mama, ea ar fi murit cu siguranță.

O altă poveste se referea la un discipol care se izolase într-o peșteră din Ladakh pentru trei luni. După ce s-a întors la mănăstire, a fost întrebat cine i-a adus mâncare. Yoghinul Tarchin, a răspuns călugărul, atunci când yoghinul venea și îi oferea instrucțiuni. Acest lucru nu a părut deloc ieșit din comun, până în clipa în care ceilalți călugări i-au spus că pe parcursul celor trei luni Yoghinul Tarchin nu lipsise de la nicio sesiune de meditație din *gompa*, aflată la 80 de kilometri distanță. Fără drumuri de acces sau mijloace de transport, singura modalitate prin care Yoghinul Tarchin ar fi putut parcurge acea distanță era prin *lung-gom-pa*, o tehnică prin

care practicanții foarte experimentați sunt capabili să parcurgă distanțe mari cu o viteză supraomenească.

Apoi a mai fost și cazul unui filantrop care adunase bani pentru o școală din Tibet la a cărei restaurare ajuta Yoghinul Tarchin. Donatorul a vrut să îi dea personal yoghinului toți banii atunci când a fost în vizită în India cu patru luni înainte. Yoghinul Tarchin i-a spus să convertească banii în dolari australieni. Deși surprins de instrucțiunile primite, dar nechestionându-le, donatorul a făcut întocmai. În următoarele trei luni valoarea dolarului australian a crescut cu 15%, prin urmare Yoghinul Tarchin i-a trimis un mesaj prin care îi spunea că acum putea schimba banii în rupii indiene. Abilitățile sale includeau nu numai schimbul de valută, ci și limba, comerțul sau alte activități pe care acesta le întreprindea. Poate că Yoghinul Tarchin nu își petrecea mult timp în lumea obișnuită, dar o înțelegea perfect.

Atunci când nu se retrăgea ca să mediteze și se ocupa de gospodărie, Yoghinul Tarchin avea nevoie să se întrețină singur, prin urmare în trecut obișnuise să se angajeze între perioadele sale de izolare. Dar principala sa preocupare a rămas meditația, iar recent a întreprins, una după alta, patru izolări de câte trei ani fiecare, având parte de ajutorul familiei Cartwright pentru a-i asigura puținele nevoi personale. Nimeni nu îl mai văzuse pe Yoghinul Tarchin de mai bine de doisprezece ani. Dacă fusese capabil de cele mai uluitoare realizări înainte de această perioadă, oare ce altceva mai mult ar fi putut face acum, la sfârșitul ei?

Serena nu era singura care se întreba acest lucru, după cum am descoperit la întoarcerea mea la Jokhang. În biroul asistenților, Tenzin și Lobsang vorbeau și ei despre Yoghinul Tarchin. Nu știau cât avea de gând să rămână în McLeod Ganj, dar intenționau să-i trimită o scrisoare în care să-i ceară să

rămână până la întoarcerea lui Dalai Lama. Sfinția Sa va dori neapărat să îl vadă din nou.

A doua zi de dimineață stăteam la soare la templu, în timp ce călugării veneau pentru sesiunea de meditație. Am auzit de mai multe ori menționându-se numele Yoghinului Tarchin și depănându-se povești despre uimitoarele lui puteri. Atunci am hotărât să îl cunosc și eu pe yoghin. Desigur că și poveștile au rolul lor și mă ajută îndeajuns de mult, dar nu se compară cu experiența directă de a sta la el în poală și de a simți eu însămi cum este ca persoană. Serena adunase o întreagă audiență cu acest personaj mistic. Când era mică, era apropiată de Yoghinul Tarchin, de budism, însă timpul petrecut în Europa o umpluse de îndoieli care deveniseră obstacole în efectuarea practicii. Ca să nu mai menționez că mai erau și alte chestiuni personale pentru care voia să-i ceară sfatul.

Și iată-mă în casa familiei Cartwright două zile mai târziu. La mică distanță de mănăstirea Namgyal, casa lor era o vilă veche și haotică, cu tavane din tablă galvanizată și podele din lemn lustruite, acoperite cu covoare indiene țesute. Mă întâlneam deseori cu Dorothy Cartwright atunci când trecea pe la Himalaya Book Café și, deși e posibil să fi rămas surprinsă că o urmam îndeaproape pe Serena, nu mi-ar fi închis ușa, refuzându-mi astfel prezența în casa ei, așa cum nu i-ar fi închis ușa însuși Sfinției Sale.

Ceva mai târziu, Serena se descălță, ciocănind apoi ușor la ușa din lemn. Am observat cum îi tremurau ușor mâinile.

Poftită înăuntru de Yoghinul Tarchin, răsuci mânerul ușii și intră într-o încăpere care părea să fie din altă epocă. Mare și spațioasă, camera era luminată de razele ce pătrundeau prin trei ferestre înguste care străluceau ca niște lingouri de aur, răspândind o strălucire diafană pe patul jos pe care Yoghinul Tarchin stătea cu picioarele încrucișate. Purta o cămașă roșie,

iar gulerul ei ridicat îți atrăgea atenția în sus, spre un chip care era pe cât de liniștit, pe atât de nemuritor. Când o văzu pe Serena, fața i se lumină de atâta căldură, încât aerul din cameră păru să danseze de bucurie.

Îngenunchind pe covor în fața Yoghinului Tarchin, Serena își duse mâinile la inimă și făcu o plecăciune adâncă. El se aplecă, cuprinzându-i mâinile într-ale lui și își atinse fruntea de a ei. Rămaseră astfel timp îndelungat. Umerii Serenei se cutremurau și lacrimi îi curgeau pe obraji. În cele din urmă, se retrase și îi întâlni privirea plină de compasiune. Cuvintele erau de prisos. Pe când stăteau astfel îmbrățișați, comunicând la un nivel mult mai profund, orice conversație era inutilă.

Apoi Yoghinul Tarchin vorbi:

— Draga mea Serena, ai adus pe cineva cu tine.

Se întoarse, privind spre locul unde stăteam, chiar la ușă.

— Cred că își dorea să te cunoască.

El încuviință din cap.

— Este cu adevărat deosebită, îi spuse Serena.

— Văd asta.

— Este Pisica Sfinției Sale, explică Serena. Dar își petrece mult timp cu noi atunci când este plecat în călătorii.

Se opri.

— Permiți…?

— De obicei, nu. Dar văzând că este surioara ta…

Surioară? Se spunea că Yoghinul Tarchin, ca și alți maeștri, era clarvăzător. Sau vorbea oare metaforic? Oricum, a fost invitația de care aveam nevoie. Îndreptându-mă spre el, am sărit pe pat și i-am adulmecat cămașa. Mirosea a cedru și poate un strop a piele, ca și cum ar fi stat închisă în dulap prea multă vreme.

Simplul fapt de a fi fizic aproape de Yoghinul Tarchin era o experiență extraordinară. Ca și Sfinția Sa, părea să emane o

energie aparte. Pe lângă impresia de pace oceanică, dădea și o senzație de atemporalitate, de parcă această stare de înțelepciune existase dintotdeauna, există și va exista mereu.

În timp ce întreba de mama Serenei, mi-am spus că aceasta era o poală în care îmi doream să stau. M-am așezat pe pătura întinsă pe picioarele lui, iar el m-a mângâiat ușor. Senzația mâinii sale pe blană mi-a trimis un fior de plăcere în tot corpul.

— Doisprezece ani înseamnă atât de mult, spuse Serena. Patru izolări la rând. Aș putea să întreb de ce ai decis să continui?

Se auzi un cuc în după-amiaza târzie.

— Pentru că am putut, răspunse simplu Yoghinul Tarchin.

Apoi, văzând chipul uimit al Serenei, adăugă:

— A fost cea mai minunată ocazie. Cine știe când voi mai avea parte de astfel de oportunități?

Ea dădu din cap afirmativ. Lua în calcul implicațiile a doisprezece ani fără vreun contact uman, fără televizor, radio, ziare, fără internet. Doisprezece ani în care să nu cineze sau să iasă în oraș, fără zile de naștere, zile de Crăciun, fără să sărbătorească Ziua Recunoștinței sau alte zile speciale. Cei mai mulți oameni ar considera această privare senzorială o formă de tortură. Dar Yoghinul Tarchin alesese de bunăvoie, iar efectul pe care îl avusese asupra lui era palpabil. Dar mai era ceva ce o preocupa pe Serena.

— Bănuiesc că fiind un meditator avansat – făcu o plecăciune în fața Yoghinului Tarchin –, un astfel de antrenament este de mare folos. Dar pentru cineva ca mine…

Era ca și cum nu putea să-și exprime reținerile pe care le avea.

Zâmbind, Yoghinul Tarchin se aplecă ușor înainte și îi atinse mâna.

— Ce este mai bine, întrebă el, un medic sau o persoană

care acordă primul ajutor?

Serena fu surprinsă de întrebare.

— Un medic, răspunse ea imediat, apoi ezită. Dar dacă cineva are nevoie de ajutor, ceva minor…

— Amândoi sunt de folos, confirmă el.

Serena încuviință din cap.

— Cât durează să faci cursuri de prim ajutor? Câteva zile? Dar să devii medic?

— Șapte ani. Chiar mai mult dacă te specializezi în ceva anume, spuse Serena.

— Oare nu este o pierdere de timp? Șapte ani în loc să ajute oameni după doar câteva zile?

Se lăsă un moment de tăcere, timp în care Serena se gândi la adevăratul înțeles al cuvintelor lui.

— Toți cei care meditează, spuse el cu un gest care cuprinse regiunea munților Himalaya. De ce nu fac acte de caritate? Asta este ceea ce gândesc unii oameni. Ar fi mai bine să ajute să distribuie mâncare și să construiască adăposturi pentru cei fără case în loc să stea în fund toată ziua.

Serena râse amuzată de modul direct de adresare al Yoghinului Tarchin.

— Este foarte bine să facem acte de caritate și să ajutăm oameni și animale. Este de folos, exact așa cum este de folos și primul ajutor. Dar o soluție permanentă împotriva suferinței necesită altceva: transformarea minții. Ca să îi putem ajuta pe alții în acest scop trebuie ca mai întâi să înlăturăm ceea ce ne blochează nouă mințile. Apoi, întocmai ca un medic, capacitatea noastră de a ajuta este cu mult mai mare.

— Sunt unii care spun că astea nu sunt altceva decât vorbe, spuse Serena.

Părea bucuroasă că putea să discute despre aceste rețineri pe care le avea fără ocolișuri.

— Obișnuiesc să spună că de fapt conștiința nu este altceva decât activitatea creierului, prin urmare ideea de transformare de-a lungul mai multor vieți…

Yoghinul Tarchin încuviință afirmativ din cap, cu ochi strălucitori.

— Da. Da. Superstiția materialismului. Dar cum poate ceva să exprime o calitate pe care nu o are?

Serena își încreți fruntea nelămurită.

— Nu înțeleg.

— Piatra poate crea muzică? Computerul poate simți tristețe?

— Nu, spuse ea.

El dădu din cap o dată.

— Pot trupul și sângele crea conștiință?

Ea se gândi ceva timp la asta.

— Dacă creierul nu poate crea conștiință, spuse ea, cum se face că, dacă creierul suferă o traumă, mintea este și ea afectată?

Yoghinul Tarchin zâmbi larg și se lăsă pentru un moment pe spate pe perna lui.

— Foarte bine. Foarte bine că îți pui întrebări. Spune-mi, dacă televizorul tău este stricat, iar tu nu mai poți vedea nimic altceva în afara unui ecran negru, acest lucru înseamnă că nu mai ai televizor?

Pe măsură ce zâmbetul ei deveni mai larg, el nu așteptă să răspundă.

— Desigur că nu! Bineînțeles, în cazul în care creierul suferă o traumă, atunci experiența conștiinței este și ea afectată. Este posibil să nu o mai putem experimenta deloc. Dar creierul este numai un receptor, un televizor. Nu trebuie să le confundăm. Dacă cineva îți spune: „Păi mintea este doar creier”, atunci întreabă-l: „Te rog să îmi spui unde sunt stocate

amintirile.” Va recunoaște: „Nu știu”. În ciuda anilor de cercetare și a banilor cheltuiți, oamenii de știință nu au descoperit niciodată unde sunt stocate amintirile. Și nu vor descoperi niciodată pentru că nu sunt stocate fizic! Oamenii de știință au făcut experimente pe animale, distrugându-le părți din creier, părți despre care credeau că stochează memorie. Dar animalele își puteau aminti în continuare. Neurologi, psihologi, filozofi – toți au propriile lor idei despre minte. Dar o idee este doar o idee, un concept și-atât. Nu este lucrul în sine. Dacă vrem să știm ce este mintea, trebuie mai întâi de toate să o experimentăm. Direct.

— Prin meditație?

— Desigur. Unii oameni se tem să facă asta. Le este teamă că, experimentând o minte fără gânduri, vor înceta să existe. Vor dispărea pe dată!

Zâmbi.

— Dar gândurile sunt doar gânduri. Se nasc, rămân, apoi trec. Când suntem capabili să devenim conștienți, eliberați de gândul care tocmai a trecut și de cel care urmează să vină, atunci putem vedea mintea. Îi experimentăm calitățile. Doar pentru că este greu să descriem aceste calități, nu înseamnă că mintea nu le are.

Serena privi uimită.

— Ce vrei să spui?

— Poți să descrii cu adevărat calitățile ciocolatei? Poți spune că este dulce și că se topește în gură, că are diferite arome, însă acestea sunt doar idei – doar concepte care descriu ceva ce nu este conceptual în natura sa. În același fel, putem descrie mintea ca fiind fără limite, strălucitoare, liniștită, atotcunoscătoare, iubitoare și miloasă în natura ei. Dar – dădu el din umeri – acestea sunt doar cuvinte. Doar ficțiune verbală.

— Probabil că mulți consideră trupul și mintea doar atât,

spuse Serena, arătând spre corpul ei.

Yoghinul Tarchin încuviință.

— Da. Este foarte trist să ai o asemenea concepție greșită, asemenea păreri limitate, să crezi că nu ești nimic altceva decât niște oase; să crezi că moartea este un sfârșit, și nu o tranziție către altceva. Cel mai rău este să nu realizezi că fiecare acțiune a trupului, a vorbirii, a minții îți afectează experiența viitoare a realității, depășind limitele acestui timp și ale acestei vieți. Astfel de convingeri îi fac pe oameni să irosească oportunitățile pe care le are prețioasa noastră viață umană. Mințile noastre sunt cu mult mai mărețe!

— Atotștiutoare? întrebă Serena.

— Avem potențial.

— Clarvăzătoare?

El dădu din umeri.

— Unii fac mare caz din asta. Dar clarviziunea apare în mod natural într-o minte liberă.

— Dar cum rămâne cu ceea ce visezi?

— Într-o minte agitată, neexersată, un vis este un vis și-atât – *dacă nu cumva* ai marea șansă de a avea un învățător care poate să învingă această agitație.

Pentru o clipă, el încetă să mă mângâie. Mi-am întors capul și m-am uitat la el până când și-a reluat mângâiatul.

— Dacă ești o persoană antrenată, somnul îți poate oferi niște ocazii minunate. Fiind conștient că visezi atunci când visezi, te face capabil să îți controlezi visul. Ne putem proiecta conștiința în diferite realități ale experienței.

Yoghinul Tarchin reflectă la subiectul comun pe care întrebările Serenei îl aduseseră în discuție și apoi zise:

— De unde întrebările astea despre clarviziune și stările de vis?

Ea își privi mâinile, împreunate în poală.

— Este oare vorba și despre altceva? întrebă el.

Am văzut cum obrajii ei s-au înroșit atunci când el i-a aruncat o privire scurtă.

— Bănuiesc că…

Yoghinul Tarchin rămase tăcut și perfect nemișcat. Singura mișcare din cameră venea de la un firicel argintiu de fum al unui bețișor parfumat care ardea la fereastră.

— M-am întors din Europa acum câteva luni, începu Serena.

— Da, da, susținu el, ca și cum era la curent cu asta, și o îndemnă să continue.

— Aveam de gând să vin acasă doar pentru puțin timp. Dar, fiind aici, am început să îmi pun la îndoială motivele pentru care vreau să mă întorc în Europa. Cred că ar fi mai bine și aș fi mai fericită dacă aș rămâne aici.

Îl privi direct.

— Foarte bine, spuse el, părând să îi susțină hotărârea.

— Dar nu sunt sigură. Vezi tu, nu am pe nimeni. Nu știu dacă Dharamsala este locul potrivit pentru a avea pe cineva. Aici nu cunoști oameni care…

— Înțeleg, spuse el cu blândețe, după ce ea nu mai continuă fraza.

Un zâmbet zburdalnic îi apăru pe chip.

— Vrei să îți prezic?

Zâmbetul Serenei era plin de rugăminți. Ducându-și mâinile la inimă, spuse:

— Ai calitățile necesare…

— Nu este nevoie să te rogi atât, spuse el dând din deget. Ceea ce ți se întrevede depinde de acțiunile tale, de karma ta și de condițiile pe care le creezi.

— Ah! Credeam că poți să vezi ce se întâmplă în viețile oamenilor.

Yoghinul Tarchin reacționă la dezamăgirea ei.

— Nu ai de ce să îți faci griji, îi spuse el.

Îl privi cu ochi rugători.

— Voi avea copii? Încep să mă gândesc la o viață extrem de diferită…

Cuvintele îi rămaseră suspendate în căldura după-amiezii înainte ca Yoghinul Tarchin să îi spună simplu:

— Ai creat cauzele pentru multă fericire.

Fără cuvinte, el îi comunică un profund sentiment că totul va fi bine.

Serena se lăsă ușor pe spate, relaxându-și umerii.

Pentru un timp vorbiră despre cum mergeau lucrurile la Himalaya Book Café și despre planurile Yoghinului Tarchin de a rămâne în McLeod Ganj pentru câteva luni și de a ține prelegeri. Apoi conversația se apropie de sfârșit. În timp ce Serena îi mulțumi pentru timpul petrecut împreună, el îi luă mâinile într-ale sale și îi mulțumi pentru că reînnodase legătura.

Am sărit din poala lui atunci când Serena s-a ridicat și am urmat-o pe covor. Lumina din cameră era și mai difuză acum – cele trei geamuri de la ferestre scăldate în aur deveniră argintii –, dar camera era plină de energie. Serena plecă simțind că, la un nivel profund, totul era bine și avea să fie mereu bine.

Yoghinul Tarchin o conduse pe Serena la ușă, apoi urmări cu privirea cum ne-am îndreptat spre hol, eu în spatele Serenei, cu coada stufoasă ridicată în aer. Serena tocmai se pregătea să cotească la capătul holului, când el strigă după ea:

— Poate că l-ai și întâlnit deja.

Ea se opri și, întorcându-se, îl întrebă:

— Vrei să spui aici, în Dharamsala?

Dădu din cap afirmativ:

— Cred că da.

***

Mai târziu, în timp ce își savurau ciocolata caldă pe care obișnuiau să o bea la sfârșitul zilei, Serena îi spuse lui Sam:

— Aș vrea atât de mult ca toată lumea să îl cunoască pe Yoghinul Tarchin. Sau pe cineva ca el.

Bronnie era la un curs, așa că eram numai noi trei și câinii. Serena îi povesti despre vizita ei și despre conversația cu Yoghinul Tarchin. Nimic despre iubire, desigur, ci mai mult despre ce spusese el referitor la minte.

— Nu e vorba numai despre explicații, despre cuvinte, spuse ea. Ci despre senzația pe care o ai în prezența lui. E o vibrație. Nu pot să descriu, dar atunci când ești cu el, te simți cu totul diferit.

Sam încuviință din cap.

— Este dovada vie a ce se întâmplă atunci când ne realizăm potențialul minții, spuse Serena, ochii strălucindu-i. *Totul* este posibil. Putem depăși chiar și limitele clarviziunii și ale telepatiei, care pot apărea în mod normal în cazul unei minți fără piedici, după cum spune Yoghinul Tarchin.

— Chiar și mințile obișnuite sunt capabile să realizeze astfel de lucruri, spuse Sam.

Serena ridică din sprâncene.

— Mulți oameni sunt capabili de telepatie sau previziuni, însă consideră aceste lucruri doar niște cazuri izolate și întâmplătoare, continuă el. Coincidență. Mulți dintre oamenii de știință nici nu vor să audă de percepția extrasenzorială, refuzând să se uite la dovezile clare ale acesteia, deoarece cred că este o prostie. În mod ironic, este o atitudine total lipsită de profesionalism, căci mulți dintre ei dau la o parte acest subiect fără ca măcar să privească dovezile respective.

Râse.

— Este interesant cum, de-a lungul timpului, atunci când oamenii au dat dovadă de puteri mistice, au fost fie venerați, fie

respinși. O reacție mult mai potrivită ar fi aceea de a ne întreba cum am putea căpăta și noi asemenea puteri.

— Exact.

— Suntem prin natura noastră capabili de așa ceva.

Sam se pronunță cu atâta convingere, încât Serena își ridică o sprânceană. Lăsându-și cana din mână, se ridică și se duse la unul dintre rafturile cu cărți, de unde luă una și se întoarse cu ea la locul lui.

— Există foarte multe studii de cercetare în această carte, testări clinice făcute de oameni de știință care chiar *sunt* pregătiți să facă investigații într-o manieră obiectivă. Demonstrează că așa-zisul paranormal este, de fapt, normal. Un experiment care-mi place și a fost repetat de nenumărate ori se referă la subiecți care sunt conectați la un detector de minciuni în timp ce urmăresc o secvență de imagini la calculator, imagini care sunt fie netulburătoare, de pildă peisaje, fie șocante, de pildă cadavre deschise pentru autopsie. Calculatorul selectează imaginile la întâmplare, așa că nimeni nu știe, nici măcar oamenii de știință, ce imagine urmează să fie afișată, netulburătoare sau șocantă. Ce crezi că se întâmplă?

— Acul o ia razna ori de câte ori este afișată o imagine șocantă?

El dădu din cap negativ.

— Cu trei secunde *înainte* de a fi afișată o astfel de imagine. Înainte de selecția imaginii de către calculator. Este vorba despre previziune. Toți cei testați sunt oameni obișnuiți.

Serena se lăsă pe spătarul scaunului, cu un zâmbet. Terminându-mi de băut laptele, m-am urcat în poala ei.

— Mintea nu este un calculator făcut din carne, spuse Sam.

— Iar noi nu suntem numai niște ființe umane capabile de experiențe spirituale, adăugă Serena, ci niște ființe spirituale capabile de experiențe umane.

Frământându-i picioarele cu lăbuțele, mi-am scos ghearele care au pătruns pentru o clipă prin hainele ei. Tresări, înainte de a adăuga:

— Sau experiențe feline.

— Desigur, îi ținu Sam isonul.

***

În noaptea aceea, pe când stăteam ghemuită pe patul pe care îl împart de obicei cu Dalai Lama, am meditat la minunatele revelații despre minte pe care le împărtășise Yoghinul Tarchin. Și am realizat că adevărata fericire este posibilă numai în urma unei înțelegeri complete a minții. Un punct de vedere limitat, care se referă numai la lumea materială, ar putea avea ca efect doar o fericire limitată – plăceri senzoriale trecătoare, mulțumire temporară, experiențe care ard pentru câteva momente glorioase înainte de a se stinge. Dar sentimentul de bunăstare în oameni ca Yoghinul Tarchin sau Sfinția Sa era atât de puternic, încât îl puteai pur și simplu simți. Și nu avea nimic de-a face cu plăcerile de moment: Yoghinul Tarchin nu mai avusese parte de ele de mai bine de doisprezece ani! Nu, acest sentiment este unul oceanic, care durează, care este profund – este fericire la un cu totul alt nivel.

***

Se poate simți un pericol iminent atunci când Sfinția Sa intră în cameră. Este tânăr, cam pe la douăzeci de ani. Lângă el este o doamnă tibetană în vârstă, cu un chip blând, dar temerar. Poartă un șal de brocart la gât, prins cu o agrafă turcoaz. Are aerul unei regine. Cei doi sunt urmați de câțiva călugări, care se mișcă prin cameră cu rapiditate. Strâng hârtii, împachetează lucruri personale în valize, fac sul covoare frumos țesute. Îl recunosc pe unul dintre ei. Este Geshe Wangpo foarte tânăr. Se grăbesc foarte

tare.

Stând pe pervaz, privesc pe fereastră, dincolo de Lhasa, către locul unde munții se ridică de cealaltă parte a văii. Îmi ridic capul când Dalai Lama intră în cameră. Simțind o ușoară mâncărime, îmi ridic piciorul drept din spate în mod reflex și mă scarpin de câteva ori. Privind în jos, observ că piciorul este scurt și acoperit cu un strat de blană aspră. Și coada este tot scurtă, cu păr lânos. În loc de gheare retractabile, am unghii largi și tocite. Sfinția Sa vine la mine și mă ridică în brațe.

— A sosit și ziua de care ne temeam cu toții, îmi șoptește el la ureche. Armata Roșie invadează Tibetul. Hotărârea a fost luată, iar eu trebuie să părăsesc Lhasa cât de curând posibil. Cei care pleacă primii nu te pot căra prin munți. Nu ar fi corect față de nimeni. Dar Khandro-la va avea foarte mare grijă de tine aici, în Tibet. O să te îngrijească tot așa cum m-ar îngriji pe mine.

Acum știu de ce a venit doamna cu agrafa turcoaz. Este un moment de durere profundă. Oare izvorăște de la Dalai Lama sau de la mine?

Întorcându-se, astfel încât suntem doar noi doi cu fața spre fereastră, și privind spre vale, Sfinția Sa șoptește:

— Nu știu cât voi fi plecat. Dar îți promit că te voi găsi din nou, micuța mea.

Se lasă un moment de tăcere înainte de a continua:

— Și dacă nu în viața asta, atunci categoric într-o viață viitoare.

***

În timp ce se întâmplă toate acestea, știu că visul meu este un vis. Doar că nu este. Am o scurtă străfulgerare fără piedici a trecutului meu.

De câine...

CAPITOLUL ȘAPTE

EU?!?!

***

Nu voi pretinde, dragă cititorule, că nu am fost surprinsă de vis. Și totuși, după întâlnirea cu Yoghinul Tarchin nu am avut nicio îndoială asupra adevărului despre ceea ce văzusem. Pentru câteva clipe extraordinare, fusesem capabilă să devin conștientă de o experiență anterioară de conștiință.

Apoi a dispărut.

Trezindu-mă devreme a doua zi de dimineață, mi-am amintit cum Yoghinul Tarchin vorbea despre „marea șansă de a avea un învățător care poate să învingă această agitație”. Și am știut că, oriunde în lume era Dalai Lama, visul fusese un dar. O afirmare a legăturii care m-a atras către el – o legătură care, spre uimirea mea, dura de mult timp, dintr-o viață anterioară.

Poate că nu ar trebui să fiu atât de uimită. Nu era o învățătură budistă tradițională că legea cauzei și a efectului acționează timp de mai multe vieți? Motivul pentru care lucruri bune li se întâmplă ființelor rele și lucruri rele li se întâmplă ființelor bune nu vine neapărat din cauzele pe care le-au creat în această viață. După cum am trăit pe pielea mea, doar cel mai subțire văl ne împiedică să revedem, cu perfectă claritate, anumite momente de conștientizare. Și ce însemna scurgerea câtorva decenii în contextul timpului fără de început dacă nu un salt temporar dintr-un loc în altul? Cu toate acestea, visul

deschisese poarta unor posibilități pe care nu le luasem în seamă niciodată, precum cine fusesem în viețile anterioare.

Și *ce anume*!

Se pare că un Lhasa Apso în 1959, atunci când Dalai Lama a fost forțat să ia calea exilului.

Ideea că fusesem câine era profund jenantă. Cu siguranță a lămurit suferința mea în privința faptului că rasa mea himalayană impecabilă nu era dovedită. Origine, pedigree și alte lucruri de genul ăsta păleau brusc ca importanță în fața chestiunii unde fusese conștiința mea, ce experimentase și ce făcuse, efecte pe care le simțeam aici și acum. Deși eu, precum alte feline, consider specia noastră superioară celei canine, nu pot nega totuși un lucru: câinii au conștiință. Precum pisicile și oamenii, ei intră în categoria *sem chen*-urilor, termenul tibetan pentru *posesorii de minte*.

În felul curios în care o serie de evenimente aparent fără legătură pot uneori să se petreacă în același timp în viața noastră, atrăgându-ne atenția asupra unui singur și inconfundabil adevăr, peste câteva zile de la visul meu trăgeam cu urechea la cea mai interesantă conversație de la Himalaya Book Café. Persoana care purta acea conversație nu era unul din vorbitorii de la clubul de lectură al lui Sam, deși era binecunoscut drept cel mai bun dintre ei. Biolog la una din universitățile de frunte din Anglia, era un cercetător ale cărui studii asupra memoriei și conștiinței fuseseră publicate în cărți care erau bestselleruri în toată lumea. Vizitând McLeod Ganj, se întâmplă să treacă pe lângă cafenea. Era ora 10.00 dimineața și se hotărî că avea chef de o cafea. Pășind înăuntru, nu putu să nu observe un poster cu el însuși deasupra unei stive și mai mari cu ultima sa carte. Purta exact aceeași jachetă de stofă, cămașă verde și pantaloni de catifea cord ca în fotografie; se opri să se holbeze la ea și își dădu seama că, în spatele tejghelei,

și Sam privea de la poster la el și invers.

Surprinzându-și reciproc privirea, izbucniră amândoi în râs. Apoi Sam coborî scările, cu mâna întinsă.

— E o mare onoare să vă avem aici, zise el. Dacă aș fi știut...

— Treceam pe aici din întâmplare, îi spuse biologul cu accentul său englezesc sacadat. Nu știam locul ăsta.

— Sunt sigur că auziți asta tot timpul, dar sunt un *mare* fan al operei dumneavoastră! îi spuse Sam. Vă urmăresc de ani întregi. Avem toate cărțile dumneavoastră.

Gesticulă către rafturile din spatele lui.

— Ați putea să semnați câteva din ele?

— Cu plăcere, zise vizitatorul.

Sam îl duse către tejghea, înșfăcând pe drum câteva cărți și oferindu-i un stilou.

— Dacă aș fi știut că veniți la Dharamsala, v-aș fi invitat să țineți o prelegere la clubul nostru de lectură.

— E doar o vizită fulger, spuse savantul.

Sam continuă:

— Atât de multe persoane ar fi fascinate să vă întâlnească.

Pe când autorul parcurgea vraful de cărți, un gând îi trăsni prin minte lui Sam.

— Presupun că nu sunteți liber azi la prânz, nu-i așa? Aș putea invita câteva persoane.

— Am o întâlnire la ora 11.00 care sper să nu dureze mai mult de o oră, zise biologul. După aceea sunt liber.

***

Când savantul se întoarse la cafenea, găsi zece persoane așezate la o masă din apropierea librăriei, așteptând prânzul cu el. Pe lângă Serena și Bronnie, grupul îi includea pe Ludo și pe câțiva discipoli yoghini de-ai lui, pe Lobsang de la Jokhang și pe alți doi pe care i-am recunoscut de la clubul de lectură. Ca de

obicei, starea de spirit din cafenea era energică și jovială; și când sosi oaspetele, fu întâmpinat ca un prieten foarte apreciat. Se comandară mâncărurile, curseră băuturile și, pe când toată lumea își aștepta comanda, Sam se întoarse către biolog și întrebă:

— Puteți să ne împărtășiți la ce lucrați în acest moment?

— Desigur, zise el. O direcție de cercetare pe care o explorez de mulți ani este simțirea animalelor – ce înseamnă conștiința la ființele nonumane și cum diferă de a noastră.

— Precum faptul că un câine poate auzi sunete pe care noi nu le putem percepe? întrebă unul din membrii clubului de lectură.

— Diferențele de percepție sunt o parte din asta, sugeră oaspetele. Și este interesant cum animalele sunt folosite din ce în ce mai mult pentru abilitățile lor perceptive. Suntem deja familiari cu ghidarea persoanelor nevăzătoare cu ajutorul câinilor, dar astăzi vedem și alte aplicări, de exemplu câini pentru serviciul de diabet care alertează oamenii asupra hipoglicemiei prin detectarea schimbărilor de miros în respirația lor. Și apoi au fost raportate ameliorări la pacienții cu paralizie cerebrală, autism și sindromul Down după ce au intrat în contact cu delfini. Oare ce anume din aceste ființe poate determina schimbări atât de mari? S-a stabilit că, din anumite puncte de vedere, conștiința perceptivă a delfinilor este mult superioară celei umane. În plus, cetaceele sunt singurele mamifere în afara oamenilor care demonstrează clar învățarea vocală. Înțelegând mai bine puterile perceptive și de comunicare ale delfinilor, putem oare crea diferite modalități de tratament pentru pacienți cu paralizie cerebrală?

Sukie de la sala de yoga nu se putu abține:

— Am auzit de povestea unei femei care înota cu delfinii. Un delfin o tot înghiontea în abdomen și apoi, pe nepusă masă,

a învârtit-o atât de tare, că a aterizat pe spate pe suprafața apei. Avea respirația îngreunată, dar era în regulă, deși a fost dusă la Urgențe ca măsură de precauție. Când i-au făcut o tomografie, au descoperit o tumoră la stomac, exact acolo unde delfinul o înghiontise. Din fericire, putea fi tratată.

Biologul dădu din cap.

— Sunt multe asemenea povestiri și o parte din munca mea este să le colecționez într-o bază de date și să le cercetez cu mijloacele adecvate. Și, așa cum sugerați, sunt multe aspecte ale simțirii nonumane care merg dincolo de înțelegerea noastră, dar care pot fi extraordinar de utile. Premoniția animalelor este clar stabilită. Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au observat comportamentul neobișnuit al animalelor înaintea cutremurelor. Animalele domestice și cele sălbatice devin temătoare sau agitate, câinii urlă, păsările își iau zborul. Un exemplu fascinant a fost înregistrat de un biolog care studia ritualul de împerechere la broaștele din Lacul San Ruffino, din centrul Italiei. A descoperit că numărul de masculi dintr-un grup de împerechere scădea de la mai mult de nouăzeci la aproape niciunul doar în câteva zile. Apoi avea loc un cutremur cu magnitudinea de 6,4, urmat de replici. Broaștele nu se întorceau în următoarele zece zile. Se pare că presimțeau cu câteva zile înainte ce urma să se petreacă.

— Cutremure slabe. Poate că broaștele au picioare foarte sensibile? sugeră cineva.

— Dacă ar fi așa, am putea crede că seismologii au cules aceleași date, spuse savantul. Poate că era vreo schimbare subtilă în câmpul electric pe care au sesizat-o. Dar știți, nu numai broaștele au această abilitate. Marele tsunami care a lovit Asia în decembrie 2004 a fost anticipat de specii diferite. S-au raportat elefanți din Sri Lanka și Sumatra care se mutau pe terenuri mai înalte cu mult înainte ca valurile să lovească și

bivoli care făceau ceva similar. Proprietarii de câini au descoperit că aceștia nu voiau să se apropie de plajă pentru a-și face obișnuita plimbare de dimineață.

— Un sistem de alertă a tsunami-urilor ar putea fi creat folosind animale, propuse Ludo.

— Eu însumi am sugerat asta, zise biologul.

— Dacă abilitatea de a anticipa cutremurele nu este legată de seismologie sau câmpuri electrice? întrebă Bronnie. Dacă animalele au un fel de conștiință?

— Adică o chestie de supraviețuire? interveni în discuție Ludo.

Biologul se întoarse către amândoi.

— S-ar putea să aveți dreptate, zise el. S-a dovedit că animalele au abilitatea de a percepe lucrurile în feluri pe care alți oameni le descriu ca paranormale. Precum fenomenul câinilor care știu că stăpânii lor se întorc acasă.

— Ați scris o carte despre asta, observă Sam.

— Într-adevăr. Nu există îndoială că anumite animale pot simți intuitiv asemenea lucruri precum sosirea stăpânilor lor acasă. Există un scurtmetraj în care câinii se ridică și se așază lângă ușa de la intrare sau o fereastră exact în momentul în care stăpânii lor pleacă de la birou, indiferent când se petrece asta. În anumite cazuri, câinii au devenit agitați la sosirea iminentă a cuiva care a fost plecat de acasă zile sau săptămâni. Era un negustor marin care nu îi spunea niciodată soției când se întorcea acasă în cazul în care întârzia, dar ea știa întotdeauna, pentru că o înștiința câinele.

— Întotdeauna am crezut că un câine este special din acest punct de vedere, declară unul din membrii clubului de lectură.

Întinsă pe raft, m-am zbârlit. Apoi mi-am amintit de vis și nu m-am mai zbârlit atât de tare.

— Sunt și relatări despre pisici care fac același lucru, zise

savantul. Există o povestire minunată despre un cuplu care a plecat într-o călătorie cu vaporul timp de mai multe luni, lăsându-l pe vecin să le hrănească pisica. Nici măcar ei nu știau exact când se vor întoarce. Dar atunci când au revenit, au găsit în frigider o franzelă proaspătă și un litru de lapte. Vecinii lor îi așteptau pentru că, pentru prima oară de când plecaseră, pisica lor fugise în locul de parcare de dinaintea casei lor și își petrecuse toată ziua uitându-se la drum.

Lumea din jurul mesei zâmbi.

— Ați putea argumenta că este un element important de supraviețuire să știi de unde îți vine următoarea masă, zise savantul, privind către Ludo. Și la fel, există o sumedenie de informații care arată că multe animale, mai ales cele care sunt pândite de prădători, pot simți atunci când sunt privite, ceea ce este extrem de important pentru supraviețuirea lor.

— Ați scris o carte și despre asta, declară Sam.

Autorul râse.

— Sunt și alte elemente ale simțirii animaliere care merg chiar mai departe. Precum munca dr. Irene Pepperberg cu un papagal african gri numit Alex, descrisă într-o carte care nu a fost scrisă de mine – zâmbi el către Sam –, dar care i-a inspirat pe alți cercetători. Este de la sine înțeles că papagalii au capacitatea nu numai de a învăța cuvinte, ci și de a le folosi cu sens. Ei știu diferența dintre roșu și verde, pătrat și cerc ș.a.m.d. Pot și înțelege și comunica diferența dintre prezent și absent. O altă cercetătoare care avea un papagal african gri a descoperit că pasărea părea să-i ghicească gândurile. Odată ce ea ridica receptorul ca să-i telefoneze prietenului ei Rob, papagalul spunea spontan: „Bună, Rob.” Altă dată, ea a privit o imagine cu o mașină mov, iar pasărea, care se afla la etaj în acel moment, a strigat: „Uită-te la acest mov drăguț.” Cel mai interesant a fost atunci când stăpâna a avut un vis în care folosea o combină

muzicală. Papagalul, care dormea lângă ea, a strigat tare: „Trebuie să apeși pe buton”, pe când ea se pregătea să facă asta în vis. A trezit-o!

— Cititor de gânduri? întrebă Bronnie.

— Papagalul a fost riguros testat. Eu simplific prea mult, dar în principiu răspunsurile păsării erau înregistrate pe când încerca să identifice imaginile pe care stăpâna le privea într-o altă cameră. Imaginile înfățișau lucruri precum o sticlă, o floare, o carte, chiar un nud. Apropo, pasărea a ghicit corect nudul. Din șaptezeci și una de încercări, el a recunoscut în medie douăzeci și trei, ceea ce înseamnă mai mult decât noroc. Din toate acestea putem deduce – zise biologul – că ființele nonumane nu numai că au multe elemente de conștiință în comun cu noi, ci au și diferite abilități perceptive care în anumite cazuri pot fi mai subtile decât ale noastre.

— Mai sofisticate, sugeră cineva.

— Este o judecată de valoare, zise biologul cu un zâmbet. Dar unii ar fi de acord. Nu trebuie să uităm, totuși, că nu știm încă multe despre conștiința umană.

Cât timp vorbise biologul, Lobsang ascultase cu atenție, fiind o prezență senină în roba sa roșie. În cele din urmă întrebă:

— Conștiința umană v-a adus la McLeod Ganj?

Savantul dădu din cap.

— Budismul trebuie să învețe lumea despre natura minții: ce este, ce nu este și cum teoriile creează bariere în înțelegerea noastră asupra conștiinței care de fapt nu există.

— Mintea depășește lumea gândurilor, zise Lobsang.

Biologul se uită în ochii lui, cu o privire de profundă recunoaștere.

— Adevărat. Și acel adevăr simplu, dar profund este ceva ce noi oamenii considerăm că este greu de priceput.

***

În acea seară am mers la cursul de yoga cu Serena. În ultimele două săptămâni devenisem o prezență obișnuită. Decât să stau singură într-un apartament pustiu, preferam să mă cocoț pe băncuța de lemn din sala de yoga, să-l ascult pe Ludo și să-i privesc pe discipolii săi practicând secvența de asane cu care m-am familiarizat și eu mai mult. Îmi plăceau mai ales discuțiile de după oră, pe balcon, și compania caldă pe care o simțeam stând pe covoraș pe când Serena și ceilalți își sorbeau ceaiul verde, în timp ce munții aveau propriul ritual nocturn, vârfurile lor înghețate trecând treptat de la alb spre auriu lucios și apoi cireșiu pe când soarele își performa propriul salut.

***

Ora din seara aceea se desfășura ca de obicei, discipolii exersând asane, înainte de a se așeza pe saltele în poziție răsucită. În pantaloni largi și tricou, Ludo se plimba desculț prin cameră, uitându-se foarte atent la postura fiecărui discipol și făcând ici și colo câte o ajustare sau o sugestie.

Pe când Ludo stătea cu spatele la balcon și exersa împreună cu ceilalți *Marichyasana III*, postura înțeleptului, am surprins o mișcare bruscă. În spatele lui, pe balustrada balconului, apăru un șobolan uriaș, aparent de nicăieri, și se opri pe eșarfa Serenei, pe care de obicei o înfășura peste balustradă înainte de a intra în sală.

Nu voi pretinde că poziția precisă a șobolanului m-a făcut să reacționez așa cum am făcut-o, cu toate că știam cât însemna eșarfa pentru Serena. Deși decolorată și purtată, eșarfa galbenă cu înfloritura de hibiscus brodată avea o valoare sentimentală, fiind singurul cadou de la tatăl ei pe care încă îl avea. O auzisem povestind cum îi dăruise tatăl ei această eșarfă într-o

seară, pe balconul lor de acasă, pe când avea doisprezece ani.

Vederea nedorită a rozătorului provocă un sunet de care nu mă credeam capabilă. Tare și grav, era o avertizare a unei presimțiri atât de rele, că am putut vedea fiorul din privirea lui Ludo pe când mă privea, înainte de a se întoarce să se uite afară. În acel moment șobolanul fugi. Ludo se duse pe balcon, oprindu-se doar pentru o clipă, înainte de a se întoarce ușor în cameră.

— Vă rog, ridicați-vă ușor, luați-vă încălțările și părăsiți clădirea. E un incendiu alături!

Uitându-se la bărbatul indian tânăr și înalt din rândul al doilea, Ludo întrebă:

— Sid, poți să folosești extinctorul din balcon?

Sid dădu din cap afirmativ.

— Voi lua altul din bucătărie și voi veni din spate.

Toată lumea se grăbi să se încalțe și să iasă pe ușă. Serena mă înșfăcă și pe mine. În câteva clipe eram îngrămădiți într-un grup vizavi de casa lui Ludo, uimiți de ce se întâmpla alături.

De pe o fereastră din partea frontală a casei ieșeau flăcări. Se ridica fum negru, dimpreună cu miros de gaz. Flăcările erau deja o vâlvătaie. Spațiul dintre ele și streașina casei lui Ludo era foarte mic.

Ținându-mă strâns cu o mână, Serena formă cu cealaltă numărul de la Pompierii din Dharamsala. Mai mulți cursanți se năpustiră spre casa de alături pentru a vedea ce se poate face. Alții dispărură în căutare de furtunuri și găleți cu apă.

Din colțul balconului, Sid împroșca streașina lui Ludo cu extinctorul, îndreptându-l apoi asupra flăcărilor care veneau de pe fereastra bucătăriei de la casa vecină.

Ludo ieși în grabă pe ușa de la intrare a casei sale cu un al doilea extinctor, tocmai când o minge de foc exploda prin acoperișul bucătăriei vecine. Ludo își îndreptă pulverizatorul

spre acoperiș, dezlănțuind un jet energic de spumă care făcu flăcările să se retragă complet, doar pentru a izbucni câteva clipe mai târziu puțin mai departe.

Apărură Sukie și Merrilee, cu capătul unui furtun de grădină de la o casă de pe stradă.

— Nu duceți ăla aproape de bucătărie! strigă Ludo peste umăr. Probabil că este un incendiu de gaz. Folosiți furtunul să stingeți focul de pe zidurile casei!

Femeia și cei trei copii care locuiau alături erau strânși unul într-altul, neajutorați, pe trotuar. Cu permisiunea lor, Ludo se îndreptă spre casa acestora, căutând sursa incendiului. Ferestrele scânteiau în culoarea portocaliu-fumuriu. După două jeturi din extinctor, portocaliul deveni negru.

Afară pe balcon, Sid, amețit de fum, se lupta cu focul de pe streașină. Flăcările ardeau periculos de aproape de acoperișul lui Ludo; nici nu le stingea bine, că ele prindeau din nou viață. Cu cât se lupta mai mult, cu atât mai neputincios era jetul extinctorului. Apoi dispăru complet. Flăcările se ridicară, întinzându-se spre streșinile vecinilor, apoi se aruncară ușor asupra casei lui Ludo.

Se auziră strigăte de panică de la cei adunați afară. Serenei i se spusese că un vehicul de pompieri avea să ajungă acolo în douăzeci de minute. Însă până atunci casa lui Ludo și sala de yoga aveau să fie complet înghițite de flăcări. Sid dispăru de la balcon și apoi ieși pe ușa de la intrare.

— Avem nevoie de mai multe extinctoare! strigă el, privind în josul străzii.

— Ceilalți îi întreabă pe vecini, strigă Serena. Doi au plecat la magazinul de hardware.

O explozie asurzitoare din casa vecinilor fu urmată câteva clipe mai târziu de o minge de foc mugind pe fereastra bucătăriei care ateriză pe lateralul casei lui Ludo. Și eforturile

lui Ludo păreau să slăbească. Ieși pe ușa de la intrare, unduindu-și în aer extinctorul.

— Gol! strigă el, traversând repede strada.

Pentru o clipă, Ludo și Sid se holbară la foc, care atinsese streșinile și acoperișul vecinilor și ajunsese pe balconul lui Ludo. Cursanții care împroșcau apă pe zidurile ambelor proprietăți se străduiau în van. În scurt timp tot acoperișul casei vecinilor fu cuprins de flăcări și același lucru se petrecu și cu cel al lui Ludo.

Se formase o îmbulzeală de privitori, vecini și trecători care erau stupefiați, neliniștiți și hipnotizați de conflagrație. Părea să fi durat o veșnicie, deși trecuseră probabil câteva minute, până ca un vechi Mercedes alb să apară, îndreptându-se furtunos spre noi și apoi frânând brusc în fața casei cuprinse de flăcări. Înainte ca mașina să se oprească, pe ambele portiere din spate săriră bărbați în uniforme albe imaculate și cu șepci maro. Țineau în mâini extinctoare care erau cu mult mai mari decât cele folosite de Ludo și Sid.

Portiera de la șofer se deschise și apăru o figură familiară în haină închisă la culoare și șapcă gri. Nu era nimeni altul decât însuși Maharajahul. Sid și Ludo se grăbiră spre portbagajul pe care acesta îl deschise și scoaseră afară alte două extinctoare mari. Învârtind noul rezervor, Ludo îi conduse pe oamenii Maharajahului în casa vecină, în timp ce Sid și Maharajahul intrară în cea a lui Ludo. Doi cursanți apucară extinctoarele rămase și îi urmară în interior.

În mai puțin de un minut, din incendiu rămaseră doar puhoaie de lichid spumos negru curgând pe lateralele ambelor case și în stradă, miros înțepător de fum și aburi chimici. În depărtare puteam auzi o sirenă pe măsură ce se apropia mașina de pompieri.

***

După ce plecară Maharajahul și cei doi însoțitori ai săi, departamentul de pompieri evaluă pagubele. Mai mulți piloni de rezistență arseseră serios, așa că, până aveau să fie înlocuiți, balconul era nesigur. Mobila alunecase într-o parte, acolo unde podeaua părea să cedeze din clipă în clipă. Uitându-se împrejurul clădirii care fusese timp de mai multe decenii și casa, și sala sa de yoga, Ludo părea ușurat că nu fusese complet distrusă. În ciuda pagubelor, spuse că lucrurile puteau sta mult, mult mai rău.

— Dacă nu ar fi fost Maharajahul – spuse Serena, aranjându-și eșarfa în jurul umerilor –, cine știe cum s-ar fi sfârșit lucrurile?

Se auziră murmure de aprobare. Ludo și Sid schimbară o privire plină de înțeles.

Cursanții se strecurară din nou în clădire, adunându-se ca de obicei, numai că de data asta în interior. Serena comandă mâncare la pachet de la Himalaya Book Café și două cutii mari de pizza trecură din mână-n mână, dimpreună cu o carafă de vin, liniștitoare de nervi.

— Ceea ce încerc să îmi dau seama, cugetă Sukie, este cum de a aflat Maharajahul de incendiu.

— Poate că i-a dat cineva vreun telefon, sugeră Ewing.

— Se spune că este un sprijin al comunității, adăugă altcineva.

— Și eu am auzit asta, încuviință Serena. Și pare că se plimbă adesea seara pe această stradă. Poate că a văzut chiar el incendiul.

— Indiferent de motiv, nu știu cum i-aș putea mulțumi că mi-a salvat casa, spuse Ludo.

— Nu a vrut să rămână la un pahar de vin? întrebă Merrilee cu vocea ei de fumătoare, umplându-și din nou paharul.

— Probabil că nu bea, spuse Sid. Și este foarte discret. Nu-i

place agitația.

— Voi aranja o întâlnire cu el pentru a-i mulțumi, propuse Ludo.

— E mult mai bine, încuviință Sid. Dar cred că uiți care este adevărata *eroină* a serii, fără de care incendiul ar fi făcut mult mai multe pagube înainte să-și dea seama cineva ce se petrece.

Se făcu o pauză înainte ca toți să se întoarcă spre mine.

— Swami!

— Ai dreptate, spuse Ludo, ridicându-se din scaun și îndreptându-se spre mine, care mă așezasem lângă Serena.

Părea să se prosterneze, îngenunchind pe salteaua din fața mea.

— Nu cred că voi uita vreodată sunetul pe care l-ai făcut, zise el, mângâindu-mă recunoscător.

— Te trec toți fiorii, remarcă Merrilee cutremurată.

— Mi s-a făcut pielea de găină, spuse Sukie.

— Ne întrebăm cum de știu, cugetă Carlos, aranjându-și bandana originală.

— O, cred că pisicile știu mai mult decât credem, spuse Ludo. Mult mai mult decât recunoaștem.

O clipă mai târziu Serena spuse:

— După cum discutam mai devreme la cafenea.

Ludo, Sid și mulți alții au dat din cap a încuviințare. Pentru cei care nu fuseseră prezenți la masa de prânz, Serena repetă ceea ce spusese eminentul biolog despre conștiința animalelor.

— Ne-a spus că animalele au abilitatea de a simți anumite lucruri care sunt imperceptibile oamenilor.

Aparent, simțim în feluri pe care cei mai mulți oameni nu le iau în considerație nicio clipă.

— Am auzit odată de un porc de companie – spuse Ewing –, care i-a trezit pe stăpânii săi trăgând într-o noapte pătura de pe ei. Casa luase foc și ei încă dormeau. Au considerat că porcul le-

a salvat viața.

— Tot așa cum Swami a salvat sala și casa mea, spuse Ludo.

— Credeți că a simțit mirosul focului? întrebă un yoghin pe nume Jordan.

— Miros?

— Sau poate că a văzut focul, sugeră cineva.

— Al șaselea simț, zise Carlos, oferind o explicație mult mai măgulitoare.

Mi-am amintit de șobolanul uriaș care apăruse de nicăieri și de șocul meu la vederea lui, urmat de un urlet involuntar.

— Cu siguranță a știut cum să ne avertizeze! spuse Merrilee.

Ludo se uită la mine cu o expresie de profundă mulțumire.

— De aceea Swami va fi mereu un oaspete de onoare la sala noastră.

***

Abia mai târziu, pe când toți plecau și se încălțau în hol, Merrilee observă eșarfa Serenei.

— Ai avut noroc, spuse ea, prinzând un capăt al ei între degetul mare și arătător. De obicei lași asta...

— ... pe balcon, încheie Serena fraza. Ar fi dispărut în flăcări.

— Dar nu și în seara asta?

— E un lucru ciudat, spuse Serena. Aș fi putut să jur că am lăsat-o afară. Dar se pare că era aici, lângă geanta mea.

— Doar nu crezi că...? începu Merrilee să spună.

— Uitați-vă la ea! interveni Sid, mângâindu-mi fața cu degetele lui moi, pe când Serena continua să mă privească. O ființă cu totul specială.

Oare ce mă făcea să mă simt atât de apropiată de acel bărbat indian înalt, cu ochi strălucitori?

— Cea care – continuă el – știe multe, dar spune puține.

Mi-am ridicat privirea spre Sid și mi-am reamintit de șobolanul așezat pe eșarfă. Dacă știam multe, dar spuneam puține, ce s-ar putea spune atunci despre el?

***

Mai târziu în acea seară m-am încolăcit pe pătura din blană de iac pe care Sfinția Sa o ținea pe patul său exclusiv pentru mine. Plutind în acea stare lină, somnoroasă, între veghe și somn, îmi reapărură în minte imagini din visul din noaptea precedentă și din incendiul din acea seară și m-am gândit la ce spusese biologul despre simțurile animalelor. Mi-a trecut prin minte că unul din cele mai evidente, dar ignorate aspecte ale fericirii este că noi toate *sem chen*-urile – oameni, feline, chiar și șobolani – aveam aceeași dorință de a o atinge. Dacă în fiecare dintre noi a fost un alt tip de *sem chen* într-o viață anterioară, atunci fericirea tuturor ființelor vii, indiferent de specie, este singurul nostru țel nobil.

CAPITOLUL OPT

Drumul pe care am pornit în explorarea artei de a toarce a luat întorsături mult mai interesante decât mi-aș fi putut imagina vreodată. Dar, în ciuda înțelepciunii pe care o căpătasem în ultimele săptămâni, încă mai era, dragă cititorule, o întrebare fundamentală despre fericire care nu îmi dădea pace: de ce îmi puteam vedea liniștită și mulțumită de treburi, dacă, fără niciun motiv anume, aveam să fiu cuprinsă de o senzație de nemulțumire? O productivă dimineață de meditație, de igienă personală și recital de violoncel – așa cum ne place nouă pisicilor să spunem atunci când ne spălăm – putea deveni în mod inexplicabil deprimantă și cenușie. O după-amiază petrecută la Himalaya Book Café, cu o minunată promisiune a unui păstrăv de mare, se putea încheia lent și nesatisfăcător. Nimic concret nu ar fi putut cauza acest lucru. Dacă aș fi fost dată jos de pe pervaz, dacă vreun copil m-ar fi tras de coadă ori dacă aș fi fost întreruptă din somn pentru o ședință foto – iată care este prețul celebrității! –, atunci ar fi fost de înțeles.

Dar nimic din toate acestea nu se întâmplase. Prin urmare, nu este de înțeles.

Înțelepciunea pe care o căpătasem stând pe genunchii lui Dalai Lama m-a ajutat să fiu mult mai conștientă de ceea ce se petrecea în mintea mea și mult mai puțin afectată de aceste invizibile momente de instabilitate emoțională. Chiar și așa, nu puteam nega faptul că sentimentele calde și pozitive făceau loc unor stări mai mohorâte. Și iată că într-o dimineață, fără vreun

efort din partea mea, adevărul ieși la iveală în toată claritatea sa perfectă.

Totul începu atunci când Tenzin veni la mine, întinsă pe dulapul de acte, și îmi spuse:

— Poate că ai vrea să știi, PSS, că persoana pe care o preferi cel mai mult pe lumea asta o să vină acum, de dimineață.

Dalai Lama? După calculele mele, mai aveam de dormit de nouă ori, fără să pun la calcul picotelile.

— Sfinția Sa se va întoarce peste două săptămâni, continuă Tenzin. Din momentul în care revine, are un program *foarte* ocupat. Mulți invitați. Motiv pentru care bucătarul nostru șef vine pentru a se ocupa de meniuri. Vrea ca totul să fie pregătit în linii mari până la sosirea lui.

Venea doamna Trinci! Regina bucătăriei de la Jokhang și generoasa mea binefăcătoare!

Pe când Tenzin îmi mângâia obrazul, i-am prins în dinți degetul arătător, ținându-i-l astfel pentru câteva momente, înainte de a linge urmele de fenol. Tenzin râse.

— O, Leu de Zăpadă, ești așa de haioasă. Dar doamna Trinci nu gătește nimic azi, așa că nu te aștepta la vreun preparat bun când te duci în bucătărie.

I-am susținut expresia feței cu cea mai imperativă privire albastră. Pentru un diplomat cu experiență, Tenzin putea fi extrem de nepriceput. Chiar credea că doamna Trinci putea să reziste farmecului meu, mai ales după o absență îndelungată? Nu era nevoie decât de o privire albastră și blândă din partea mea. Poate de o coadă în jurul piciorului ei. În cel mai rău caz, de un mieunat implorator, iar bucătarul pentru VIP-uri de la Jokhang mă va trata cu ceva bun mai repede decât ai putea spune „bucățele de ficat de pui”.

Dintr-o săritură, am ajuns pe scări și am coborât treptele.

Am ajuns în bucătărie, unde am găsit-o pe doamna Trinci în

obișnuitul ei șorț de bucătărie, ținând în mână un clipboard și un stilou și enumerând cu voce tare o listă de produse, în timp ce Lobsang și Serena îi răspundeau din camera frigorifică și din cămară.

— Treizeci și cinci de borcane de iaurt grecesc?

— Da, răspunse Lobsang.

— Când expiră?

— La sfârșitul lunii.

— Toate?

Urmă un moment de tăcere.

— Da.

— Prune uscate fără sâmburi? Ar trebui să fie patru cutii mari.

— Numai trei, răspunse Serena.

— Oh, *porca miseria*! – fir-ar să fie! Acum îmi aduc aminte. Una dintre cutii a ruginit și a trebuit să o aruncăm.

Sesizând cu colțul ochiului mișcare, se întoarse și mă văzu venind spre ea.

— *Dolce mio!*

Tonul i se schimbă pe dată, arătând adorație la adresa mea atât de expansivă, încât chiar și mie mi-a fost greu să cred că eu eram cauza.

— Ce face mica mea *superbă*?

Mă luă de jos, mă acoperi cu sărutări și mă puse pe un bufet.

— Mi-a fost atât de dor de tine! Ție ți-a fost dor de mine?

Pe când își plimba degetele cu inele prin blana mea deasă, am tors apreciativ. Acesta era un minunat preludiu pe care îl știam, preludiul unei experiențe încă și mai minunate.

— Am terminat aici? întrebă Lobsang din camera frigorifică.

— Pentru moment, îi răspunse distrată doamna Trinci.

Pauză de ceai!

Tăbărând asupra genții ei foarte mari, scoase un castron din plastic sigilat și îi desfăcu capacul.

— Am păstrat pentru tine un strop de gulaș de-aseară, îmi spuse ea. L-am încălzit înainte să vin. Sper că este pe placul tău.

Gulașul unguresc al doamnei Trinci era minunat, delicios de suculent și sublim de gustos.

— Oh, *tesorino*, mica mea comoară! exclamă ea, studiindu-mă de-aproape printre genele ei cu mascara, în timp ce m-am aplecat să devorez gulașul, scoțând zgomote de plăcere. Ești cu adevărat – spuse ea pe nerăsuflate – Cea Mai Minunată Ființă Care A Trăit Vreodată.

***

Ceva mai târziu, doamna Trinci, Serena și Lobsang se așezară pe scaunele de la masa de bucătărie, sorbind din ceai și mâncând din feliile de cocos pe care doamna Trinci le adusese cu ea.

— Mulțumesc, doamnă Trinci, spuse Lobsang, ținând în mână bucata pe care o mânca și zâmbind larg. Foarte drăguț că v-ați adus aminte.

Felia ei de cocos era preferata lui încă de când era copil.

Râseră cu toții.

— Exact ca pe vremuri, spuse Serena.

— A, da.

Doamna Trinci oftă cu încântare.

— Când a fost ultima oară când am lucrat toți trei împreună – acum doisprezece ani?

După o pauză, Lobsang spuse:

— Mai degrabă paisprezece.

— Cine ar fi crezut că cele două ajutoare ale mele vor ajunge așa de bine, eh? Interpretul lui Dalai Lama. Un bucătar

șef din Europa. Totul se schimbă.

— Impermanența, fu Lobsang de acord.

— Ei bine, nu s-a schimbat chiar *totul*, spuse Serena. Cu toții am mai îmbătrânit puțin; am mai văzut lumea. Dar am rămas aceiași. Și, mai ales, felul în care vedem lucrurile importante a rămas neschimbat.

Se uită la Lobsang.

— Asta nu s-a schimbat.

Pentru câteva clipe, Lobsang privi în gol contemplativ, înainte de a răspunde:

— Așa este. Tot mai cred că felia de cocos a mamei tale este cea mai bună.

Pe când râdeau, îi făcu cu ochiul Serenei.

— De pildă.

— De pildă, repetă ea.

— Cred că de aceea este atât de greu – chipul lui deveni deodată serios – să îți schimbi direcția odată ce ți-ai stabilit un anumit drum.

Sentimentul de liniște pe care Lobsang ți-l dădea de obicei fu înlocuit de nesiguranță. Doamna Trinci o privi pe Serena cu subînțeles. În mod evident, cele două discutaseră despre lucrul la care se referea Lobsang. Neputând îndura schimbarea de stare, doamna Trinci se ridică de pe scaun, se duse la el și, cu un zăngănit de brățări, își puse brațele în jurul lui.

— Desigur, este o perioadă grea pentru tine, dragul meu Lobsang, spuse ea. Dar vreau să știi că, indiferent de hotărârea pe care o vei lua, te voi susține întru totul!

***

Ceva mai târziu, se auzi un ciocănit politicos la ușă, apoi Lama Tsering păși înăuntru. Înalt, slab, cu un chip ascetic, Lama Tsering era călugărul însărcinat cu disciplina la

mănăstirea Namgyal – supraveghea comportamentul călugărilor în timpul diverselor servicii la temple sau al altor activități.

Imediat ce intră Lama Tsering, Lobsang și sări de pe scaun, își puse cana pe masă și își duse mâinile împreunate la inimă. Lama Tsering făcu o plecăciune adâncă.

— Bună dimineața.

— Bună dimineața, Lama.

Doamna Trinci părea emoționată în prezența lui.

— Tenzin mi-a spus că te găsesc azi aici, spuse el, întâlnindu-i ochii cu o expresie sinceră. Am venit să îți cer un sfat.

— *Mie*? întrebă pe o voce pițigăiată doamna Trinci, zâmbind nervos.

— Un sfat legat de nutriție, continuă el.

— *Mama mia!* Și eu care am crezut că am greșit cu ceva!

Lama Tsering își înclină capul și, cu un zâmbet în colțul gurii, spuse:

— De ce crezi asta?

Doamna Trinci își scutură capul, înainte de a-i da o felie de cocos.

— Luați o bucată, spuse ea. O ceașcă de ceai?

Lama Tsering analiză tava cu interes.

— Arată foarte bine, observă el. Dar trebuie să știu ceva mai întâi.

Scoțându-și un caiețel dintr-un buzunar al robei, îl deschise la o pagină pe care avea ceva notat.

— Are – își consultă scrisul – un indice glicemic scăzut? Un IG scăzut?

— Destul de scăzut, îl asigură ea.

— Mamă! o certă Serena, în timp ce Lama Tsering se servi singur cu o felie.

Doamna Trinci dădu din umeri.

— Totul este relativ.

Lama Tsering luă o înghițitură apreciativă înainte de a spune:

— Poate moderat?

— Spre foarte ridicat, sugeră Serena, înainte ca toți, chiar și Lama Tsering, să izbucnească în râs.

— De unde interesul pentru IG? îl întrebă doamna Trinci după o clipă.

— În calitate de profesor, răspunse el, este de datoria mea să mă asigur că toți călugării practică așa cum se cuvine, exersează stăpânirea de sine, dar, mai ales, sunt mulțumiți.

Își atinse inima.

— Dar am descoperit de-abia de curând ce rol important are în asta nutriția.

— O dietă echilibrată, sugeră Serena.

— În special glucoza, spuse Lama Tsering cu atâta autoritate, încă era evident că studiase problema, așa cum era evident pentru el că nu ne gândiserăm la acest lucru nici măcar o clipă. Călugării noștri au nevoie de două lucruri pentru a fi împliniți și cu reușite: inteligență și stăpânire de sine. Dintre acestea două, nu există vreo metodă pentru a crește nivelul inteligenței. Dar stăpânirea de sine – voința – este cu totul altceva. Chiar și în Occident oamenii de știință încep să descopere importanța inteligenței emoționale.

Lobsang dădu din cap afirmativ. Era foarte familiarizat cu lucrările lui Daniel Goleman, care petrecuse mult timp cu Sfinția Sa și ale cărui cărți despre inteligența emoțională erau cunoscute în toată lumea.

— Experimentul bezelei realizat la Stanford, spuse Lobsang.

— O foarte eficientă variabilă a succesului, confirmă Lama Tsering.

Apoi, văzând uimirea de pe chipurile doamnei Trinci și Serenei, continuă:

— În anii ’60 s-a făcut un experiment cu niște copilași care au fost conduși, fiecare în parte, într-o cameră, iar cercetătorii au făcut o înțelegere cu ei. Copiii au primit câte o bezea și li s-a spus că o puteau mânca imediat dacă voiau, dar dacă mai așteptau până când se întorceau cercetătorii, aveau să mai primească încă una. Cercetătorii au părăsit camera pentru cincisprezece minute. Unii dintre copii și-au mâncat bezeaua imediat. Alții au reușit să se abțină și au sfârșit prin a primi două bezele. Acei copii care au avut stăpânire de sine când au fost mici au ajuns să obțină note mai mari, au avut mai puține probleme cu băutura sau drogurile și au ajuns să câștige mai mulți bani. Oamenii de știință au dovedit că stăpânirea de sine este un indicator mai bun al succesului chiar decât inteligența.

— O, Doamne, murmură doamna Trinci. Eu aș fi mâncat imediat!

Lama Tsering ignoră comentariul.

— Același lucru s-a observat de-a lungul timpului și la călugări. Nu cel mai inteligent reușește întotdeauna să obțină realizări, ci cel care vrea să aibă stăpânire de sine.

— Dar ce legătură are glucoza cu asta? întrebă Serena.

— Am aflat de curând că unul dintre factorii principali care afectează voința este nivelul de glucoză din corp, spuse Lama Tsering. Nivelele scăzute de glucoză duc la o mai puțină autoreglare, mai puțină abilitate de a controla gândurile, emoțiile, impulsurile și comportamentul. Dacă trece mult timp de când au mâncat, cei mai mulți dintre oameni se simt stresați și nu pot gândi la fel de limpede.

— Da, am auzit ceva despre asta, le spuse Lobsang, aducându-și aminte de ceva anume. Un studiu făcut ca să se vadă dacă deținuții pot fi sau nu eliberați pentru bună purtare.

Doamna Trinci și Serena îl priviră cu interes.

— În cele din urmă, le spuse Lobsang, nu a avut nimic de-a face cu infracțiunea comisă, ori cu comportamentul din închisoare, ori cu rasa lor, ori cu altă variabilă la care v-ați putea gândi. Ci a avut de-a face cu ora la care aceștia se prezentau în fața judecătorului și a juraților și cu cât de obosiți sau cât de înfometați erau aceștia. Cu cât se prezentau mai repede după ora micului dejun sau a prânzului, cu atât era mai posibil să fie eliberați. Dar odată cu trecerea timpului din momentul micului dejun sau al prânzului, jurații deveneau din ce în ce mai obosiți și mai flămânzi, și mai puțin dispuși să acorde eliberarea.

— Acesta este un exemplu foarte bun, spuse Lama Tsering. Și cred că am trecut cu toții prin asta. Când suntem obosiți și ne este foame, totul ni se pare mai greu.

— Exact din acest motiv ne bucurăm de această felie de cocos, interveni doamna Trinci. Și tot din acest motiv mă asigur întotdeauna ca micuța Sfinției Sale să nu sufere de…

Se opri, căutând cuvântul potrivit.

— Oboseală cauzată de decizii? sugeră Lobsang.

Atât timp cât aveam burtica plină de gulaș, puteau glumi pe seama mea după pofta inimii, m-am gândit eu, lingând urmele de sos din castron.

— Deci, doamnă Trinci, spuse Lama Tsering, fluturând niște hârtii în mâna dreaptă. Am aici meniul oficial de la bucătăria mănăstirii. Mă întreb dacă m-ai putea sfătui cum să îl îmbunătățesc.

— Ca să scădem IG-ul? întrebă ea.

— Exact.

— Veți avea nevoie să puneți accent pe alimentele cu acțiune lentă, spuse ea, întinzând mâna după foi. Semințe, legume, fructe crude, brânzeturi, uleiuri și alte grăsimi bune.

Alimente care să echilibreze nivelul de zahăr din sânge.

Uitându-se pe listă, începu să dea din cap.

— Orez alb? Pâine albă? În fiecare zi? Oh, este prea mult.

Lama Tsering o privi aprobator, examinând lista cu atenție.

— Va fi interesant, spuse el, să văd ce diferență vor face câteva mici schimbări în bucătărie.

***

Noi produse în meniu se discutau și la Himalaya Book Café. Se ivise o nouă oportunitate interesantă de când avusese loc ospățul indian de inaugurare pe care îl organizase Serena.

Pe măsură ce se apropia data celui de-al doilea ospăț, se tot făceau rezervări de către localnicii care fuseseră prezenți și prima dată, de către prieteni care auziseră de recenziile foarte bune, dar și de către manageri de hoteluri ai căror oaspeți puteau avea parte de o seară de neuitat. Fără să fie nevoie de mai mult decât un afiș în fereastră, cu o săptămână înaintea celui de-al doilea ospăț indian, cafeneaua era plină.

Mai mult decât atât, unii dintre cei care veniseră la prima petrecere au rugat-o pe Serena să le dea rețeta preparatului lor preferat. Pentru unii, acesta era *pakora*. Pentru alții, curry Malabar cu pește. Întotdeauna generoasă, Serena le-a dat cu mare drag rețetele pe care ea și frații Dragpa le perfecționaseră în timp și cu mult efort.

Dar degeaba.

Prima care s-a plâns a fost chiar Helen Cartwright, prietena din școală a Serenei. Ea și Serena beau cappuccino într-una din dimineți, cam la o săptămână după ce Serena îi dăduse rețeta de pui cu mango. De pe standul cu reviste, am auzit-o pe Helen spunând că intenționase să pregătească o masă deosebită pentru familie, numai că sfârșise prin a-i ieși o imitație nereușită a triumfului gastronomic al Serenei.

Oare urmase instrucțiunile întocmai? Serena, care era surprinsă să audă asta, voia să știe mai multe. Puiul fusese lăsat la marinat? Pentru cât timp? După câteva întrebări, Serena reuși să depisteze adevăratul motiv al dezamăgirii lui Helen.

Acea conversație a fost urmată câteva zile mai târziu de o alta similară. Merrilee de la cursul de yoga încercase să gătească *rogan josh*, fără însă să aibă succes. De această dată, Serena atinse miezul problemei. Merrilee pusese toate condimentele menționate în rețetă? Ei bine, aproape pe toate, îi spusese Merrilee. Și unde nu avusese ingredientul respectiv – erau atât de multe! – Merrilee înlocuise cu altceva. Cât de proaspete erau condimentele? întrebase Serena. Merrilee recunoscu că avea ingrediente care erau vechi și de zece ani. Poate chiar mai vechi.

După ce Serena îi atrase atenția asupra motivului evident al eșecului ei culinar, Merrilee păru stânjenită pentru un moment, apoi propuse – pe jumătate glumind, pe jumătate în serios – ca Serena să îi dea nu numai rețeta, ci și combinația corectă de condimente proaspete pentru a-i garanta succesul în bucătărie.

O persoană mai puțin generoasă ar fi respins această cerere imediat. Dar gândindu-se la dezamăgirea prietenilor ei, precum și la lipsa posibilității lor de a avea la îndemână condimentele proaspete pe care ea le ținea în cămară, Serena se hotărî să accepte. La cererea ei, frații Dragpa pregătiră pachețele cu amestecuri de condimente pentru puiul cu mango și *rogan josh*. Serena le dădu lui Helen și lui Merrilee câte un pachețel. Nu a fost nevoie să aștepte prea mult un răspuns din partea lor.

În câteva zile s-au întors fericite datorită meselor delicioase și laudelor măgulitoare din partea familiilor și prietenilor. Helen trase concluzia:

— De fapt, nu am *făcut* nimic. Oricine poate pune niște chestii pe pui și apoi îl poate prăji o jumătate de oră mai târziu.

Condimentele sunt cele care dau gustul preparatului.

Merrilee fu cea care veni cu o sugestie comercială.

— De ce nu oferi amestecul de condimente spre vânzare? propuse ea. Aș fi primul tău client.

Serena ținu cont de sugestie, combinând pachețelul de condimente cu orez și semințe, astfel încât singurele lucruri rămase de cumpărat erau legumele proaspete sau carnea. Folosindu-se de calculator, Sam scrise și printă rețeta pe hârtie aurie, sub logoul cafenelei.

Pachețelele de condimente începură curând să se vândă ca pâinea caldă în cercul de prieteni ai Serenei, precum și clienților fideli ai cafenelei și cursanților yoga. Odată ce se duse vorba, cutia micuță de pe bufet fu în curând înlocuită de una mai mare. Iar după ziua în care Sam anunță pe toată lumea care participase la primul ospăț indian despre pachețelele de condimente, se făcură comenzi înzecite față de cantitatea pregătită. Existau comenzi făcute chiar și de la distanțe foarte mari, de pildă Seul, Cracovia, Miami și Praga, de la turiști care cinaseră la cafenea atunci când vizitaseră Dharamsala. Oamenii erau dispuși să plătească pentru confortul și posibilitatea de a pregăti preparate delicioase cu minimum de efort și timp de pregătire.

***

După primul val de entuziasm, interesul în pachețelele de condimente nu dădea semne că ar scădea. Rezultatele delicioase erau o garanție aproape sigură a faptului că, odată folosit un pachețel, oamenii vor dori să comande un altul. Poate mai multe. Cu fiecare amestec. Departe de a fi de unică folosință sau un moft, popularitatea pachețelelor de condimente creștea pe măsură ce în fiecare săptămână cafeneaua avea noi clienți și se făceau noi comenzi online.

***

Sam avu o revelație extraordinară pe când ne beam ciocolata caldă de la sfârșitul zilei.

— Cum merg lucrurile cu Bhadrak? o întrebă el pe Serena.

Bhadrak, nepotul adolescent al bucătarilor, fusese angajat part-time ca să pregătească pachețele de condimente sub atenta supraveghere a unchilor lui, atunci când aceștia nu mai putură face față cererii.

— Se pare că totul merge bine, spuse Serena. Este încet, foarte încet, dar meticulos. Prefer meticulozitatea, și nu rapiditatea.

— Control asupra calității, fu Sam de acord.

— Unchii lui i-au băgat frica de Dumnezeu cu asta, spuse Serena.

— Care Dumnezeu anume? întrebă Sam.

— Toți! spuse ea, râzând.

Deși crescuse în India, Serena încă mai era uimită de varietatea zeităților.

— Încercam ceva pe hârtie…, arătă Sam spre niște hârtii de pe masa aflată între ei.

— *Atât* de à la Sam!

— Serios, cred că și *ție* ți se va părea interesant, protestă el. În ultima săptămână am descoperit un nou trend în pachețelele de condimente. Dacă mă gândesc mai bine, cred că este ceva la care ne-am fi putut aștepta, dar nu mi-am dat seama.

Serena ridică din sprâncene.

— Clienții de care vorbeam mai devreme. Nu mă refer numai la rezidenți. Mă refer la comenzile pe care le luăm de la prietenii celor care ne-au vizitat cafeneaua. A fost o situație în care un magazin de delicatese din Portland, Oregon, a comandat douăzeci de pachețele de fiecare fel.

— Bhadrak *va fi* ocupat, spuse Serena.

Sam observă că Serena încă nu își dădea seama de ceea ce lui i se părea foarte evident.

— Cred că am putea face mai mult de-atât. Tot acest interes după numai o masă indiană, și asta fără promovare online. Nici măcar nu am trecut pachețelele pe lista produselor de pe site-ul nostru.

— Probabil că e o chestie de moment, spuse Serena, dând din umeri. În câteva luni noutatea va dispărea și…

— Sau poate că nu.

Noul Sam, mai curajos, nu se temea să aducă contraargumente.

— Al doilea ospăț ar putea fi încoronarea primului. Ai putea include câte un pachețel pentru fiecare cină, prima dată fiind din partea casei. Vor fi chiar mai mulți doritori să cumpere.

Luându-și hârtiile de pe masă, scoase o pagină cu un proiect și i-o înmână Serenei.

— Ia uite ce se întâmplă dacă vânzările urmează același pattern ca după primul ospăț.

— Ce este aici, în partea stângă a paginii? întrebă Serena, arătând spre unul dintre grafice.

— Vânzările în dolari americani.

Serena păru surprinsă.

— Iar ce este cu roșu? indică ea spre o linie care avea un sens ascendent brusc.

— Asta se bazează pe un proiect conservativ care arată ce se va întâmpla dacă promovăm pachețelele de condimente tuturor celor care se află în baza noastră de date.

— Uimitor! făcu Serena ochii mari.

— Nici măcar nu am făcut calcule cu ce se poate întâmpla dacă procedăm la fel și cu celelalte produse. Adică dacă e să ne facem puțină publicitate. Promovare online. Sau poate să mai avem comenzi de la acel magazin de delicatese din Portland sau

de la altele de același gen.

Serena se așeză mai drept în canapea.

— Aceste cifre…

Dădea din cap cu uimire.

— *Acum* înțelegi de ce am spus că este amuzant? glumi el.

Ea dădu din cap, zâmbind.

— Mai mult decât atât, adăugă Sam. Partea minunată este că putem să ne facem clienții să cumpere mereu. Turiștii vin la cafenea de două sau de trei ori, în cel mai bun caz. Cumpără o carte-două sau un suvenir, și asta-i tot. Dar ceea ce ai creat tu le dă posibilitatea de a-și gusta literalmente vacanța tot timpul.

— Se păstrează relația, adăugă Serena.

— Exact! Ochii lui Sam străluceau. Și, mai mult decât atât, ia uită-te la cifre.

— Văd. Cu un volum ca acesta, vom avea nevoie de mai mult decât ce face acum Bhadrak part-time, mai mult decât câteva cumpărături de la piață. Am nevoie de o sursă care să îmi garanteze aprovizionarea cu condimente.

— Problemă care merită rezolvată, spuse Sam, îndemnând-o să dea la ultima pagină, care arăta veniturile pentru cafenea și librărie, plus venituri calculate pentru pachețelele de condimente. Verifică în josul paginii.

— Uau! se uită ea îndelung la cifre.

După o pauză, el îi spuse:

— Este o cu totul altă afacere, Serena.

Amândoi se uitară îndelung la cifre, chipul Serenei strălucind datorită posibilităților care se întrezăreau. Apoi, chipul îi deveni serios.

— Ai vreo veste de la Franc privind profiturile?

Întrebarea avea mai multă importanță decât părea să aibă la prima vedere. Având în vedere perioada prin care trecea Franc cu moartea tatălui său, Serena și Sam hotărâseră să nu

facă mare caz din primul ospăț indian. Dar îi arătaseră separat în situațiile pe care i le trimiteau lunar lui Sam, alături de o scurtă explicație a fiecărui produs. Rubrica separată pentru ospăț arăta o cifră record într-o noapte în care cafeneaua era de obicei închisă. Iar ei îl întrebaseră: „Îți place?”

Văzându-i expresia, Sam îi dădu din cap în semn că nu.

— Până când primim un răspuns…

Sam își strânse hârtiile și le puse grămadă pe măsuța de cafea.

— Îmi dau cu presupusul, spuse el.

Pentru un timp, cei doi își mângâiară prietenii *sem chen*, cei doi câini frecându-și de plăcere capetele de perne, în timp ce eu mi-am arătat mulțumirea cu un tors delicat.

— Că veni vorba de mâncare, spuse Serena după un timp, azi am auzit niște lucruri interesante despre nutriție și stăpânirea de sine.

Povesti despre vizita călugărului însărcinat cu disciplina la mănăstirea Namgyal.

— Mă întreb dacă este la fel și pentru ei, spuse ea uitându-se la mine și la căței. Probabil că nutriția poate avea efect asupra stării lor de spirit într-un anumit moment al zilei.

Sam o privi pentru un moment, încercând să își amintească din tot ce citise.

— Îmi aduc aminte că am citit undeva că dieta ideală a unei pisici adulte este echivalentul a paisprezece șoricei pe zi.

— Paisprezece? exclamă Serena.

Sam ridică din umeri.

— Dacă dai la o parte blana și oasele, un șoarece obișnuit nu are prea multe calorii.

— Probabil că nu, fu Serena de acord.

— Este posibil să existe echivalențe între hrana pentru pisici și cea pentru oameni. Toate animalele au nevoie de un

consum echilibrat de apă, proteine și vitamine.

— E uimitor când te gândești cât de mult este afectată starea de spirit de ceea ce mâncăm, cugetă Serena.

— Fericirea ține de chimie, spuse Sam.

Serena se uită ciudat la el.

— Poate că nu în totalitate. Dar ține și de chimie.

— Este unul dintre factori.

— Unul *important*, adăugă ea. Oh, micuță Rinpoche, spuse ea, aplecându-se și sărutându-mă pe cap cu exuberanță. Sper din tot sufletul că ești un Leu de Zăpadă mulțumit la nivel chimic!

Da, am gândit eu. După o porție de lapte fără lactoză care era echivalentul unui șoarece, cu siguranță că eram. Și pe lângă mesele gustoase pe care le luasem în acea zi – gulașul delicios al doamnei Trinci fiind în mod indiscutabil pe locul întâi –, am ajuns la o concluzie surprinzătoare despre fericire, una care altfel ar fi rămas un mister.

Descoperisem motivul pentru care mă puteam brusc simți țâfnoasă și plictisită într-o dimineață de altfel minunată. Motivul, dragă cititorule, este *mâncarea*. În cazul oamenilor, o dietă săracă în zaharuri pare a fi cea mai bună modalitate de a scăpa de sentimentul de nefericire și de riscul de a nu fi eliberat din închisoare pentru bună purtare. În ceea ce ne privește pe noi, felinele, ce altceva ar putea face ca totul să fie bine în lume, dacă nu o delicioasă gustare echivalând cu un șoricel?

***

Două zile mai târziu, Sam o chemă pe Serena. Când se apropie de el, îl văzu stând trist la calculator.

— Tocmai mi-a scris Franc, îi spuse el.

Nu era nevoie să se uite la ecran ca să ghicească răspunsul. Dar când o făcu, văzu răspunsul lui Franc la întrebarea lor: *Îți*

place?

În josul paginii, era scris cu litere mari: „NU-MI PLACE!” Chiar subliniase cuvintele pentru a accentua mai bine.

Sam dădea din cap.

— Chiar nu pricep.

— Nu mă surprinde prea tare, spuse Serena, făcând un pas în spate. Viziunea pe care o are Franc în privința cafenelei este cea a unei oaze occidentale, a unei enclave în lumea exterioară.

— Chiar și atunci când clienții cumpără?

Serena dădu din umeri, dar se citea clar dezamăgirea pe fața ei. Toate gândurile despre viitoare ospățuri indiene, pachețele de condimente și promovări online dispărură pe dată. Și, odată cu ele, veni și un sentiment prevestitor de rău în ceea ce privea viitorul cafenelei: ne îndreptam spre un teritoriu necunoscut.

CAPITOLUL NOUĂ

Puține lucruri sunt mai neplăcute decât să descoperi un bărbat cu chip de maimuțoi stând pe locul unui prieten foarte drag.

Bine, poate că sunt unul sau două lucruri mai neplăcute, precum să fii alergat spre un zid înalt de doi retrieveri băloși sau să descoperi că ai fost câine într-o viață anterioară. Și totuși, poate că îmi poți înțelege spaima din dimineața în care m-am strecurat tiptil în biroul asistenților, cu o oră înainte să sosească Dalai Lama acasă, și am găsit scaunul de birou de vizavi de Tenzin ocupat de un călugăr mărunt și strâmb. Eram atât de șocată atunci când i-am zărit chipul zbârcit, încât aproape că m-am poticnit. Avea o gură mică, cu dinți ieșiți în afară și deloc bărbie. Expresia feței părea să îi fie încremenită într-o grimasă.

M-am întrebat dacă asta se întâmpla cu adevărat sau dacă aveam unul din acele vise nebunești, sporadice, de dinaintea zorilor. Dar nu, totul era așa cum trebuie să fie. Tenzin scria calm o scrisoare către președintele Franței. Din curte se auzeau psalmodierile călugărilor. Pe coridor plutea o aromă de cafea prăjită, amestecată cu parfumul de tămâie Nag Champa. Era doar o altă zi la birou – cu excepția acelei apariții ciudate.

Tenzin mă întâmpină cu formalitatea sa obișnuită.

— Bună dimineața, PSS.

Am făcut câțiva pași în direcția sa și apoi am aruncat o privire peste umăr.

— Pisica lui Dalai Lama, explică el celuilalt bărbat. Îi place

să stea pe dulapul nostru cu acte.

Călugărul mormăi a confirmare, aruncând o privire foarte scurtă spre mine, înainte de a continua să lucreze la calculatorul lui Chogyal.

Dragă cititorule, sunt obișnuită cu multe reacții la adresa prezenței mele, de la urmăritul de către câini pe tărâmul iadului până la a fi venerată de călugării de la Namgyal. Ceea ce nu sunt obișnuită este să fiu ignorată. Ghemuită pentru o clipă gata de atac, am sărit în aer și am aterizat cu o bufnitură șovăielnică pe biroul lui Chogyal. Păi, am gândit eu, *Venerabilă Față de Maimuță, nu mă poți ignora acum*.

Dar o făcu! La început există un moment de neîncredere pe când se holba la statura mea blănoasă și, pentru cei mai mulți oameni, irezistibilă, cocoțată pe un text antic. Apoi se reîntoarse brusc la monitor, ca și cum, pretinzând că nu se întâmplase nimic, ar fi putut să facă să dispară.

Mult mai multă atenție am obținut de la Tenzin, care îmi urmărea mișcările cu diplomația sa impenetrabilă. Dar îl știam prea bine ca să-mi dau seama că se întâmplau multe în spatele chipului său inexpresiv. Dacă nu mă înșelam, părea să-mi considere chiar amuzantă apariția neprogramată.

După minute întregi în care călugărul continuă să mă ignore, cu ochii lipiți de monitor ca și cum viața sa depindea de asta, mi-am dat seama că nu aveam nimic de câștigat stând pe biroul său. Așa că am umblat agale spre biroul lui Tenzin, având grijă să las o urmă de lăbuță pe hârtia gravată elegant de la Palatul Élysée, și mi-am încolăcit coada stufoasă în jurul încheieturii sale. Era felul meu de a spune: „Hai, hai, dragă Tenzin, știi că știu că ceva nu este în regulă aici.” Apoi am sărit pe dulapul cu documente din spatele lui și, după cel mai fugitiv spălat după urechi, m-am așezat pentru somnul de dimineață.

Dar somnul nu voia să vină. Așezată ca un sfinx, cu labele

ascunse sub mine, și privind prin cameră, gândurile mi s-au întors la Fața de Maimuță. Părea să lucreze ceva sub atenta supraveghere a lui Tenzin. Dar cât avea să dureze? Va pleca până la sfârșitul dimineții? Va rămâne toată ziua?

Și un gând nou mă alarmă: dacă era adus să îi preia jobul lui Chogyal? Oare era angajat cu normă întreagă? Simpla idee era terifiantă! Așa cum stătea acolo, într-un nor de lumină palidă, nu se compara deloc cu Chogyal cel rotofei, afectuos și mărinimos. Dacă Venerabila Față de Maimuță avea să fie o prezență permanentă, atunci biroul asistenților nu era un loc unde să-mi petrec timpul. Dintr-un sanctuar primitor, convenabil de aproape de apartamentul pe care îl împărțeam cu Sfinția Sa, devenea un loc interzis, care trebuia evitat cu dinadinsul. Ce schimbare nefericită de evenimente! Unde aveam să-mi mai petrec timpul când Dalai Lama avea să fie plecat? Cum de mi se puteau întâmpla astea chiar mie, Pisicii Sfinției Sale?

Călugărul era încă acolo atunci când am plecat să iau masa de prânz la Himalaya Book Café, dar, slavă Domnului, plecase atunci când m-am întors. M-am oprit în ușă, privind spre Tenzin care completa niște hârtii, și atunci veni Lobsang. După ce mă mângâie de mai multe ori, păși în birou, cu mâinile împreunate la spate, și se lipi de perete.

— Deci cum au mers lucrurile cu primul de pe lista ta scurtă? îl întrebă pe Tenzin, privind spre locul unde stătuse călugărul.

— E foarte harnic. Cu o inteligență ascuțită.

— I-auzi.

— Rezolvă treaba uite-așa, pocni din degete Tenzin.

Am urmărit discuția îndeaproape, privind când la unul, când la celălalt.

— E foarte apreciat de starețiii de la mănăstirile noastre

importante, zise Lobsang.

Tenzin încuviință din cap.

— E un lucru important.

— Vital.

Se făcu o pauză înainte ca Lobsang să spună:

— Sesizez un *însă*.

Tenzin se uită direct la el.

— Dacă ar avea de-a face doar cu stareții... Indiferent cine obține jobul va trebui să se înțeleagă bine cu o varietate de oameni.

Privind în direcția mea, se corectă repede:

— ... de ființe.

Lobsang îi urmări privirea. Incapabil să se abțină, veni, mă ridică și mă luă în brațe.

— Îi cam lipsesc abilitățile interpersonale, nu-i așa?

— Foarte timid, spuse Tenzin. E foarte OK când vine vorba de chestiuni biblice. Acolo e stăpân pe situație. Dar cele mai mari provocări ale acestui job sunt problemele legate de oameni. Soluționarea conflictelor.

— Să ofere oamenilor sprijin.

— Exact. Lucru la care Chogyal era foarte priceput. Avea un fel de a-i face pe oameni să creadă că ideile sale erau ideile lor și făcea apel la cele mai mari motivații ale lor.

— Un har rar.

Tenzin încuviință din cap.

— Greu să-i calce cineva pe urme.

Lobsang îmi masă fruntea cu vârfurile degetelor, exact așa cum îmi plăcea.

— Să înțeleg că nu s-a înduioșat în fața lui PSS?

— Nici nu știa cum să reacționeze. Ca și cum ar fi venit din spațiu.

Lobsang chicoti.

— Și ce a făcut?

— Doar a ignorat-o.

— A ignorat-o? Cum de ți-a putut face asta?

Lobsang își coborî privirea către ochii mei mari și albaștri.

— Nu a înțeles că tu ești cea care ia decizia finală?

— Exact. Să realizezi cine are influență *cu adevărat* este o altă cerință a postului.

— Iar astfel de ființe nu sunt întotdeauna cele la care te aștepți, nu-i așa, PSS?

***

Două zile mai târziu, am găsit scaunul lui Chogyal ocupat de un călugăr uriaș cu un cap mare ca un bolovan și cu cele mai lungi brațe pe care le-am văzut vreodată.

— O, da. Și cine este aceasta?

Înainte să poți spune *Om mani padme hum*, călugărul mă prinse de ceafă, mă ridică și mă ținu în aer, sugrumându-mă ușor ca și cum aș fi fost vreun intrus neobrăzat.

— Aceasta – explică Tenzin repede – este Pisica Sfinției Sale. PSS. Îi place să stea pe dulapul cu acte.

— Înțeleg.

Uriașul se ridică în picioare, mă prinse cu cealaltă mână, mă duse spre dulap și mă trânti atât de tare, că am simțit o durere cruntă în picioarele din spate.

— E o frumusețe, nu-i așa? observă el, strivindu-mă în timp ce își plimba mâna pe spinarea mea.

Am mieunat tânguitor.

— E foarte delicată, punctă Tenzin. Și foarte iubită.

Pe când călugărul se întorcea la locul său, am măsurat cu privirea biroul. Niciodată nu mai fusesem tratată așa de aspru la Jokhang. Niciodată apucată atât de banal de ceafă și cercetată precum un exponat zoologic. Pentru prima dată mi-a fost cu

adevărat teamă în birou. Monstrul nu-și cunoștea puterea. Nu voise să mă rănească. Așezându-mă pe dulap, probabil că se gândise că mă scutește de efortul de a sări acolo cu propriile mele puteri. Dar acum mă gândeam doar cum să scap cât mai repede posibil din birou fără ca el să mă mai atingă.

Am stat acolo așteptând cu nerăbdare momentul potrivit. În timp ce Tenzin lucra la o propunere din partea Crucii Roșii, la biroul de vizavi de el Strangulatorul de Pisici era în vâltoarea activității. E-mailurile erau încropite, iar documentele, citite. Note sumare erau lipite de ele – toate cu o mare energie. Sertare erau închise cu zgomot. Telefonul era pus din nou în furcă. Atmosfera din birou era una de lucru și, atunci când Tenzin făcu o glumă, marele monstru râse cu toată inima, rafale ilare reverberând la etajul executiv.

În momentul în care anunță că se duce să-și facă o cafea și se oferi să-i facă una și lui Tenzin, am coborât de pe dulap și mi-am pregătit evadarea. Grăbindu-mă spre Himalaya Book Café mult mai devreme decât de obicei, m-am surprins gândindu-mă cum, prin comparație, Venerabila Față de Maimuță era de departe de preferat. Trăirile îmi fuseseră rănite atunci când mă ignorase, dar am ajuns să realizez că era problema sa, și nu a mea. Pe de altă parte, uriașul cu robă roșie era o amenințare fizică. Dacă era ales ca succesor al lui Chogyal, mi-aș fi petrecut o mare parte din viața la Jokhang încercând să-l evit.

Și ce fel de viață era asta?

Trăncănind așa, m-am îndreptat către atmosfera confortabilă a cafenelei. Era întotdeauna zarvă acolo cu acel du-te-vino al celor care luau masa și al cumpărătorilor de cărți, dar mă simțeam în siguranță. Cu siguranță nu mai fusesem vreodată tratată cu duritate de un uriaș, în robă roșie sau nu.

La jumătatea urcușului pe standul de reviste, către locul meu obișnuit de pe ultimul raft, am devenit conștientă că ceva

neobișnuit se petrecea în colțul librăriei unde ne adunam adesea pentru bunătățile de sfârșit de zi. Serena și Sam erau foarte aproape unul de altul, șoptind într-un fel confidențial și imperios.

— Cine s-spune asta? întrebă Sam.

— Prietenul lui Helen Cartwright o cunoaște pe sora lui, Beryle, din San Francisco.

— Și când va fi asta?

— Curând, foarte curând, zise Serena, cu ochii larg deschiși. Cam în următoarele două săptămâni.

Sam scutura din cap.

— Nu se poate să fie așa.

— De ce nu?

— Ne-ar fi spus, ne-ar fi scris vreun e-mail.

— Nu e obligat s-o facă, își mușcă Serena buza. Poate reveni oricând dorește.

Pentru o vreme, amândoi priviră în podea. În cele din urmă, Serena spuse:

— Asta schimbă perspectiva asupra lucrurilor. Nu contează ce crede Franc dacă nici nu mai lucrez aici.

— N-ai de unde să știi.

Autoritatea lui Sam slăbi.

— Asta a fost înțelegerea. Sunt doar un interimar. O opțiune temporară. Când am făcut învoiala, plănuiam să mă întorc în Europa.

— De ce nu-i dăm un telefon?

Ea dădu din cap.

— E dreptul său, Sam. Afacerea sa. Cred că asta se întâmpla oricum.

— Poate să încercăm să aflăm informații de la ceilalți. O fi doar un zvon.

Când se încheie discuția, m-am urcat pe raftul de sus și m-

am încolăcit. Deși nu era acolo de mult timp, Serena adusese la cafenea o căldură și o vibrație care o făcuseră un loc special. Nici nu voiam să mă gândesc că ar fi putut să plece, mai ales cu ceea ce se petrecea sus pe colină.

***

A doua zi eram din nou la cafenea dimineața devreme, strecurându-mă de la Jokhang în cazul în care Strangulatorul de Pisici se întorcea. Când sosi Serena, mi-am putut da seama că veștile nu erau bune. Se apropie de Sam și îi spuse ce se întâmplase la ora de yoga din seara precedentă. Unul din elevii săi, Reg Goel, care era unul din cei mai buni agenți imobiliari din McLeod Ganj, avea grijă de casa lui Franc în timp ce era plecat. Când și-au returnat după oră pernele, păturile și reazemele de lemn, Serena l-a întrebat pe Reg dacă avea vești de la Franc.

O, da, răspunsese Reg animat. Fusese la casa lui Franc chiar în acea dimineață pentru a supraveghea înlăturarea huselor de pe mobilă, reașezarea plantelor la locul lor și reaprovizionarea frigiderului și cămării. Franc îl sunase săptămâna trecută. Se putea întoarce în orice moment.

Serena fusese atât de șocată, că abia știa ce să spună. Nu avea dispoziția necesară să rămână la ceaiul de după ora de yoga. Sid stătuse pe coridor în tot acel timp și, văzându-i expresia de pe chip, o întrebase dacă era ceva în neregulă.

Spre jena ei, începuse să plângă. Sid o ocroti discret înainte să vadă cineva scena și o conduse înapoi la cafenea. Ea îi spuse că aranjamentul cu Franc fusese doar temporar și că întoarcerea sa însemna că ea rămânea fără slujbă.

***

În următoarea dimineață, curând după ora zece, la cafenea sosi nimeni altul decât Sid. Inițial nu l-am recunoscut, dat fiind

că îl văzusem numai în hainele de yoga. Așa cum stătea în cadrul ușii, înalt și elegant în costumul său închis la culoare, emana o seninătate care era aproape regală.

Serena se apropie de el, arătându-și surpriza și încântarea.

— De fapt, am venit să te văd, explică Sid, conducând-o în spatele restaurantului, spre bancheta pe care o preferase cu ceva timp în urmă Gordon Finlay. Era locul perfect pentru o discuție privată.

— Îmi pare rău că m-am făcut de râs seara trecută, îi spuse Serena, după ce se așezară și comandară cafea lui Kusali.

— Nu spune asta, îi spuse Sid protector. Oricine în locul tău ar fi simțit la fel.

O privi atent pentru o vreme, cu ochii plini de îngrijorare.

— M-am gândit ceva timp la situația ta. Dacă s-ar întâmpla ce e mai rău și te-ai trezi fără job, ai vrea totuși să rămâi în Mcleod Ganj, nu-i așa?

Ea încuviință din cap.

— Dar asta nu va fi posibil, Sid. Am nevoie de un job – și nu numai de un job. Obișnuiam să cred că lucrând într-unul din restaurantele de seamă din Europa era tot ce îmi doream. Dar cu cât stau mai mult aici, cu atât îmi dau seama mai bine că asta nu mă va mulțumi cu adevărat. Am descoperit alte lucruri care m-au răsplătit în feluri mai importante.

— Precum curry-ul și condimentele?

Ea dădu din umeri.

— E oarecum ipotetic acum, nu-i așa?

Se sprijini de banchetă.

— Sau nu e așa?

Fruntea ei se încreți.

— Mi-am amintit că ai spus grupului de yoga cât de populare au devenit pachețelele de condimente, zise el. Cum a fost nevoie să mai angajezi o persoană pentru a face față

comenzilor.

— E aici chiar acum, zise ea, făcând semn cu capul în direcția bucătăriei. O comandă de alte două sute a venit noaptea trecută.

— Exact ce spuneam.

— Dar dacă nu mai lucrez aici...

Vocea i se stinse treptat, nemaiurmărindu-l.

— Și ai spus și că Franc nu vrea să continue cu curry-ul ș.a.m.d.

Ea dădu din cap aprobator.

— Mă gândesc că, dacă se va întoarce ca manager și păstrează meniul obișnuit, nu va fi un conflict de interese ca tu să faci în continuare pachețele de condimente, zise Sid.

Ochii ei se măriră.

— Dar unde?

— Sunt multe oportunități valabile pe aici.

— Nu știu, Sid. Am începe să avem probleme de aprovizionare.

— Cu mirodeniile?

— Piețele din Dharamsala sunt în regulă pentru cantități medii. Dar avem nevoie de continuitate garantată pentru cantități mari de condimente de cea mai bună calitate.

— Asta pot aranja cu ușurință, îi spuse Sid emfatic.

— Cum?

— Prin afacerea mea. Avem acces la producători din toată zona.

— Credeam că lucrezi în IT, zise ea, din ce în ce mai surprinsă.

El dădu din cap.

— Printre alte lucruri. Chestiuni precum negoțul de condimente organice sunt foarte importante pentru comunitatea noastră și pentru mine.

În răstimpul conversațiilor de după orele de yoga pe balconul lui Ludo, Sid făcuse adesea referire la *comunitatea noastră*. Serena începu să realizeze că asta izvora dintr-o preocupare profund personală. Dar menționarea cuvântului *organic* era îngrijorătoare.

— Și prețul?

— Vom cumpăra direct de la producători. Costurile vor fi probabil mai mici decât plătești tu pe piață.

Spusese *noi*, observă ea, în timp ce sorbea din cafea. Își puse jos ceașca și își așeză mâna pe masă.

— Chiar dacă ar fi să înființez o afacere distinctă, singurul motiv pentru care pachețelele de condimente au luat avânt este Himalaya Book Café.

Sid zâmbi, cu ochii strălucind de afecțiune. Întinse mâna și și-o ținu o clipă peste a ei.

— Serena, Himalaya Book Café a fost motivul pentru care ai venit cu ideea. Dar un model de afaceri încununat de succes nu depinde de asta. Cele două sunt lucruri complet distincte.

Privindu-l, Serena ajunse să priceapă adevărul celor spuse de el. Firește că motivul pentru care oamenii tot comandau pachețelele de condimente nu era Himalaya Book Café, ci gustul, comoditatea și prețul. Dar mult mai important pentru ea era acum adevăratul motiv *pentru care* el spunea toate astea. În mod evident, Sid se gândise mult la ea și la provocările cu care avea de-a face – mult mai mult decât ar fi crezut ea posibil chiar și cu o zi în urmă.

Pe când Serena se gândea la toate astea, alte lucruri i se strecurau în minte. Ca de pildă cât de des stătuse Sid lângă ea pe balcon, după orele de yoga. Cât de încântat fusese atunci când ea își anunțase intenția de a rămâne în McLeod Ganj, în loc să se întoarcă în Europa. Cât de îngrijorat fusese atunci când ea anunțase că Franc își pierduse tatăl. Toate acestea indicau un

singur lucru.

Așa cum Sam fusese orb în privința lui Bronnie până în clipa în care ea i-a strâns mâna de dincolo de tejghea, tot așa Serena l-a observat cu adevărat pentru prima oară pe Sid. Poate că fusese acolo tot timpul, dar numai acum începea să înțeleagă – și să zâmbească în fața acestei conștientizări.

— Cum rămâne în privința marketingului? întrebă ea, oarecum distrasă. Baza de date cu clienți aparține cafenelei.

— Franc pare să fie o persoană rezonabilă, spuse Sid. Chiar dacă nu ar dori să continue cu afacerea cu mirodenii, nu ar fi niciun conflict dacă ți-ar ceda-o ție, poate pentru o bonificație.

Ea dădu din cap.

— Ar fi grozav ca venit suplimentar. Dar dacă va trebui să fiu pe propriile mele picioare...

— Ai avea nevoie de o distribuție mai mare, ideal peste hotare. Și e cineva care te poate ajuta în această privință.

— Da?

— Deja l-ai întâlnit.

Din nou *acea* replică.

— Aici?

— Nu-mi aduc aminte cum îl cheamă, dar ai spus că este unul dintre cei mai prosperi oameni de afaceri din industria fast-food-ului.

Gordon Finlay, gândi Serena.

— Oau! zise ea cu voce tare. Dacă ar lăsa o portiță fie și unui singur lanț de magazine en detail....

Scutură din cap.

— Nu pot să cred că nu m-am gândit la el.

— Uneori e mai simplu să vezi lucrurile de la distanță.

Se priviră reciproc pentru multă vreme.

— E... uimitor! spuse în cele din urmă Serena.

De data asta ea se întinse deasupra mesei și îi luă mâna într-

ale ei.

— Mulțumesc pentru tot, Sid.

El dădu din cap zâmbind.

— Ai cumva vreo carte de vizită sau ceva, în caz că trebuie să vorbim mai mult? întrebă Serena.

— Mă găsești la orele de yoga, zise el.

— Ești tot timpul conștiincios, îi spuse ea. Dar s-ar putea să nu vin acolo toată săptămâna.

— Nu voi lipsi de la nicio oră.

Se făcu o pauză curioasă înainte ca ea să insiste:

— Dar un număr de telefon?

După o clipă, și poate cu ceva ezitare, Sid se întinse spre buzunarul hainei, scoase un portofel negru de piele și din el o carte de vizită.

— Nu are niciun nume pe ea, observă Serena, pe când el i-o întindea. Doar o adresă și un număr de telefon.

— Întreabă de Sid.

— Vor ști cine ești?

Sid chicoti.

— Da, toți mă cunosc.

***

Serena a fost distrasă tot restul zilei. Au fost momente în care mi-am ridicat privirea s-o văd în spatele tejghelei, privind în gol – ceva ce n-o mai văzusem făcând înainte. O dată a scos o sticlă de Sauvignon Blanc din pivniță și a dus-o în bucătărie, și nu la masa clientului. Apoi și-a luat rămas-bun de la un client fără să-i dea restul. Îndeplinea ritualul de șef de restaurant, dar gândurile îi erau clar în altă parte.

Vizita lui Sid fusese și șoc, și bucurie. Cum de nu-l remarcase? Propriile trăiri îi fuseseră întipărite pe chip atunci când el se întinsese s-o atingă. Și fusese neobișnuit de

semiconștientă când și-a dat seama cât de grijuliu fusese față de situația ei. Dar cum el nu mai era acum acolo, gândurile îi erau umbrite de îndoială. Știrea întoarcerii iminente a lui Franc, revelația interesului lui Sid față de ea, propunerile lui de afacere curajoase, dar și înfricoșătoare – erau multe de rumegat. De ce se întâmplau toate odată?

Curând după prânz, la care am devorat recunoscătoare un deliciu suculent de calcan în sos meunière, am auzit-o reluând unele din sugestiile lui Sid față de Sam, fiind însă reticentă.

— Nu cred că Franc *va* vrea să mă lase să folosesc lista de adrese, zise ea, lăsându-se cuprinsă de îndoială. Nu își dorește astfel de asocieri.

Sam tăcea.

— Chiar dacă Gordon Finlay îmi deschide porțile, continuă ea, e drum lung până la un flux constant de comenzi en detail. Cum aș putea plăti între timp facturile?

Era o după-amiază ciudată. Himalaya Book Café era de obicei un loc foarte plăcut unde să îți petreci timpul, însă în acea zi era ca și cum muzica obișnuită din cafenea era redată într-o cheie minoră. Pe cer apărură nori negri, iar vântul deveni atât de rece, încât până la ora trei Kusali trebui să închidă ușile de sticlă.

Cât despre mine, am rămas doar pentru că îmi era atât de teamă de ce aveam să descopăr dacă mă întorceam la Jokhang în timpul orelor de lucru. Doar simpla idee a călugărului uriaș punându-și degetele pe mine mă făcu să simt un tremur în labele mele gri și blănoase. Deși sosirea Sfinției Sale se apropia, amenințarea călugărului uriaș îmi domolea entuziasmul.

Iar în ceea ce o privea pe Serena, părea că entuziasmul de după vizita lui Sid era mai mult decât temperat de grijile față de întoarcerea iminentă a lui Franc.

Și în acea seară, sesiunea de ciocolată caldă părea să

confirme cât de periculos de instabile deveniseră lucrurile. După schimbul uzual de semnale dintre Serena și Sam, ea se îndreptă spre locul lor, urmată curând de Kusali. Pe tăviță acesta ducea trei căni de ciocolată caldă – și Bronnie devenise o clientă fidelă –, dimpreună cu biscuiții canini și laptele meu.

Marcel și Kyi Kyi se năpustiră lacomi asupra biscuiților, ca și cum era prima lor masă pe ziua aceea. Eu am început să lipăi laptele cu oarecare mai multă decență. Sam veni din librărie și se așeză greoi vizavi de Serena.

— Vine și Bronnie? întrebă Serena, arătând cu capul spre a treia cană de ciocolată caldă de pe tăviță.

— În seara asta nu, zise Sam plictisit.

Apoi, după o pauză:

— Poate niciodată.

— O, Sam, zise Serena, îngrijorarea citindu-i-se pe față.

El luă o sorbitură lungă de ciocolată caldă înainte de a o privi scurt.

— O ceartă mare, zise el.

— O ciondăneală de îndrăgostiți?

El dădu din cap cu tristețe.

— E mai mult de atât.

Serena rămase tăcută, înainte ca el să spună:

— Spune că și-a dorit dintotdeauna să meargă la K-K-Katmandu. S-a ivit acolo un job de voluntariat. Nu pare să înțeleagă că nu pot pur și simplu să părăsesc librăria ca să merg cu ea.

Serena își încreți buzele.

— Dificil.

Sam oftă profund.

— Jobul sau iubita. Minunată alegere.

Nu mai era nimeni în librărie, iar în cafenea rămăsese ocupată doar o masă – patru clienți fideli care pierdeau vremea

asupra resturilor de crème brûlée și cafea. Cum Kusali încă era la datorie, nici Serena și nici Sam nu erau atenți la ce se petrecea dincolo de masa lor, de aceea fură total luați prin surprindere de vizita unui oaspete care părea să fi apărut de nicăieri. Fiind profesorul lui Franc și consilierul autoproclamat al lui Sam, nu era un străin al cafenelei, dar de ceva vreme nu mai fusese văzut acolo.

Părea să fi venit acolo cu un scop anume. Simțind o mișcare pe scările librăriei, Sam îl surprinse cu privirea la celălalt capăt al mesei.

— Geshe Wangpo! exclamă el, cu ochii larg deschiși.

Și Sam, și Serena se ridicară în picioare.

— Stați jos! ordonă Geshe Wangpo, cu palmele îndreptate spre ei. Nu stau mult.

Se așeză pe brațul canapelei lui Sam.

Geshe Wangpo era foarte impunător și prezența sa era de-ajuns pentru a-i subjuga pe toți cei de față într-o stare de respect docil. Când Serena îi aruncă o privire lui Sam, Geshe Wangpo le spuse:

— Este necesar să practicăm stăpânirea de sine. Dacă mintea se agită în toate părțile, nu poate exista fericire, și nici calm. Asta nu ne folosește nici nouă înșine – se uită țintit la Serena –, nici celorlalți.

După ce Serena își coborî privirea, am simțit puterea privirii lui Geshe Wangpo îndreptându-se spre mine, ca și cum eram o carte deschisă pentru el. Părea să știe exact ce simțeam față de Venerabila Față de Maimuță și Strangulatorul de Pisici. Cum mă refugiasem la cafenea, înspăimântată să mă întorc la Jokhang. Cum încrederea de sine de obicei fără limite mă părăsise. În timp ce mă uitam la el, am simțit că mă cunoaște tot atât de bine precum mă cunosc eu.

Apoi Sam păru să se simtă vulnerabil și dădu din cap cu

tristețe. Nu se putea eschiva nimeni de la adevărul evident.

După o clipă, Serena spuse:

— Problema este cum s-o facem.

— Cum?

— Este atât de dificil să ai aceeași atitudine, să practici stăpânirea de sine, spuse Serena, când se petrec... atât de multe lucruri.

— Patru instrumente, zise Geshe Wangpo, privindu-ne pe fiecare în parte. Primul: impermanența. Nu uitați niciodată: *și asta va trece*. Singurul lucru pe care îl știți ca fiind sigur este că, indiferent cum sunt lucrurile acum, ele se vor schimba. Dacă nu vă simțiți bine acum, nu e o nicio problemă. Mai târziu vă veți simți mai bine. Știți că e adevărat. Întotdeauna a fost așa, nu-i așa? Și este adevărat și acum.

Ei dădeau din cap a încuviințare.

— Al doilea: ce rost are să vă îngrijorați? Dacă puteți face ceva în privința asta, reparați. Dacă nu, ce rost are să vă îngrijorați? Renunțați! Cu fiecare minut pe care îl petreceți îngrijorându-vă, pierdeți șaizeci de secunde de fericire. Nu le permiteți gândurilor voastre să fie niște hoațe, care vă fură mulțumirea. Al treilea: nu judecați. Când spunem: „Se întâmplă un lucru rău”, cât de des greșim? Pierderea unui job poate fi exact ceea ce avem nevoie pentru a începe o carieră mai plină de satisfacții. Sfârșitul unei relații poate deschide mai multe posibilități decât știm că există. Când se petrece, ne gândim că este un lucru *rău*. Așa că nu judecați, oricât de rău pare la acel moment. Poate că mai târziu veți gândi că este *cel mai bun lucru care s-a întâmplat vreodată*.

Eu, Serena și Sam ne-am holbat încremeniți la Geshe Wangpo. În acel moment părea însuși Buddha, apărând din interiorul nostru pentru a ne spune exact ceea ce ne doream să auzim.

— Cel de-al patrulea: când nu e mlaștină, nu e nici lotus. Cea mai transcendentală floare crește din mizeria mlaștinii. Suferința este precum mlaștina. Ne face mai umili, mai abili să simpatizăm cu alții și mai deschiși față de ei, apoi ajungem capabili să ne transformăm și să devenim cu adevărat frumoși, precum lotusul. Desigur – Geshe Wangpo se ridică de pe brațul canapelei – că vorbesc numai despre lucrurile de la suprafața oceanului, despre vânturile și furtunile pe care noi toți le îndurăm. Dar nu uitați – se așeză de-a curmezișul mesei, ducându-și mâna dreaptă la inimă –, acolo în adânc, sub suprafață, totul este în regulă. Mintea este mereu pură, nemărginită și radiantă. Cu cât stăruim mai mult în acel loc, cu atât mai ușor ne va fi să facem față lucrurilor superficiale, temporare.

Geshe Wangpo comunica mai mult decât prin cuvinte. El ne arăta și înțelesul lor. În acea clipă, profunzimea, starea de bine a lucrurilor despre care vorbea aveau o realitate palpabilă. Apoi plecă, la fel de silențios și imperceptibil ca atunci când sosise.

Pentru o vreme, Serena și Sam au stat sprijiniți de canapea, uimiți de ceea ce tocmai se petrecuse.

Sam vorbi primul.

— A fost... chiar uimitor. Felul în care și-a făcut apariția.

Serena dădu din cap cu un zâmbet.

— Pare să știe exact ce e în mintea noastră, continuă Sam.

— Și nu numai când suntem lângă el, adăugă Serena.

Sam o privi în ochi multă vreme, împărtășindu-i uimirea.

— Ceea ce a spus a fost totuși atât de corect, spuse ea, zâmbind.

Părea să fi conștientizat că lucrurile se limpezeau.

Sam dădu din cap.

— Atât de enervant.

Amândoi chicotiră.

Kusali deschise ușa de la intrare și o adiere de seară pătrunse în cafenea. Lângă fereastră, ultimii clienți de la o masă se pregăteau să plece.

Am reflectat la importanța a ceea ce afirmase Geshe Wangpo. Să faci să dureze fericirea era posibil doar prin stăpânire de sine. Atâta vreme cât fericirea noastră ar depinde de circumstanțe, ea ar fi la fel de trecătoare și nestatornică precum evenimentele în sine. Precum mănunchiurile de blană de pisică purtate de vânt, tot așa emoțiile noastre ar fi legănate încoace și încolo, de forțe pe care nu le putem controla.

Instrumentele de cultivare a stăpânirii de sine nu necesitau credință. Așa cum le explicase Geshe Wangpo, erau de la sine înțelese. Dar, în profunzime, esența stăpânirii de sine însemna familiaritatea cu natura minții în sine, ceva ce știam că poate fi dezvoltat prin practicarea meditației. Geshe Wangpo stăpânea evident această practică. Asta era la fel de clar ca felul în care mințile celorlalți erau transparente pentru el – o consecință normală a propriei minți eliberate de obscuritate.

***

Trecu ceva vreme până să observe Serena. Își mută privirea de pe chipul lui Sam spre canapea, apoi sub masă și la coșul de sub tejghea.

— Câinii! exclamă ea.

Sam sări brusc în sus, întrebând temător:

— Unde sunt?

Amândoi cercetară cafeneaua și librăria.

Și apoi Serena îi zări întinși pe trotuar, în fața ușii de la intrare. Niciodată în acele sesiuni de sfârșit de zi Marcel și Kyi Kyi nu părăseau canapeaua, renunțând astfel la posibilitatea de a fi frecați pe burtă. Niciodată nu ieșeau în întunericul din zori.

Pur și simplu nu se mai întâmplase asta.

Serena și Sam făcură schimb de priviri.

— Ei știu, zise ea.

CAPITOLUL ZECE

Chiar știau.

Ceva mai târziu, Serena calcula notele de plată, după ce își luase la revedere de la ultimii clienți. În spatele tejghelei din librărie Sam făcea același lucru. Kusali termina de aranjat cafeneaua pentru a doua zi de dimineață. Plecând din secțiunea de cărți, mă pregăteam să merg spre casă.

Deodată, am observat mișcare și agitație afară, așa că ne-am uitat cu toții spre ușă. Un taxi mare, de culoare albă, se opri lângă cafenea, cu farurile aprinse. Cineva cobora din spate. Marcel și Kyi Kyi lătrau de zor, sărind în sus la persoana în blugi negri și tricou. Chiar înainte să se întoarcă cu fața, am știut cine era.

Se aplecă să ia câte un câine în fiecare mână. Aceștia se opriră brusc din lătrat, începând să scâncească, să scoată tot felul de sunete și să îl lingă pe față. Franc își dădu capul pe spate și râse bucuros. Când intră în cafenea, se uită de la Serena la Kusali, apoi de la Kusali la mine.

— Am venit direct de la Delhi. I-am cerut taximetristului să nu oprească la cafenea. Dar când am văzut luminile aprinse…

Nu era nevoie să explice, ținându-i strâns pe cei doi câini care se foiau.

Serena fu prima care se apropie de el.

— Bine ai venit! spuse ea, sărutându-l pe obraz.

Franc lăsă câinii jos. Aceștia se repeziră imediat pe trepte, căci Sam tocmai le cobora, ca apoi să alerge înapoi la Franc,

apoi afară pe trotuar și înapoi încă o dată.

— Ce bine că te-ai întors! îl întâmpină Sam dându-i mâna, apoi strângându-l în brațe.

Ceva mai departe, Kusali își împreună mâinile în dreptul inimii și făcu o plecăciune adâncă. Franc îi răspunse asemănător, susținându-i privirea în tot acest timp.

— *Namaste*, Kusali.

— *Namaste*, domnule.

Apoi Franc veni spre mine și mă luă în brațe.

— Micuță Rinpoche, spuse el, sărutându-mă pe ceafă. Ce mult mă bucur că ești și tu aici. Nu ar fi fost la fel fără tine.

M-am cuibărit în brațele lui.

Sam privi în jos, spre cei doi câini care încă mai alergau de nebuni în cerc.

— Știu că nu am adus deloc vorba despre venirea mea, le spuse Franc lui Sam și Serenei. Nu am spus nimic pentru că vreau să vă mai ocupați de tot pentru încă puțin timp.

— Crezi că ai putea sta departe de cafenea? întrebă Serena zâmbind, fără să arate nimic din teama pe care o simțea.

— O, o să vin să beau o cafea sau să mănânc. Dar manager full time?

Dădea din cap negativ.

— Nu mă grăbesc. Unul dintre lucrurile pe care le-am realizat de când cu moartea tatălui meu este că vreau să profit la maximum de faptul că mă aflu aici, în McLeod Ganj, cu toți acești profesori minunați. Viața este scurtă. Nu vreau să mi-o petrec în întregime ocupându-mă de un restaurant.

Cei trei oameni și cu mine ascultam cu atenție.

— Dacă nu era vorba să te întorci în Europa – se uită el la Serena –, aș încerca să te conving să rămâi și să împarți acest job cu mine.

— Ar fi o idee, o privi Sam pe Serena zâmbind mânjește.

Serena își ridică sprâncenele.

— Ai avea încredere în deciziile pe care le-aș lua?

Franc se lumină la față.

— De ce nu? Niciodată nu am stat mai bine financiar vorbind până să începeți voi doi să vă ocupați de restaurant. Se pare că tuturor le este mai bine fără mine.

Își înclină capul, uitându-le la cei doi căței.

— Sper că nu chiar *tuturor*.

Serena și cu Sam se uitară unul la celălalt cu subînțeles.

— Nu e vorba de asta, ci doar că…, începu Serena în același timp în care Sam spuse:

— Atunci când noi…

Amândoi se opriră.

— Ce anume? se uită Franc de la unul la celălalt.

— Serile curry, îngăimă Serena, chiar înainte ca Sam să spună:

— Pachețelele de condimente.

— Exact! îi străluceau lui Franc ochii.

— Dar noi am crezut…, începu Serena.

— Ai spus în e-mail…, continuă Sam.

— … că nu ți-a plăcut ideea, termină fraza Serena.

Franc se încruntă.

— La situațiile din ultima lună?

Atunci când cei doi încuviințară, cu expresii grave pe chip, el spuse:

— Îmi aduc aminte exact ce-am scris: NU-MI PLACE. CI ADOR!

Sam fu cuprins pe dată de emoție.

— Probabil că partea de jos a paginii nu s-a mai transmis!

O privi pe Serena, cerându-și scuze:

— Am primit numai prima parte.

Dar Serenei nu-i păsa. Fericită, îl prinse pe Franc și îl

îmbrățișă:

— Nu pot să-ți spun cât sunt de fericită!

***

A doua zi de dimineață, după micul dejun, am ieșit ușor din apartamentul pe care îl împart cu Sfinția Sa și am luat-o pe holul care trece de biroul asistenților șefi. Eram pregătită să mă retrag imediat în raiul meu sigur dacă apărea vreun semn de la Strangulatorul de Pisici. În schimb, i-am auzit pe Tenzin și pe Lobsang discutând despre un nou plan. Curioasă din fire, am intrat în birou.

— ...complet prin surprindere, spunea Tenzin, înainte de a mă observa.

Mă întâmpinară în cor:

— Bună dimineața, PSS.

M-am dus la ei, frecându-mă mai întâi de picioarele lui Lobsang, apoi de cele ale lui Tenzin.

— Treaba este că se întoarce peste trei zile și are un program foarte ocupat chiar din momentul în care revine în țară, spuse Tenzin, reluându-și conversația.

Se aplecă pentru un moment ca să mă mângâie.

— Ai auzit, PSS? Peste trei zile, persoana ta preferată care face parte din personalul Sfinției Sale îl va aduce înapoi.

Deși mi-am arcuit spatele, apreciind gestul său de afecțiune, vestea că șoferul Sfinției Sale se va întoarce la Jokhang nu mă încânta deloc. Mă mândream cu multe nume, dar cel pe care mi-l dăduse acest individ vulgar era umilitor. Era unul dat chiar în momentul în care cele mai urâte instincte ale mele ieșiseră la iveală și prinsesem un șoarece, aducându-l la Jokhang. Poți să crezi, dragă cititorule, că mi-a pus numele de *Șoricica Flocoasă? Mie!*

***

— Sfinția Sa știe cât de greu ne-a fost să găsim pe cineva, spuse Tenzin. Cu cei de dinainte au fost probleme de temperament sau de îndemânare, astfel că a propus această soluție pe termen scurt.

M-am simțit atât de ușurată. Din câte se părea, poziția lui Chogyal nu avea să fie uzurpată de Venerabila Față de Maimuță. Și nici nu trebuia să fug din biroul asistenților șefi pentru a mă ascunde de Strangulatorul de Pisici.

— Deci, când ar trebui să sosească colaboratorul tău? întrebă Lobsang.

Tenzin se uită la ceas.

— În orice clipă. Tocmai i-am trimis pe Tashi și pe Sashi ca să îl aducă.

Lobsang dădu din cap. Uitându-se la calculator, întrebă:

— Are competențe de lucru la calculator?

Tenzin dădu din umeri:

— Nici măcar nu sunt sigur dacă a folosit vreodată vreun telefon mobil.

— Pe de altă parte, este avantajos să poți citi mințile oamenilor, observă Lobsang.

Râseră înainte ca Tenzin să spună:

— Unele din deciziile pe care le ia Sfinția Sa par ciudate. Dar am ajuns să-mi dau seama că, deseori, lucrurile nu par a fi ceea ce sunt.

***

Ceva mai târziu, Lobsang se întoarse la birou, iar eu mi-am reocupat locul pe dulapul de acte. În hol se auziră pași și voci de băieți. Apoi, fără vreun zgomot sau vreo mișcare, Yoghinul Tarchin apăru în birou.

Exact la fel cum îl văzusem în casa familiei Cartwright, purta haine care păreau din alte timpuri, dintr-un brocart de

culoare roșie. Aducea cu el un iz de tămâie și cedru. Tenzin se ridică în picioare:

— Mulțumesc mult că ai venit, spuse el, făcând o plecăciune adâncă.

— Este privilegiul meu să îl pot servi pe Sfinția Sa.

Yoghinul Tarchin făcu la rândul lui o plecăciune.

— Nu prea am competențe, dar sunt pregătit.

Tenzin arătă spre scaunul în care obișnuia să stea Chogyal, înainte de a se întoarce la birou, stând astfel față-n față.

— Sfinția Sa te respectă foarte mult, îi spuse Tenzin Yoghinului Tarchin. Va aprecia foarte mult ajutorul pe care îl oferi în privința câtorva aranjamente monastice pe care trebuie să le facă atunci când se întoarce.

Mi-am adus aminte cât de dificil era pentru Chogyal să ia astfel de decizii. Politicile monastice puteau fi extrem de complexe, iar teme precum autoritatea biblică, personalitatea ori descendența trebuiau puse cu grijă în balanță.

Dar Yoghinul Tarchin râse. Era un râs care îmi aduse imediat aminte de altcineva – de însuși Sfinția Sa! Se părea că, indiferent de seriozitatea deciziei, aceasta putea fi luată cu ușurință atunci când era privită dintr-o perspectivă a beatitudinii și atemporalității.

— O, da, spuse Yoghinul Tarchin. Atunci când se iau hotărâri pentru binele tuturor, acestea sunt ușoare. Dar dacă există orgoliu, atunci este destul de dificil!

Așezat față-n față cu el, Tenzin părea să reacționeze la prezența relaxată și relaxantă a yoghinului. Am observat că se lăsa mai mult pe spate în scaun decât o făcea de obicei, iar umerii îi erau mai puțin încordați.

— Folosim mult calculatorul pentru corespondență, spuse Tenzin, arătând spre ecranul calculatorului lui Chogyal. Putem aduce pe cineva care să te ajute să îl folosești.

— Foarte bine, spuse Yoghinul Tarchin, rotind scaunul de la birou astfel încât să fie cu fața la ecran, apoi luă mouse-ul și, cu ușurința dată de familiaritate, făcu click de câteva ori. Înainte de ultima mea izolare am folosit Microsoft Office. Și cine nu are o adresă de e-mail? Dar în afară de asta, nu sunt priceput la calculatoare.

Tenzin era uluit. Cu siguranță că își dădea seama că niciodată nu trebuie să tragi concluzii pripite în privința abilităților unui yoghin. La urma urmei, o minte care putea descifra cele mai subtile adevăruri despre natura realității era mai mult decât capabilă să facă un document în Word.

Pe când mi-am schimbat poziția pe dulapul de acte, Yoghinul Tarchin își ridică privirea de la monitor.

— O, Surioara! exclamă el, ridicându-se din scaun și venind să mă mângâie cu multă blândețe.

— Este Pisica Sfinției Sale, cunoscută și ca PSS, explică Tenzin.

— Știu. Ne-am cunoscut deja.

— De ce *Surioara*?

— E doar un nume. Este surioara mea Dharma, spuse Yoghinul Tarchin.

Dar amândoi știam că se referea la relația mea cu Serena, referire care îmi era la fel de neclară acum ca și prima dată. Părea însă că acum împărtășeam un secret, o înțelegere, un adevăr care avea să fie revelat la timpul potrivit.

După ce Yoghinul Tarchin se întoarse la birou, Tenzin se uită la mine și zâmbi:

— Cred că sunteți prieteni, observă el.

Yoghinul Tarchin încuviință din cap.

— De multe vieți.

***

Am observat diferența din momentul în care am pășit în Himalaya Book Café: coșul de sub tejghea era gol. Pentru prima dată, câinii nu erau în cafenea. M-am oprit, surprinsă. Oricât de ciudată ar părea această confesiune, pentru un moment am fost dezamăgită. Cât timp fusese Franc plecat, eu și câinii deveniserăm buni prieteni. Însă apoi mi-am adus aminte de sosirea surpriză a lui Franc cu o seară înainte – cât de fericiți au fost să îl vadă – și m-am bucurat pentru ei. Cu siguranță că erau acasă cu Franc chiar în acel moment; totul era bine în lumea lor.

Așa se simțea și în cafenea. Chiar dacă vizita lui Franc durase numai zece minute, ea avusese efectul unei furtuni. Toată tensiunea acumulată în zilele anterioare fusese eliberată într-un singur moment catartic. Serena avea pasul vioi. Sam se agita, pregătind o nouă prezentare de pachețele de condimente. Până și chelnerii erau mai vioi. Indiscutabil, lucrurile mergeau spre bine la Himalaya Book Café. Și era o persoană cu care Serena dorea să împărtășească vestea cea bună. Am văzut-o de câteva ori ducându-se la telefon și ridicând receptorul. Și de fiecare dată intervenea câte ceva. Cu activitatea constantă din cafenea, nu prea putea să încerce să aibă o conversație profundă. Prin urmare, îi veni o idee.

Luând cartea de vizită a lui Sid, se duse la Kusali.

— Strada Boungaivillea? întrebă ea. Este cea din spate, nu-i așa? întrebă ea. Cea pe care merg eu când mă duc la yoga?

— Da, domnișoară, confirmă el.

Apoi, văzând cartea de vizită, Kusali spuse:

— Numărul 108. Este clădirea cu ziduri înalte, albe și poartă de fier.

— Serios? se uită ea în direcția mea. Știu locul. Este cumva un sediu?

El dădu din cap aprobator.

— Cred. Este un du-te-vino continuu acolo.

Îmi puteam da seama la ce se gândea, așa că îmi trezi curiozitatea. Îmi amintesc peluzele și cedrii înalți, căci am petrecut o veșnicie urcată pe poartă. M-am gândit la covorașele de flori colorate și frumos mirositoare, la clădirea care părea solidă și întortocheată, la cât de multe unghere și crăpături în zid puteam explora. M-am hotărât să merg cu Serena.

Aducându-mi aminte de distanța mare pe care o aveam de parcurs și de provocarea căreia trebuia să-i fac față – cum aș putea uita vreodată? –, am decis să o iau înainte. Ieșind din cafenea și urmând drumul din spatele acesteia, tot timpul în alertă față de retrieveri, am început să urc pe strada Bougainvillea în direcția clădirii cu ziduri înalte și albe. Am avut grijă să stau aproape de clădiri, uitându-mă mereu în spate, gata să mă ascund în cazul în care îi vedeam fie pe retrieveri, fie pe Serena că se apropie. Știam că Serena nu m-ar lăsa să o urmez undeva prea departe de cafenea. Dar dacă aveam să-mi fac apariția, mai avea de ales? De aceea, atunci când poarta se deschise după ce Serena își anunță prezența la interfon, m-am strecurat și eu printre gleznele ei. Ce coincidență!

Am mers amândouă înăuntru.

Am urmat un drum asfaltat. Erau câteva trepte din marmură la intrarea din față, intrare care era sub o arcadă. Cu coloanele și ușile duble franțuzești, cu mânere și balamale din alamă lustruită, intrarea avea un aer oficial.

Serena a deschis una din uși și ne-am trezit într-o anticameră mare cu lambriuri din lemn, covoare indiene și o masă veche, lungă, care avea iz de mobilă lustruită. În rest, camera era goală. Dar nu ne-am dat seama de la început în ce tip de clădire intraserăm. Intrarea nu avea aerul rece, impersonal al unui lobby, dar nici căldura primitoare a unui

cămin. Drept înainte era o ușă deschisă ce ducea spre o recepție. În dreapta erau niște scări.

În timp ce ne gândeam la asta, își făcu apariția un bărbat de vârsta a doua, purtând cămașă și cravată, care se îndreptă spre noi.

— Vă pot ajuta, doamnă? întrebă el, uitându-se oarecum uimit la mine.

Serena dădu din cap în semn că da.

— Aș putea vorbi cu Sid, vă rog?

Părea uluit.

— Sid, repetă ea, încercând să îl lămurească. Care lucrează în IT?

— IT? repetă el, de parcă era prima dată când auzea termenul. Se uită îngrijorat spre scări, înainte de a porni în direcția lor. Voi întreba, spuse el.

Înainte să traverseze anticamera, am auzit o ușă deschizându-se undeva deasupra noastră, apoi Sid apăru în capul scărilor. Ca și cu o zi în urmă, purta un costum închis la culoare, arătând distins și important.

— M-am uitat pe fereastră acum o clipă. Am știut eu că tu ești, spuse el, părând surprins, dar și mulțumit.

Exista oare și o anume reținere?

— Mulțumesc, Ajit, spuse el, lăsându-l să plece pe cel care ne întâmpinase.

Ajit făcu o plecăciune scurtă înainte să se retragă.

Pe când Sid cobora scările, Serena se uită în jos la mine și spuse:

— Sper să nu te superi, dar se pare că am fost urmărită. Nu cred că lași pisici să intre aici.

Ajungând în capul scărilor, Sid gesticulă cu brațele deschise.

— Desigur că le permitem! Oricând! O casă fără pisici este o casă fără suflet.

— Am niște vești pe care voiam să ți le spun personal, îi spuse Serena, cu ochii luminoși. Sper că nu e o problemă că am venit aici.

— Perfect, spuse el zâmbind. Să mergem undeva unde să nu fim deranjați. Totuși, aștept din clipă în clipă un telefon.

Ne conduse către o încăpere cu canapele, ferestre cu arcade și tablouri înrămate, apoi continuarăm să mergem, trecând de niște uși din sticlă care dădeau spre o verandă cu vedere spre pajiștile și grădinile pe care le văzusem mai înainte, dar dintr-un cu totul alt unghi. Veranda avea mobilier confortabil din ratan.

Pentru o clipă, Serena rămase în picioare privind în jurul ei, admirând frumusețea curții. O alee înconjura proprietatea, umbrită de pini înalți. Atenția îi fu atrasă de o mișcare dintre copaci.

— O, uite, spuse ea, arătând către un Mercedes alb care venea cu viteză mică pe alee.

La volan se vedea cineva într-o haină închisă la culoare și cu șapcă gri.

— Lucrează aici? întrebă Serena.

— Da, răspunse Sid, invitând-o să se așeze. Ceva de băut? se oferi el.

Ea refuză dând din cap:

— Nu stau mult.

Pe când își trase un scaun față-n față cu cel în care stătea Serena, am adulmecat picioarele pieselor de mobilier, simțind urmă de ceară pe ele. Proptită pe picioarele din spate, am mirosit materialul uzat al pernelor. Deși nu mai fusesem niciodată aici, m-am simțit ca acasă. Am sărit pe scaunul de lângă cel al Serenei, astfel încât să pot urmări scena din jurul meu.

— Franc a venit aseară la cafenea pe neașteptate, începu

Serena.

— Atât de repede?

Ea dădu afirmativ din cap.

— Nu a anunțat din timp deoarece nu vrea să revină la vechiul lui post. Nu imediat. De fapt – un zâmbet îi luminează chipul – se gândește la împărțirea postului. Ar vrea să aibă mai mult timp liber.

— Serios?

Sid se așează mai drept în scaun.

— Lucrurile stau chiar mai bine de-atât, se confesă Serena. Faptul că nu i-au plăcut seara curry și pachețelele de condimente a fost o neînțelegere.

— Poftim?

— O neînțelegere clasică, spuse ea dând din cap. De fapt, a scris *NU-MI PLACE. CI ADOR*! în josul paginii, dar scannerul nu a imprimat și ultima parte.

— Așadar, o scurtă vizită…?

— A schimbat totul.

Un ciocănit în ușa de sticlă îi făcu pe amândoi să-și ridice privirea. Un bărbat în cămașă și cu cravată la gât îl privi imperativ pe Sid, anunțând:

— Geneva pe fir.

— Scuză-mă.

Sid se ridică repede.

— Mă întorc imediat.

***

Serena se uită la grădină, bucurându-se de razele soarelui. Privirea ei străbătu frunzișul verde, apoi se reîntoarse spre ușa pe care ieșise Sid când părăsise camera. Fiind curioasă, se întoarse la recepție. Este oare nevoie să mai spun că am urmat-o imediat?

Un șemineu mare cu un înveliș de protecție înalt până la nivelul umerilor Serenei domina întreg peretele pe care se afla. Deasupra lui era un tablou cu ramă înfățișând un bărbat indian cu turban, costum cu guler, butoni la manșete și sabie la mijloc. Avea o expresie rigidă – și trăsături asemănătoare cu cele ale lui Sid.

Pe un alt perete atârnau încrucișate două săbii încovoiate, cu mâner aurit și vârâte în teacă de piele neagră, alături de câteva steaguri din mătase brodate cu filigrane din argint. Serena privi toate aceste lucruri înainte ca atenția să-i fie atrasă de o masă bine lustruită pe care se aflau mai multe fotografii de familie înrămate. Unele în sepia, altele color, ele înfățișau generații ale unei familii – portrete fie individuale, fie în grup. Câteva dintre ele îl arătau pe Sid cu părinții săi, poze pe care ea le studie îndeaproape, cu mult interes.

O parte a mesei era ocupată de fotografii înfățișând o femeie tânără. În unele dintre ele era cu Sid, iar în altele, cu o fetiță. Mai erau și poze în care fetița era singură și mai mare.

Lângă una dintre ferestrele cu arcadă era un tablou mare, zugrăvind o clădire impunătoare cu un dom aurit. Era înconjurată de ziduri înalte și palmieri – genul de palat pe care Serena îl văzuse în albumele de arhitectură indiană pe care Sam le vindea la librărie. Rămase în picioare uitându-se la tablou pentru o vreme, până când atenția îi fu atrasă de voci care se auzeau de-afară.

De la ferestrele care dădeau spre alee, am putut vedea Mercedesul alb, care era acum parcat la intrare. Lângă mașină era un bărbat îmbrăcat în haină închisă la culoare și cu o șapcă gri pe cap – cel despre care ea credea că era Maharajahul. Cel care îi vorbea era bărbatul care îl chemase pe Sid la telefon. Cu toate că nu puteam auzi despre ce anume discutau, era clar că cel care vorbea îi dădea ordine celuilalt.

Serena îi privi, pierdută în gânduri, încercând să priceapă sensul discuției enigmatice avute cu Sid.

— Cineva a spus că este Maharajahul din Himachal Pradesh, îi spusese ea lui Sid în seara în care se întorsese de la yoga.

Sid îi răspunsese atunci:

— Și eu am auzit la fel.

El fusese de acord, realiză ea acum, cu ceea ce auzise ea, nu cu ceea ce era sau nu adevărat.

Apoi a fost prezența inexplicabilă a Maharajahului cu pompierii, chiar atunci când a fost nevoie să îi salveze casa lui Ludo și sala de yoga. Dacă l-ar fi chemat cineva, atunci apariția lui ar fi fost explicabilă.

Deunăzi insistase ca Sid să-i dea cartea sa de vizită, iar când i-a dat-o, a observat că erau trecute date de contact, dar niciun nume. Apoi, a mai fost și reacția acelui membru al personalului, atunci când i-a spus că a venit să îl vadă pe Sid. Sentimentele pe care le avea pentru Sid și compasiunea lui pentru ea păreau destul de reale. Dar de ce tot acel mister?

Se auziră pași pe scări, apoi Sid veni spre noi. Se opri imediat în clipa în care intră în salonul de primire a oaspeților și o găsi pe Serena în fața fotografiilor de familie.

— Deci, *tu* ești Maharajahul.

Tonul ei era mai mult surprins decât acuzator.

Cu o expresie solemnă pe chip, el încuviință dând o dată din cap.

— Atunci de ce…?

— Am învățat cu un preț foarte mare importanța discreției. Voiam să îți spun direct, Serena. Nu mă așteptam să vii aici.

— Evident.

Arătă spre un scaun.

— Permite-mi, te rog, să îți explic.

Din nou cei doi rămaseră față-n față, ea pe scaun, iar el pe

canapea. Și din nou am adulmecat picioarele pieselor de mobilier, de data aceasta cercetând draperiile și covoarele indiene cu o curiozitate intensă. Și aici mi se părea totul extrem de familiar.

Chiar familial.

— Bunicul meu a moștenit o proprietate foarte mare atunci când era de vârsta mea, îi spunea Sid Serenei. Chiar și conform standardelor înalte ale maharajahilor imperiali, era un om foarte, foarte înstărit. Avea kilograme întregi de diamante, perle cu nemiluita și tone de aur. A mai moștenit și peste zece mii de angajați, inclusiv patruzeci de concubine cu copiii lor, precum și peste o mie de gărzi de corp. Erau douăzeci de persoane a căror unică preocupare era aceea de a aduce apă pentru familie din cel mai apropiat puț, care se afla la câțiva kilometri distanță.

Serena asculta fascinată. Am sărit pe canapea și m-am apropiat de Sid, atingându-i piciorul cu lăbuța dreaptă. Când nu a avut nimic de obiectat, am sărit pe genunchii lui, m-am rotit de câteva ori până mi-am găsit cea mai bună poziție, apoi m-am așezat pe pantalonii lui cu dungi. Odată așezată, mă mângâie blând. Era ca și cum mai stătuserăm împreună astfel de multe ori în trecut.

— Din păcate, continuă Sid, spre deosebire de predecesorii săi, bunicul meu nu era foarte perspicace. Toți au profitat de el: consilierii, servitorii, chiar și așa-zișii prieteni. Cu timpul și-a pierdut toate proprietățile și toți banii. Mi-aduc aminte când tata m-a luat cu el ca să îl vedem înainte să moară. Palatul era în ruine, nu se mai găsea nimic de valoare, dar chiar și atunci era plin de oameni care aparent veniseră să-i arate respectul cuvenit. Tatăl meu angajase o firmă de gărzi de corp care stăteau la porți și îi controlau la ieșire pe cei care veneau la palat.

Sid dădu din cap.

— Nici nu pot să descriu „suvenirurile” pe care le-au găsit la cei care au încercat să fure. Atunci când tata a devenit maharajah, titlul nu a venit cu nimic în plus, cu excepția unei clădiri ruinate la poalele munților Himalaya, loc unde nu s-a întors niciodată. Nu era interesat să facă comerț și s-a dedicat unui drum spiritual în viață. A înclinat spre budism, motiv pentru care m-a și numit Siddhartha, după numele mic al lui Buddha.

Am tors.

— Poate pentru că avea alte preocupări, tata nu a realizat ceea ce a însemnat cu adevărat pierderea averii de familie. Am continuat să trăim ca și cum aveam bani, și erau mereu creditori doritori datorită numelui. M-a trimis la studii în străinătate și am cunoscut o fată care a avut senzația că se căsătorea cu un moștenitor bogat. Când, în cele din urmă, creditorii și-au pierdut răbdarea cu tatăl meu și au început să îl amenințe, acesta a murit în urma unui infarct. Prietena mea m-a părăsit. Am venit acasă la mama mea îndurerată, întâmpinat de un munte de datorii. Deci, vezi tu – Sid o privi pe Serena cu o expresie pătrunzătoare –, de atunci am fost mereu rezervat în privința utilizării titlului și numelui de familie care au fost atât de… problematice.

Serena îl privi cu compasiune.

— Îmi pare tare rău să aud asta, spuse ea. Cât de greu trebuie să fi fost pentru tine.

— Asta a fost în trecut.

Dădu energic din cap.

— De atunci m-am bucurat de ceva succes în afaceri. Spre deosebire de predecesorii mei, m-am concentrat pe binele comunității, dar și al meu. De aceea mă interesează, de pildă, comerțul cu mirodenii.

Ea zâmbi.

— Ești prea modest.

Cu un gest spre clădire și grădinile din jur, spuse:

— Mi se pare că ai avut *foarte mare* succes. Asta te face cu siguranță fericit.

Sid reflectă la asta un timp, înainte de a spune:

— Cred că de fapt este exact invers. Mai întâi vine fericirea și abia apoi succesul.

Pe când Serena asculta cu atenție, el continuă:

— Când m-am întors în India, am avut parte de multe provocări, dar în sufletul meu am fost sigur de țelul pe care îl aveam. Voiam să ajung la echilibrul pe care nici tatăl, nici bunicul meu nu au reușit să-l obțină. Meditație și yoga pentru bunăstarea mentală și fizică – desigur. Activități care să îmi aducă bani mie și altora – da, și asta. Nu conta prea mult că locuiam și munceam într-un loc micuț cu două dormitoare, chiar deasupra pieței. Mă simțeam deja parte din comunitate. Puteam ajuta, fie și puțin. Dacă ești mulțumit în sufletul tău, chiar dacă îți atingi sau nu ținta, cred că este mai probabil să ai succes.

— Paradoxul detașării, fu Serena de acord.

— Nu mulți ar putea înțelege.

Serena îi susținu privirea pentru mult timp înainte de a arăta spre tabloul de pe perete.

— Asta este casa familiei tale?

Sid încuviință.

— Un tablou din perioada în care a trăit bunicul meu. În mare parte arată la fel, dar îl readucem încetul cu încetul la ceea ce a fost odată.

— Este minunat!

— Palatul celor Patru Pavilioane. Pe vremea lui era superb. Acum, este doar locuibil. Mama s-a mutat din Delhi acolo anul

trecut, împreună cu pisicile ei himalayene. Exact ca aceasta.

M-am uitat întrebătoare la Sid.

Delhi. Locul unde m-am născut eu. Într-o familie despre care se credea că este bogată, care apoi s-a mutat și de a cărui urmă nu a mai putut da nimeni.

— Te simți foarte bine cu ea stând pe genunchii tăi.

— O, da. Sunt niște ființe cu totul speciale, extrem de sensibile la starea de spirit și energia oamenilor.

Apoi, după un moment, întrebă:

— Așadar, nu greșesc atunci când spun că putem lucra împreună pentru a face cunoscute pachețelele de condimente?

Pentru un timp discutară despre distribuție, furnizori, marketing online și suportul celebrităților. Dar am simțit că se mai întâmpla ceva. În acea după-amiază, cu razele soarelui pătrunzând prin ferestre, era ca și cum Sid și Serena performau un dans.

Apoi veni vremea ca Serena să plece la ora de yoga. Pregătindu-ne să ieșim din cameră, se întoarse, privind din nou tabloul.

— Mi-ar plăcea tare mult să văd Palatul celor Patru Pavilioane. Mă vei duce acolo într-o zi?

Sid zâmbi larg.

— Mi-ar face nespusă plăcere.

Ne-am îndreptat toți trei spre ușă. Sid rămase în capul scărilor și ne privi plecând.

Serena se întoarse spre el.

— Apropo… *Siddartha*, spuse ea, protejându-și ochii de soarele amiezii, în noaptea cu incendiul, eșarfa mea *era* pe balcon, nu-i așa?

Încuviință din cap după mult timp.

Briza unei amiezi târzii purta cu ea promisiunea unei seri cu parfum de iasomie. Serena își sărută vârful degetelor și îi

transmise sărutul lui Sid.

Cu un zâmbet, el își împreună mâinile în dreptul inimii.

CAPITOLUL UNSPREZECE

Sosi și ziua întoarcerii Sfinției Sale! Trezindu-mă din somnul cu numărul 44, mi-am amintit că Dalai Lama va ajunge acasă în câteva ore, înainte chiar de a deschide ochii. M-am dat jos din pat bucuroasă.

Devreme în acea dimineață, întregul Jokhang fremăta de pregătiri. Din biroul Sfinției Sale se auzea aspiratorul mergând. Când am ieșit din apartament, după ce luasem deja micul dejun, am văzut că se aduceau flori proaspete care erau așezate în zonele de recepție, pentru a-l întâmpina nu numai pe Dalai Lama, ci și pe oaspeții pe care îi va primi cât de curând.

În biroul asistenților șefi, scaunul lui Tenzin era gol. Era în drum spre aeroportul Kangra pentru a-l aștepta pe Sfinția Sa. În drumul lor spre Jokhang, Tenzin avea să-i spună pe scurt lui Dalai Lama care erau problemele importante și urgente care necesitau atenția sa.

Dincolo de birou, Yoghinul Tarchin nici nu terminase bine de vorbit cu cineva, că o altă persoană avea deja alte solicitări. Departe de a fi încordat, Yoghinul Tarchin era relaxat, chiar glumeț.

O senzație plăcută plutea în cameră. Dar această senzație nu persista și pe hol, când m-am oprit la ușa lui Lobsang. Prezența lui calmă era, în mod curios, tulburată. Am privit cum își făcea ordine pe rafturi, selectând niște documente, înainte de a pune unele dintre ele pe birou, apoi l-am văzut aruncând o privire distrată în jurul lui. A durat ceva până mi-am dat seama

ce părea să simtă: înțelegere.

Asemenea griji nu îi tulburau și pe alții de la Jokhang. Era, în schimb, un aer de sărbătoare. Sfinția Sa avea să revină în curând printre noi și, odată cu el, și scopul nostru de a fi aici. Au sosit curieri aducând cu ei daruri, cutii și corespondență. Din camerele personalului se auzeau voci urgente, iar pe hol râsete, pe măsură ce oamenii descopereau un nou sens al muncii lor. Din bucătărie veneau aromele preparatelor doamnei Trinci, care pregătea prânzul pentru primii oaspeți ai Sfinției Sale.

Având o intuiție felină bine dezvoltată, știam exact care era momentul în care avea să sosească Dalai Lama. Așa că, în loc să mă lungesc confortabil pe dulapul de acte din biroul asistenților, am ales să mă duc la locul meu preferat atunci când Dalai Lama era la Jokhang – pervazul ferestrei din camera de oaspeți. Își petrecea aici mult timp, iar eu trăgeam cu urechea la cele mai interesante conversații. Și, cel mai important pentru pisici, de aici puteam observa întregul du-te-vino din curtea de mai jos.

Nu chiar orice sosire sau, după caz, plecare era *atent* observată. La urma urmei, care mai este rostul micului dejun, dacă nu este urmat de un pui de somn? Ca să nu mai spun că briza plăcută care venea prin fereastra deschisă avea cel mai plăcut efect soporific posibil. Ușa de la camera de oaspeți se deschise, iar oamenii care se ocupau de securitate mai făcură încă un control final. Sfinția Sa apăru dintr-odată.

Intră în cameră și se uită direct la mine. În clipa în care privirile ni se întâlniră, am fost cuprinsă de o fericire atât de mare, că m-am simțit copleșită. Lăsându-și personalul și consilierii în urmă, veni direct la mine și mă ridică în brațe.

— Ce faci, micul meu Leu de Zăpadă? murmură el. Mi-a fost dor de tine!

Se întoarse astfel încât de la fereastră puteam vedea Valea Kangra. În acea dimineață himalayană părea că aerul nu mai fusese niciodată atât de curat, cerul atât de senin, mirosul de chiparos și rododendron atât de puternic. Uitându-mă la drumurile pietruite și acoperite cu frunze de pin, comunicam fără cuvinte cu Sfinția Sa.

Pe măsură ce torceam, a râs ușor, reamintindu-și ultima conversație pe care o avuseserăm înainte de plecarea sa. Era oare nevoie să întrebe dacă explorasem arta de a toarce?

Nu era nevoie.

Și nici nu trebuia să-i spun, căci îmi cunoștea experiențele mai bine și cu mai mare claritate și compasiune decât mine însămi. Dalai Lama era foarte conștient de ceea ce învățasem cât timp fusese el plecat. Știa că, ascultându-l pe cunoscutul psiholog la Himalaya Book Café, ajunsesem la concluzia că, în ciuda tuturor ideilor noastre pe care le avem cu privire la ceea ce ne face fericiți, în cea mai mare parte din timp avem așteptări greșite. Știa, de asemenea, că remarca lui Viktor Frankl conform căreia fericirea este un efect ce rezultă din devotamentul față de o cauză mai mare decât noi înșine avea înțeles pentru mine.

De la Ludo de la cursul de yoga descoperisem că fericirea nu se caută în trecut. Gordon Finlay demonstrase că nu ar trebui să o căutăm nici în viitor. Și dacă era să învăț ceva din moartea lui Chogyal, acest lucru ținea de faptul că numai prin dezvoltarea unui simț ascuțit al volatilității vieții aveam să fiu capabilă să iau fiecare zi așa cum este ea – un miracol.

Sam Goldberg și Formula sa a Fericirii m-au convins că, indiferent de circumstanțe sau temperament, fiecare dintre noi are capacitatea de a fi mai fericit prin practici diverse, de pildă meditație. Nu mai menționez faptul că, atunci când îi ajutăm pe alții, noi înșine suntem primii beneficiari. Ar putea exista un

motiv mai bun ca să torc?

Datorită călugărului însărcinat cu disciplina de la mănăstirea Namgyal am înțeles legătura dintre mâncare și starea noastră de spirit. Iar crizele personale pe care le-au avut de înfruntat Serena și Sam l-au determinat pe Geshe Wangpo să intervină, lucru care mi-a servit ca o lecție practică despre cum să dezvolt stăpânirea de sine.

Siddhartha, Maharajahul din Himachal Pradesh, părea dovada vie a faptului că relația dintre fericire și succes este exact opusul a ceea ce cred mulți dintre oameni.

Însă Yoghinul Tarchin a fost cel care m-a făcut să-mi dau seama cât de limitată îmi era viziunea pe care o aveam asupra propriei mele minți, precum și asupra potențialului meu pentru fericire. Iar biologul britanic ne oferise nouă, tuturor *sem chen*-ilor, speranță, explicând că abilitatea de a înțelege în ansamblu este ceva ce caracterizează toate ființele conștiente. Ce schimbare uluitoare are loc atunci când ne vedem drept niște conștiințe capabile de experiențe umane, feline sau chiar canine, în loc de oameni, pisici sau câini capabili de experiențe conștiente.

***

Dalai Lama și cu mine ne-am împărtășit această înțelegere în timp ce ne bucuram împreună de acea dimineață himalayană. Și, așa cum promisese înainte de a pleca în călătorie, sosise momentul ca el să își împărtășească gândurile despre adevăratele cauze ale fericirii – să transmită mai departe mesajul destinat mie în mod special, precum și celor cu care am legături karmice. Iar din moment ce am parcurs acest drum împreună, dragă cititorule, asta te include și pe tine!

— Există o înțelepciune aparte cu privire la fericire, îmi spuse Sfinția Sa. În unele texte este numită *Secretul Sfânt*. Ca și

înțelepciunea din belșug, este simplu să explici, dar nu atât de simplu să o și trăiești. Secretul Sfânt este acesta: dacă vrei să pui capăt suferinței, caută să pui capăt suferințelor altora. Dacă vrei să fii fericit, caută ca și ceilalți să fie fericiți. Schimbând gândurile pe care le ai despre tine cu gânduri despre alții – *aceasta* este cea mai eficientă cale de a fi fericit.

I-am sorbit cuvintele odată cu aerul dimineții care pătrundea prin fereastra deschisă. Ideea de a mă gândi la alții aproape la fel de mult cum mă gândeam la mine era, într-adevăr, o provocare. Pisica Sfinției Sale, Leu de Zăpadă, Rinpoche, Swami, Cea Mai Frumoasă Ființă Care A Trăit Vreodată – ea este cea care se află în centrul conștiinței mele din clipa în care mă trezesc în fiecare dimineață și până în clipa în care mă duc seara la culcare.

— Dacă ne gândim prea mult la noi înșine, aceasta este o cauză de mare suferință, spuse Dalai Lama. Anxietate, depresie, supărare, teamă – acestea devin mult mai rele atunci când ne acordăm prea multă atenție. Mantra *eu, eu, eu* nu este chiar atât de bună.

Acum că spusese asta, mi-am dat seama că momentele în care fusesem cea mai nefericită au fost momentele în care m-am preocupat cel mai mult de mine însămi. Când m-am supărat pe Chogyal pentru că ceruse ca pătura să fie spălată, de pildă, nu avusesem atunci în minte fericirea nimănui – cu siguranță nu pe cea a lui Chogyal!

Apoi a urmat o altă învățătură plină de importanță pe care Sfinția Sa a împărtășit-o:

— Nu este nevoie să pui capăt suferinței tuturor ființelor pentru a pune capăt și suferinței tale și nici nu este nevoie ca toate ființele să fie fericite pentru ca tu să fii fericit. Dacă de acest lucru ar fi nevoie, spuse el râzând, atunci toți Buddhașii ar fi eșuat! Putem cu toții învăța să folosim acest minunat

paradox, îmi spuse el, uitându-se în ochii mei albaștri: fii egoistă cu înțelepciune, Leu de Zăpadă. Câștigă-ți fericirea dând-o celorlalți.

Rămase tăcut pentru o vreme, mângâindu-mă cu extrem de multă blândețe.

— Cred că deja faci asta, de fiecare dată când torci.

***

Întoarcerea Sfinției Sale era mai mult decât suficient entuziasm pentru o zi. Dar lucrurile aveau să meargă încă și mai bine. Deoarece urma ca niște delegați ai Națiunilor Unite să rămână la prânz, puteam să-i fac o vizită doamnei Trinci în bucătărie. Ea îmi recompensă vizita reamintindu-mi de incomparabila mea frumusețe și răsfățându-mă cu o generoasă porție de creveți suculenți în sos de brânză de capră. Atât de delicios de cremos era sosul, încât mi-a luat ceva timp până să-l termin de mâncat.

După aceea, am stat afară din bucătărie în lumina după-amiezii, spălându-mi fața și simțindu-mă mai mult decât sătulă și mulțumită. Sfinția Sa se întorsese. Doamna Trinci avea să vină din nou mai des. Totul era așa cum trebuia să fie în lumea mea.

Și mai era încă ceva ce așteptam cu nerăbdare: o mică ceremonie care să marcheze redeschiderea balconului Școlii de Yoga Downward Dog. Partea din față a casei lui Ludo gemea de oameni care înlocuiau bârnele arse în incendiu cu suporți mai rezistenți, din oțel. Am auzit-o pe Serena vorbind entuziasmată despre balconul refăcut de curând, care era mai rezistent și mai mare decât fusese înainte, având un covor țesut manual pe care Ludo îl primise de la cursanții săi. Deoarece balconul nu fusese încă folosit, Ludo se hotărâse să marcheze ocazia cu o rededicație ce avea să fie condusă de un oaspete misterios.

Și, plimbându-mă prin cercurile selecte prin care mă plimb eu, dragă cititorule, știam exact cine avea să fie oaspetele misterios. Și, fiind unul dintre cunoscuții mei, sunt sigură că și tu știi la cine mă refer. Din moment ce această ocazie le va aduce împreună pe multe dintre persoanele mele preferate, am hotărât ca eu, Swami de la Școala de Yoga Downward Dog, să iau parte la ceremonie.

După-amiaza târziu, am început să o iau în sus pe Strada Bougainvillea, trecând de magazinul cu mirodenii, care fusese scena panicii și a dezastrului de acum câteva săptămâni. Am mers pe trotuarul unde mă simțisem atât de încolțită. Mergând pe lângă zidul înalt, alb al proprietății lui Sid, se întâmplă – din nou. Aceiași doi câini monstruoși apărură de nicăieri, venind direct spre mine. Numai că de data aceasta situația era alta. Mai rea. Nu aveam nicio șansă de scăpare.

O pisică mai puternică ar fi putut țâșni în stradă sau s-ar fi putut cățăra pe un zid și să scape. Dar eu știam care-mi sunt limitele. Nu era nicio cale de scăpare.

M-am întors spre urmăritorii mei și, chiar în momentul în care mă ajunseră din urmă, m-am așezat jos. Venind spre mine, pregătiți pentru o urmărire în toată regula, fură surprinși de gestul meu. Se opriră brusc. Aplecându-se deasupra mea, m-am simțit învăluită de respirația lor fierbinte și sulfuroasă. Cu limbile atârnânde și cu saliva curgându-le din gură, își împinseră boturile spre mine.

Iar eu ce-am făcut? Mi-am arătat colții. Deschizându-mi gura cât am putut de mult, am scuipat cu furia unei zeități mânioase de o mie de ori mai mare decât ea. Îmi bubuia inima și aveam coama zbârlită pe spate. Dar arătându-mi colții și mișcându-mi repede gura înainte și înapoi, din dreapta în stânga, cele două bestii se traseră înapoi, surprinse.

Nu se așteptaseră la asta. Și nici nu le plăcea în mod

deosebit. Unul dintre cei doi monștri își apropie botul la câțiva centimetri distanță de fața mea. I-am tras o labă cu rapiditatea unui fulger. Fiara plânse, trăgându-se brusc înapoi de durere.

Ne aflam într-un punct mort. Ei mă încolțiseră – lucru pe care nu și-l propuseseră. Și acum, că se întâmplase asta, nu știau ce să facă. Ferocitatea de care dădeam dovadă îi debusolase complet.

Bărbatul în sacou de stofă sosi chiar la timp.

— Hei, voi doi, strigă el pe un ton glumeț. Lăsați biata pisică în pace.

Păreau ușurați să fie puși înapoi în lese.

Privindu-i cum pleacă, am descoperit spre marea mea surpriză că eram mult mai puțin traumatizată de întâlnirea cu ei decât mă așteptasem. Mi-am înfruntat cea mai mare teamă și am descoperit că-i puteam face față. Eram mai puternică decât credeam. A fost o experiență care m-a pus la încercare, dar m-am ținut tare pe poziție.

În timp ce-mi continuam drumul, mi-am adus aminte de ceva ce îmi spusese Sfinția Sa – gândindu-ne prea mult la noi înșine este o cauză a suferinței, iar frica și anxietatea devin și mai rele atunci când ne concentrăm pe propria ființă. M-am întrebat brusc dacă nu cumva, acum câteva săptămâni, sfârșisem murdară de condimente și prinsă în capcană pe zid nu din cauza câinilor, ci mai degrabă din vina mea, căci nu mă concentrasem pe nimic altceva decât cum să-mi salvez pielea. Ar fi fost oare mai bine pentru mine dacă aș fi ținut piept urmăritorilor mei? Ar putea așa-zisul instinct de autoconservare să aibă uneori un efect nedorit și să fie chiar el cel care cauzează suferință?

Înfruntându-le pe cele două bestii, m-am simțit mai puternică și mai sigură pe mine pe măsură ce mergeam mai departe pe colină. Oi fi eu micuță și cu defect, dar am inima

unui Leu de Zăpadă! Îmi spulberasem umbrele. Eram Swami, Cea Care Face Golden Retrieverii Să Dispară!

***

Casa lui Ludo era pregătită pentru festivitate. Noi steguleţe de rugăciune tibetane fluturau pe sub streaşină, ducând cu ele nenumărate rugăciuni. Holul fusese redecorat şi mirosea proaspăt a vopsea. Sigla *Şcoala de Yoga Downward Dog* fusese reaşezată deasupra intrării.

Sala era mai plină ca niciodată. Toţi yoghinii erau prezenţi, inclusiv Merrilee – fără sticluţa de la braţ –, Jordan şi Ewing, în timp ce mulţi dintre ceilalţi oaspeţi păreau să nu fi văzut în viaţa lor o sală de yoga, dar erau curioşi să afle cine este invitatul misterios al lui Ludo. Am recunoscut clienţi de la cafenea şi de la restaurante din McLeod Ganj pe lângă care treceam – chiar şi pe vecinii lui Ludo în a căror casă izbucnise incendiul. În timp ce mergeam printre rândurile de saltelute, îndreptându-mă către locul meu obişnuit, sosirea mea fu imediat observată.

M-am bucurat să găsesc o persoană în rândul din spate care, deşi scoasă din context, îmi era cunoscută. E vorba de Lobsang, iar în momentul în care l-am văzut, m-am gândit la cât de uşurat părea să fie. Stând liniştit de unul singur, era un călugăr fără nicio povară. Era din nou calm, iar atunci când a întins mâna ca să mă mângâie, ochii îi erau plini de pace.

În partea din faţă a sălii, uşile glisante erau larg deschise, lăsând să se vadă minunaţii munţi Himalaya. Balconul cel nou avea o fundă în patru culori – albastru, verde, roşu şi galben auriu – care se mişca uşor în după-amiaza târzie, gata să fie tăiată la ceremonia oficială de deschidere.

La uşă era agitaţie, apoi sosi Serena. Privind în jur, îl observă pe Lobsang stând singur în spate şi se duse imediat la

el.

— Cum a fost? șopti ea, așezându-se și atingându-i brațul.

El zâmbi și dădu din cap. Părea să-și găsească cu greu cuvintele.

Expresia de pe chipul Serenei era caldă.

— Ești bine?

— Nici nu a fost nevoie să îl întreb, reuși el să spună într-un final. Când am fost la el, mi-a spus cât de mult i-a plăcut munca mea la noua carte. Apoi s-a uitat la mine și a zis: „Încă ești tânăr și ai multe talente. Poate că ar fi bine să încerci ceva nou, dacă vrei.”

— O, Lobsang, spuse ea, întorcându-se să îl îmbrățișeze.

— Termin într-o lună și jumătate, îi spuse el, strâmbându-i-se gura de emoție. După aceea, sunt liber să călătoresc.

— Te-ai gândit unde ai vrea să mergi?

— Sfinția Sa m-a prezentat starețului unei mănăstiri din Thailanda.

Ochii îi sclipiră de entuziasm.

— Cred că îmi pot începe aventurile chiar acolo.

Am ascultat ceea ce spunea Lobsang cu sentimente amestecate. Fusese întotdeauna o prezență calmă la Jokhang și crezusem că va rămâne aici. Eram tristă că pleca. Dar am știut că ceva nu era în regulă în ultimele luni. În ciuda muncii sale minunate, era fără liniște și avea nevoie de o nouă direcție. Era încă un reminder al faptului că singurul lucru constant este schimbarea.

Câteva momente mai târziu, Sam trecu prin perdeaua de mărgele. După ce măsură cu privirea pentru prima dată panorama uluitoare, se uită în jur. Serena îi făcu cu mâna, iar el se duse la ea, urmat în doar câteva momente și de Bronnie.

Erau așezați unul lângă celălalt, iar Serena îi privi cu atenție.

— Mă bucur să vă văd aici împreună, spuse ea.

— Kathmandu are multe de oferit, murmură Bronnie, dar nu îl are pe Sam.

Serena încuviință din cap.

— Așadar, rămâi în India?

În timp ce Bronnie dădea din cap, Sam interveni:

— Contract pe trei luni. Bronnie va fi singură în primele două luni, după care mă voi alătura ei în cea de-a treia lună. Apoi ne vom întoarce amândoi aici.

— Pare un aranjament bun, spuse Serena.

— Astfel, avem amândoi șansa să vedem mai mult din munții Himalaya, explică Bronnie. Deși cred că Sam este mai interesat de biblioteca mănăstirii Kopan decât de munți.

— Obișnuința, observă Serena.

— Mereu un tocilar..., spuse Sam.

— *Super* tocilar, corectă Bronnie. Întinzându-se, îi luă mâinile într-ale sale.

Ludo apăru din hol și merse în fața sălii, grațios și suplu. Purta o tunică albă din bumbac și pantaloni albi de yoga, fiind îmbrăcat puțin diferit decât de obicei, dar pregătit să conducă o lecție foarte ușoară de yoga, având ca scop prezentarea unor noțiuni de bază noilor veniți.

Tocmai în timp ce Ludo explica *Tadasana*, postura muntelui, sosi și Sid cu întârziere, deși nu obișnuia să facă acest lucru. O observă pe Serena în spate și se îndreptă spre ea. Fără să li se ceară, Sam și Bronnie se mutară astfel încât el și Serena să stea împreună. Erau chiar în fața mea. I-am observat cum se mișcau în timpul unor exerciții de întindere, stând într-un picior, cu brațele spre tavan, apoi răsucindu-se, mai întâi spre dreapta, apoi spre stânga.

La un moment dat, Serena se întoarse în direcția greșită, astfel că nimeri față-n față cu Sid. În loc să se uite într-un punct

fix, se priviră în ochi pentru un minut într-un mod intim.

Ludo conduse mai departe ora arătând câteva posturi din poziție așezată. Când toți erau în *Balasana*, apărură doi agenți de pază. Verificară în sală, apoi îi făcură semn lui Ludo, care le ceru tuturor să se ridice.

Zâmbind, spuse:

— Știu care este adevăratul motiv pentru care sunteți aici. Am marele privilegiu și deosebita plăcere de a-l invita pe onoratul nostru oaspete, Sfinția Sa, al Paisprezecelea Dalai Lama al Tibetului, pentru a redeschide sala noastră de yoga.

Anunțul fu întâmpinat cu răsuflări întretăiate de bucurie. Atunci când Sfinția Sa apăru în hol, din respect pentru el, toată lumea începu să se ridice, dar el făcu semn să rămână așezați.

— Vă rog, stați jos, spuse el, apoi își duse mâinile la inimă și făcu o plecăciune, privindu-i în ochi pe toți cei din sală.

Atunci când Dalai Lama merge spre partea din față a unei săli pline de oameni, nu merge pur și simplu, ci interacționează cu mulți dintre ei. În acea seară, îndreptându-se spre Ludo, îi strânse umărul lui Ewing și râse atunci când se uită în ochii lui Merrilee. Atunci când Sukie își împreună mâinile și făcu o plecăciune, se întinse cu blândețe și îi luă mâinile într-ale lui. Lui Merrilee îi curse o lacrimă pe obraz.

Până când Sfinția Sa ajunse la Ludo, care stătea în față, se lăsă o tăcere uimită în sală. Energia pe care o emana fără niciun efort se făcea simțită de către toată lumea. Era o energie care te putea împinge dincolo de limitele tale obișnuite, către o conștientizare a naturii tale nețărmurite și către o reasigurare a faptului că totul era bine. Oprindu-se în fața ușilor deschise, Dalai Lama se lăsă cuprins de frumusețea priveliștii spectaculoase.

Elementele naturale conspiraseră pentru un apus de soare cu totul deosebit în seara aceea. Albastrul aprins al cerului

alcătuia un decor dramatic pentru piscurile sclipitoare care erau îmbrăcate în aur lichid. Imenși și de nestrămutat, în acea seară munții Himalaya licăreau ca o viziune diafană care părea să se dizolve în orice clipă. Pe când Sfinția Sa stătea în picioare admirând această priveliște, uimirea lui era transmisă tuturor celor din sală. Pentru câteva momente atemporale, am stat cu toții vrăjiți. Apoi se întoarse spre Ludo cu un zâmbet.

Ludo făcu o plecăciune, oferindu-i lui Dalai Lama o eșarfă albă, așa cum cere tradiția. Atunci când Dalai Lama îi dădu înapoi eșarfa lui Ludo, punându-i-o în jurul umerilor, se aplecă și îi luă mâna într-a lui.

— Bunul meu prieten, începu el, bătând ușor peste mâinile lor împreunate.

Apoi, uitându-se spre noi, spuse:

— Acum mulți ani, când am venit în Dharamsala, am auzit despre un neamț care voia să predea yoga. *Ăsta e un lucru bun*, mi-am zis. *Nemții sunt foarte insistenți!*

Se râse mult.

— Conștientizarea trupului este o practică de bază. Este extrem de utilă. De aceea îi spun mereu lui Ludo: „Predă mai multă yoga. Le va fi de folos tuturor celor care vin.”

Ochii lui Dalai Lama sclipiră în spatele ochelarilor în timp ce privea întregul grup.

— Trupul este ca un cufăr plin de comori. Iar comoara pe care o are este mintea. Oportunitatea pe care o avem de a ne dezvolta mintea este una foarte, foarte valoroasă. Multe ființe nu au această ocazie. De aceea ar trebui să avem mare grijă de trupurile noastre și să ne îngrijim de sănătatea noastră. Să profităm de această viață pentru binele nostru și al altora.

Sfinția Sa îi făcu semn lui Ludo să vorbească. După ce îi ură lui Dalai Lama bun venit la Școala de Yoga Downward Dog, menționă că sala a fost numită nu numai după postura yoghină

care era cunoscută în toată lumea, dar și după un câine de care avusese grijă în perioada lui de început în McLeod Ganj. Sfinția Sa avea o expresie contemplativă atunci când privi tabloul câinelui din rasa Lhasa Apso care atârna pe peretele sălii.

Ludo vorbi despre cum sprijinul oferit de Dalai Lama l-a încurajat încă de la început. Acum, după câteva decenii, nu își putea imagina viața fără menirea sa specială, aceea de a preda yoga. Incendiul recent și restaurarea balconului care urmase fuseseră o ocazie de a începe un nou capitol, zise el.

Spunând o rugăciune în tibetană, Dalai Lama binecuvântă sala și pe toți cei aflați acolo. În acel moment, atmosfera din sală păru să se schimbe. Pe măsură ce conștiința Sfinției Sale o atingea pe a noastră, fiecare dintre noi simțea ceva sacru și profund.

Ludo îi înmânână Sfinției Sale o pereche de foarfeci și îl invită să taie funda de la noul balcon. Făcu aceasta spre bucuria și în aplauzele tuturor. Apoi Ludo spuse:

— I-am povestit Sfinției Sale despre incendiu și despre cum situația ar fi fost mult mai gravă dacă nu era mica Swami.

Stând în fața mea, Sid strigă:

— E aici în seara asta.

— Da?

Sid și Serena se dădură într-o parte, iar toate privirile se îndreptară deodată asupra mea. Dalai Lama se uită la mine cu iubire. Apoi, uitându-se din nou la fotografia înrămată a câinelui Lhasa Apso care atârna pe perete, se întoarse spre Ludo și spuse:

— Sunt atât de fericit că și-a găsit drumul spre tine.

***

Mai târziu în acea seară, stăteam întinsă pe pătura din blană de iac la picioarele patului Sfinției Sale, în timp ce el

ședea drept și citea. Pe când mă uitam la el, m-am gândit la ceea ce îi spusese lui Ludo, la fotografia de pe peretele sălii de yoga și la visul pe care l-am avut. Mi-am mai amintit și că Yoghinul Tarchin îmi spusese *Surioară* imediat ce mă văzuse cu Serena. Și m-am gândit și la cât de bine mă simțeam în preajma Serenei și a lui Sid.

În acele ultime șapte săptămâni ajunsesem la niște concluzii extrem de importante legate de fericire, dar mai descoperisem și altceva – ceva ce era pe cât de profund, pe atât de neașteptat. Descoperisem cât de strânsă era legătura mea cu cei de care eram apropiată, o legătură care îmi depășea cu mult imaginația. Împărtășisem vieți întregi cu ei, chiar dacă nu îmi aduceam aminte.

Dalai Lama se uită la mine cu un zâmbet. Închizând cartea, își dădu jos ochelarii de la ochi și îi puse cu grijă pe noptieră, apoi se aplecă să mă mângâie.

— Da, micul meu Leu de Zăpadă, nu este nicio coincidență că tu și cu mine suntem aici. Am creat cauzele pentru a fi împreună. În ceea ce mă privește, sunt foarte, foarte fericit că lucrurile stau astfel.

Și în ceea ce mă privește și pe mine, am gândit, torcând apreciativ.

Sfinția sa stinse lumina.

DESPRE AUTOR

David Michie a publicat trei romane de mister în cadrul grupului editorial Time Warner Books UK și este cel mai bine cunoscut ca autor al bestsellerurilor de ficțiune *Pisica lui Dalai Lama, Arta de a toarce* și *Puterea lui miau* sau *Magicianul din Lhasa*, precum și de nonficțiune – *Buddhism for Busy People* și *Hurry Up and Meditate*.

Cărțile sale au fost publicate în toată lumea și au fost traduse în peste 21 de limbi. Un occidental care este și un practicant budist de mai bine de un deceniu, Michie a călătorit în îndepărtații munți Himalaya pentru a studia templele și practicile budiste și a fost implicat în organizarea turneelor pentru Dalai Lama.

www.davidmichie.com